109E JAARGANG — NO.: 105 ZATERDAG 9 MEI 1992

AMIGOE

VANDAAG

PAGE ...luchtlijnen...

Curasol: Un Boom proyekto

Honderden mensen blind

Rampzalige gifdrank in India: 140 doden

NEW DELHI - In de Oostindiase deelstaat Orissa zijn sinds woensdag honderden mensen overleden en blind geworden door het drinken van giftige alcohol, zo is zaterdag gemeld door de Indiase persbureaus UNI en PTI.

De meeste slachtoffers vielen in de stad Cuttack. Daar stierven tot zaterdagmiddag zeker 140 mensen. Maar nog zeker tweehonderd mensen bevonden zich in kritieke toestand. Velen van de inmiddels ontslagen driehonderd patiënten zijn blind geworden. Het werkelijke aantal doden kan nog veel hoger liggen, omdat vele mensen familieleden cremeren zonder dit aan de politie door te geven, aldus een bureau. De slachtoffers behoren vrijwel uitsluitend tot het armste deel van de bevolking. Sinds woensdag was hun met methylalcohol vermengde drank verkocht door ambulante handelaars.

De politie had tot zaterdag al zestien verdachten opgepakt. De minister van accijnzen van de deelstaat, Prasanna Kumar Acharya, is afgetreden nadat hij de verantwoordelijkheid voor de ramp op zich had genomen.

Oppositieleider in Thailand stopt actie

BANGKOK - De leider van de Thaise oppositie, Chamlong Srimuang, die maandag in hongerstaking was gegaan om het aftreden af te dwingen van premier Suchinda Kraprayoon, heeft zijn actie zaterdagmorgen beëindigd. Dit heeft de politie meegedeeld.

Chamlong (57), de ex-gouverneur van Bangkok, vroeg de ongeveer tienduizend antiregeringsdemonstranten die zich met hem bij het parlementsgebouw bevonden, in de handen te klappen als zij wilden dat hij zijn hongerstaking opgaf en zijn politieke strijd vervolgens op andere wijze gaat voortzetten. Er werd luid geklapt en Chamlong, die vrijdag had aangekondigd dat hij binnen drie dagen zou sterven, verklaarde tegenover de demonstranten dat hij hun keus aanvaardt, aldus nog steeds de politie.

Het besluit van de oppositieleider zal waarschijnlijk bijdragen aan een vermindering van de politieke spanning in Bangkok. Zijn dood had mogelijk geleid tot rellen op een gelijke schaal als die van 1973, in de loop waarvan meer dan honderd studenten waren gedood bij schermutselingen met de politie.

Chamlong liep vrijdagavond aan het hoofd van een stoet van ongeveer honderdduizend betogers naar het parlementsgebouw. Hier werden zij tegengehouden door ongeveer duizend leden van de oproerpolitie en militairen. Deze dreigende confrontatie duurde de hele nacht, maar ettelijke tienduizenden mensen gingen uiteindelijk naar huis, waarna er ongeveer duizend achterbleven om Chamlong te steunen.

Oproep Filipijnse kardinaal Sin:

Let op fraude bij verkiezingen maandag

MANILA - Aartsbisschop Jaime Sin heeft de Filipijnen zaterdag opgeroepen te waken over een eerlijk verloop van de verkiezingen maandag. In een radioboodschap vroeg de kardinaal te letten op illegale stemmers en andere vormen van fraude.

"We moeten offers brengen zodat onze verkiezingen maandag eerlijk, vreedzaam en betekenisvol zijn", aldus Sin. "Ga vroeg stemmen en waak over de districten, vooral tijdens het tellen."

Tijdens verkiezingen in de Filipijnen proberen politici hun resultaten nogal eens te verbeteren door hun aanhangers met bussen van het ene stemdistrict naar het andere te rijden.

De Filipijnse aartsbisschop heeft zich eerder in bedekte termen geschaard achter de kandidatuur van Ramon Mitra, de huidige voorzitter van het huis van afgevaardigden. Van de zeven kandidaten die naar het presidentschap dingen heeft niemand een duidelijke voorsprong. De 64-jarige Mitra is leider van de invloedrijkste partij, Labang demokratikong Pilipino (LDP), maar de verkiezingen lijken meer te gaan om personen dan om partijen.

Sin deed zijn oproep op een moment dat het geweld in de verkiezingscampagne leek op te lopen. Bij een bomaanslag op het zuidelijke eiland Basilan kwamen vandaag vier mensen om. De afgelopen drie maanden zijn bij de campagnes al 41 mensen gedood. Vrijdag waren vijf mensen vermoord, onder wie een burgemeesterskandidaat. Het hoofd van de politie, generaal Cesar Nazareno, heeft sinds zaterdagochtend zijn zestigduizend manschappen in de hoogste staat van paraatheid gebracht.

Sjoesja veroverd op Azerbadjdzjan

Troepen Armenië rukken op in Nagorno-Karabach

BAKOE - Armenië heeft vanochtend (zaterdag) de stad Sjoesja in Nagorno-Karabach veroverd op Azerbadjzjan. Dat heeft een woordvoerder van Azerbadjzjan bekendgemaakt. De gevechten, waarbij volgens beide partijen tientallen doden zijn gevallen, zijn de zwaarste dit jaar in de enclave waarop zowel Armenië als Azerbadjzjan aanspraak maakt.

"Sjoesja was afgelopen nachts steeds in verschillende handen, maar uiteindelijk moesten de Azerbadjzjanen de controle opgeven", aldus Farchad Mechtijev, een medewerker van de president van Azerbadjzjan. Hij sprak van een "overweldigende overmacht" van de Armeense troepen. De oorlog was weer opgelaaid ondanks een officieel staakt-het-vuren dat vrijdag in Teheran werd gesloten door de presidenten van Armenië en Azerbadjzjan, die elkaar de zeggenschap over de enclave ontzeggen.

CORRIDOR

Armeense persbureaus hadden vrijdag al melding gemaakt van de verovering van Sjoesja of grote delen daarvan. Verschillende bronnen meldden tientallen doden als gevolg van de gevechten. De inname van Sjoesja zou een belangrijke militaire overwinning zijn voor Armenië. Rond Sjoesja staan installaties waarmee Azerbadjzjan al maanden lang raketten afschiet op Stepanakert, de hoofdstad van Nagorno-Karabach.

Armeense woordvoerders beschuldigden Azerbadjzjan ervan Stepanakert vrijdag opnieuw te hebben gebombardeerd, met behulp van helikopters en een van de voormalige Sovjet-luchtmacht gesloten straaljager. Drie mensen zouden daarbij zijn gedood. Het ministerie van Defensie van Azerbadjzjan stelde op zijn beurt dat de Armeense troepen naast het offensief tegen Sjoesja ook de aanval hebben geopend op een strook Azerbadjzjaans land dat Armenië van Nagorno-Karabach scheidt. Met de aanval zou Armenië een corridor willen creëren voor de bevoorrading van Armeense troepen.

BOMBARDEMENT

De persdienst van het parlement van Nagorno-Karabach meldde zaterdag dat Armeense troepen de weg van Armenië naar Sjoesja, via Latsjine, onder controle hebben. Ook maakt zij melding van een nieuw bombardement op Stepanakert door Azerbadjzjan, met behulp van een straaljager die is gestolen van de voormalig Sovjet-luchtmacht.

Bij gevechten in het gebied zijn de afgelopen vier jaar vijftienhonderd mensen omgekomen. De grotendeels door Armeniërs bewoonde enclave wordt sinds 1923 bestuurd door Azerbadjzjan.

Honderd miljoen dollar aan marihuana verbrand

SANTIAGO - De Chileense politie heeft een partij marihuana verbrand ter waarde van honderd miljoen dollar.

Dit gebeurde in opdracht van een rechter in de stad Los Andes. Het was een partij van niet minder dan 240 ton. Los Andes ligt op tachtig kilometer van de hoofdstad Santiago. In de omgevig van Los Andes had men de aanplant van marihuana ontdekt op een terrein van acht hectare. Volgens de politie wordt er door de Chileense jeugd veel marihuana gebruikt.

Bus in Spanje verongelukt

VITORIA - Zeventien mensen zijn zaterdagmorgen in Spanje omgekomen bij een busongeluk.

De bus die van Portugal op weg was naar Parijs stortte in een ravijn in de buurt van Vitoria, een stad in Spaans Baskenland. Onder de reizigers bevonden zich waarschijnlijk ook enkele Nederlanders. Over hun toestand is niets bekend. Tot nu toe is de identiteit van vijf van de zeventien dodelijk slachtoffers bekendgemaakt. Alle vijf waren Portugezen. Dertig mensen zijn bij het ongeluk gewond geraakt.

Niet met lege handen teruggekomen

KABUL - Een Afghaanse nomadenvrouw is in de hoofdstad Kabul aangekomen. Zij kwam niet alleen maar bracht uit Pakistan waar zij als balling had gewoond ook haar kudde schapen mee. De bevolking gaat geloven dat er toch rust en vrede kan komen in het tot voor kort door burgeroorlog uiteengereten land.

(AFP-satellietfoto)

Miss Namibia: Miss Universe

BANGKOK — Michelle McClean, een 1.80 metend model en masseuse uit het zuidwest Afrikaanse land Namibia is zaterdag in Bangkok tot Miss Universe gekozen. Ze versloeg daarmee Miss India en Miss Colombia. Michelle, 19, heeft lichtbruin haar en bruine ogen.

STTK manifestatie maandag

Bedrijfsleven en Kousa Komun aanwezig bij SSK

WILLEMSTAD — Naast vakbondsleiders Richards, Cova, Kibbelaar en Gijsbertha en politieke leiders van de MAN, SI en Nos Patria zullen aanstaande maandag ook vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel, de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao en Kousa Komun hun zegje doen over de plannen voor verkoop van 49 procent van de aandelen van de eilandelijke telecommunicatie.

De STTK en de Kamer van Vakbonden organiseren maandag om zes uur een protestbijeenkomst bij het SSK-gebouw aan de Schouwburgweg. Na de sprekers volgt een cultureel gedeelte: Gibi Basilio, Ali Anesi en de tambùzanger Bèno zorgen voor een muzikale afronding van de manifestatie.

De organisatoren zorgen voor vervoer per bus. Om half zes vertrekken bussen vanaf de kerk van Montagne, het SDK te Brievengat en Brasilandia te Santa Maria. Om zes uur vertrekt een bus vanaf het Waaigat te Punda. Ook voor mensen uit Banda Bou is voor vervoer gezorgd. Geïnteresseerden kunnen om half zes opstappen bij de kerk van Willibrordus, de kerk van Barber en La Competencia bij Terra Kora.

De bonden wijzen in een persbericht op de winst van Landsradio. In de jaren 1980 tot 1990 werd een winst geboekt van ongeveer 191 miljoen gulden. Voor de jaren 1991 - 1996 wordt een winst van 570 miljoen gulden verwacht. Van deze winst gaat met de verkoop van de aandelen bijna de helft naar de Nederlandse PTT Telecom. Met de manifestatie hopen de STTK en de Kamer van Vakbonden andermaal duidelijk te maken dat men heftige bedenkingen heeft tegen de privatiseringsplannen.

Caldera en Hugo Chavez komen goed voor dag

Driekwart Venezolanen: Geen vertrouwen in CAP

CARACAS - De populariteit van de Venezolaanse president Carlos Andres Perez alias CAP is verder afgenomen. Zijn tegenvoeter is oud-president dr Rafael Caldera die uit de bus komt als de politicus in wie de Venezolanen wel vertrouwen hebben.

Het opinieonderzoek werd ondernomen in opdracht van het dagblad El Diario van Caracas. Zeshonderd mensen werd naar hun mening gevraagd. Aan het licht kwam dat 74 procent der ondervraagden weinig vertrouwen meer heeft in Carlos Andres Perez. Zelfs meent 77,5 procent der ondervraagden dat Perez "slecht werk levert".

Wat de oud-president van de oppositiepartij COPEI betreft, dr Rafael Caldera. Maar meer dan dertig procent noemt geen naam als men de voorkeur vraagt van de nieuwe president. Opmerkelijk is dat kolonel Hugo Chavez ruim twaalf procent krijgt bij de vraag naar de voorkeur als nieuwe president.

***

NKF Kabel heeft van de Ghanese PTT opdracht gekregen voor de aanleg van een kabelnetwerk in de hoofdstad Accra. Het project, dat een waarde heeft van f 15 miljoen, wordt vanuit Nederland gefinancierd met steun van het ministerie van ontwikkelingssamenwerking.

China: Respect souvereiniteit van Mongolie

BEIJING - Premier Li Peng van China heeft vrijdag gezegd dat Beijing de onafhankelijkheid en soevereiniteit van Mongolie respecteert.

Li deed zijn uitspraken tijdens een onderhoud met zijn ambtgenoot uit Mongolie, Dash Byambasuren. Het is het voor het eerst in meer dan dertig jaar dat een Mongoolse regeringsleider een officieel bezoek aan China brengt. De betrekkingen tussen de twee buurlanden hebben zich duidelijk verbeterd sinds Mongolie twee jaar geleden het communisme van zich afschudde. Het land was gedurende bijna zeventig jaar nagenoeg een satelliet van de Sovjetunie.

Broer Shah met opium aangehouden

LOS ANGELES - De broer van wijlen de sjah van Iran is vrijdag in zijn woning in Beverly Hills gearresteerd op de verdenking dat hij opium voor persoonlijk gebruik en om te verkopen in zijn bezit had. Dit heeft een functionaris van de Amerikaanse drugsbestrijdingsdienst (DEA) verklaard.

Mammoud Reza Pahlavi (62), die volgens de DEA-zegsman een broer is van wijlen sjah Mohammed Reza Pahlavi, is overgebracht naar de gevangenis van Santa Monica. "Hij had ruim een pond opium in zijn bezit", aldus de DEA-man. Medewerkers van de drugsbestrijdingsdienst en politiemensen hebben een inval in het huis van Pahlavi gedaan na een onderzoek van vier manden. Ze vonden ook pijpen en weegschalen die gebruikt werden om de opium af te wegen.

Het onderzoek begon nadat inspecteurs van de posterijen opium hadden ontdekt die uit Europa afkomstig was en bedoeld voor Pahlavi. "De verdovende middelen zijn onderschept op het postkantoor van Beverly Hills", aldus de woordvoerder van de DEA. De autoriteiten hebben verder een Magnum-pistool en een half-automatisch pistool in beslag genomen.

BRUSSEL - De Russische regering heeft zich tegenover Belgie verontschuldigd voor de spionage-affaire die vorige maand in het land werd ontrafeld.

De Russische staatssecretaris Gennadi Boerboelis bracht de excuses van zijn regering vrijdag over aan minister van Buitenlandse zaken, Willy Claes, tijdens een bezoek aan Brussel.

Thom Hoffman: van romantiek naar inspiratie

"Film is liefde die je in de bioscoop beleeft"

- door Hennie Harinck -

De Bunker was zijn laatste film. Daarin speelt Thom Hoffman een man die in 1943 uit het concentratiekamp Amersfoort is ontsnapt. Een ingenieur die in een dodencel, aan handen en voeten geboeid, aan de muur vastgeklonken ligt - en herleeft in het verzet. Als het aan de Nederlandse acteur ligt komt hij terug naar Curaçao om mee te spelen in een volgende film: Schilden van Leem. Regisseur René van Nie heeft het plan opgevat het boek van Boeli van Leeuwen te verfilmen. Hoffmann staat als acteur op zijn lijstje.

Thom Hoffman is sinds begin mei in vele gedaanten aanwezig op Curaçao, lijfelijk en op het witte doek. Hij noemt zich zelf 'ambassadeur voor de Nederlandse film' en wist al op zijn twaalfde wat hij wilde: acteur worden. Dat is hem inmiddels glansrijk gelukt. De acteur (35) speelde de afgelopen twaalf jaar in maar liefst vijfentwintig films. "Elke rol belicht weer een ander deel van mezelf." Bijkomend van een rol als kampgevangene in *De Bunker*; zijn haar kortamerikaans na te zijn kaalgeschoren, het skeletmagere weer wat aangevuld.

De Haagse fat Vincent Vere (Eline Vere), de journalist Frank de Roover (De Provincie), de Japanse zelfmoordenaar (Rituelen), de kantoorklerk Frits van Egters (De Avonden) en de zakenman in Pervola - het bioscooppubliek kent inmiddels vele zijden van de persoon Thom Hoffman. Vooral zijn vertolking van Gerard Reves creatie Frits van Egters dwong respect af bij Neêrlands filmcritici. De acteur bleek in staat een - aanvankelijk door regisseurs vermeden - boek op het doek te kunnen dragen. Een Gouden Kalf bleef dan ook niet uit. Hoffman kreeg de prijs tijdens de Nederlandse Filmdagen in 1990 uitgereikt.

Het is niet de eerste keer dat de acteur de Antillen bezoekt. Vijf jaar geleden verbleef hij op Aruba en Bonaire in het gezelschap van Pim de la Parra voor filmopnamen. Met Curaçao maakt hij voor het eerst kennis. "De natuurgebieden bij Westpoint vind ik absoluut prachtig. De noordkust doet me erg denken aan die van Bonaire." De extra verrassing van Curaçao noemt hij 'Willemstad als vrij moderne, leuke stad'.

Hoffman bezoekt als ambassadeur talloze filmfestivals over de hele wereld, zo'n vijf keer per jaar. "Nederland heeft een kleine filmindustrie met vijf full-time acteurs: Renée Soutendijk, Monique van der Ven, Derek de Lint, Jeroen Krabbé en ik. Die worden altijd gevraagd om naar de festivals te gaan om wat te vertellen over Nederlandse films."

Dat gaat Hoffman, een getraind spreker, makkelijk af. "Ik hou ervan om voor publiek te praten." Ook mét de kijkers praten gaat hem vlotjes af. Na de vertoning van De Avonden sprak hij een half uur lang met de zaal en ervoer dat als 'zeer geanimeerd'. "Ik ben natuurlijk heel nieuwsgierig hoe mensen reageren op De Avonden." Dat had op Curaçao een speciaal tintje omdat nogal wat kijkers in de zaal zaten, die ooit Nederland verruilden voor de Antillen in de periode dat De Avonden speelde - net na de Tweede Wereldoorlog.

Het doel van het festival op Curaçao en Aruba is niet in eerste instantie om over de film te praten maar over de literatuur. De film is 'het aas om de vis te vangen', vindt hij. Het gaat om de boeken waarop de films gebaseerd zijn en om de schrijvers. "Ik ben hier meer als versiering. Het zijn de auteurs waar het om draait."

Jaarlijks neemt Hoffman een a twee rollen op zich. Voor een film rekent hij een voorbereidingstijd van drie maanden. "Ik probeer in die tijd een transformatie te ondergaan en meet me een ander uiterlijk aan en gecombineerd met een passend karakter."

Ga je daar ver in? Ik denk dan aan een acteur als Robert de Niro, die voor een rol als bokser zijn gewicht zowat verdubbelde.

"Voor mijn laatste rol in *De Bunker* ben ik tien kilo afgevallen.

Elke rol gaat ook over jezelf. Het is heel verheldered om je in een karakter in te leven. Neem Vincent Vere. Hij ademt een sfeer van decadentie, die ik ook in mijzelf voel. *De Bunker* appelleert aan mijn politieke belangstelling. Hoewel ik de oorlog niet heb meegemaakt, vraag ik me wel af hoe ik me zou opstellen als er oorlog uit zou breken. Dat doet natuurlijk iedereen die nog niet leefde in die tijd.

Rituelen gaat over zelfmoord. Ik ben enorm geïnteresseerd in Japan. Daarbij komt dat ik iemand ken die bijna op dezelfde wijze zelfmoord heeft gepleegd als in die film.

Ik kies films uit waarin ik stukken van mezelf herken. Van de vier scenario's, die ik jaarlijks krijg aangeboden, kies ik er twee. Rollen in *Wilde Harten* en *De Johnson's* heb ik afgewezen. De eerste, omdat het een slechte film is; de tweede omdat ik niet van horror houd."

Aan *Abel* had ik graag meegewerkt, maar Alex van Warmerdam werkt liever niet met bekende acteurs omdat hij personages als unieke eenheden wil neerzetten. Een type wil hij niet verbonden zien aan een naam of een acteur om te voorkomen dat mensen gaan kijken om te zien hoe Renée of Thom het doen."

Het valt mij soms moeilijk Monique van der Ven in een film los te zien van haar naam.

"Vrouwen hebben minder mogelijkheden om zich te transformeren. Een man kan bij voorbeeld door een snor en een baard een metamorfose ondergaan. Een vrouw kan een bril opzetten of niet en het haar verven, maar daar blijft het wel bij".

"Mannen én vrouwen hebben natuurlijk de beschikking over middelen om een sociaal kenmerk uit te drukken. Een zo'n middel is kleding. Je kunt je ook een accent aanmeten. Ik heb ooit een rol gespeeld van een Haagse goser, die uitermate plat sprak: een milieu dat ik ken omdat ik in een voorstad van Den Haag ben opgegroeid."

Over sterren gesproken. Is het niet zo dat een script rondom een ster - ik denk aan Marilyn Monroe - gebouwd wordt terwijl een acteur binnen het geheel van een film moet passen?

"Vergis je niet. Dustin Hoffman bij voorbeeld, een acteur die zo'n tien scripts per week ontvangt, zoekt een jaar lang naar het juiste verhaaltje waarin hij al zijn talenten kan tentoonspreiden. Zijn acteurschap is eigenlijk een verkapte vorm van ster zijn".

"Het is in Nederland niet zo dat het publiek op Monique van der Ven af komt of op mij. Het is wel zo dat het filmen efficiënter verloopt als een regisseur Monique of mij vraagt. Hij loopt dan minder snel een blauwtje. Professionele acteurs en actrices komen op tijd, kennen hun teksten, zijn serieus en zetten zich volledig in. Niet-professionals combineren het filmen vaak met het vak van toneelspelen. Ze moeten om vijf uur weg om met de bus naar Maastricht te gaan. Dat zijn lastige factoren. Bovendien kennen fulltime acteurs de kneepjes van het vak. We weten wat een *close-up* is, hoe we tijdens een *travelling shot* moeten meelopen om bij de plakkertjes uit te komen. Bij ons kan een opname in drie *takes* gedaan zijn, wat bij parttimers minder zeker is."

Wat heb je met acteren?

"De tijd staat stil wanneer je acteert. Het is iets weergaloos en bovendien heel romantisch. Nu gaat die romantiek er in de loop der jaren wel vanaf. De eerste films zijn heel romantisch, daarna wordt het geïnspireerd werken. Ik geloof wel dat het een roeping is. Vooral in Nederland, waar weinig geld is voor films en geen vakbond voor acteurs, wat betekent dat je enorm lange werkdagen maakt. Bovendien werk je voor een klein publiek. Er is maar een klein percentage bioscoopgangers over de hele wereld dat naar kwaliteitsfilms gaat. In zo'n klein taalgebied als Nederland is met tweehonderdduizend bezoekers de kous wel af. Eigenlijk is het werk van de acteur slavenarbeid, maar als je je hart eraan verpand hebt dan doe je het graag."

Is Nederland je einddoel of heb je plannen om je meer in het buitenland te oriënteren?

"Ik zou meer in de Europese film willen gaan doen. Ik ben niet zo'n liefhebber van Amerikaanse films op een paar belangrijke regisseurs na zoals Martin Scorsese en Spike Lee. *Do the right thing*, wat je op mijn T-shirt leest, vind ik een prima film. Het gaat over een neger in een zwarte buurt, waarin de spanningen hoog oplopen. Uiteindelijk loopt dat uit op een grote, massale vechtpartij tussen twee bevolkingsgroepen. Die film is drie jaar geleden gemaakt en de realiteit daarvan wordt nu zichtbaar in de recente rassenonlusten in Los Angeles. Dat is een goede film. Een goede film toont iets aan dat gaat gebeuren, voelt aan wat er onder de oppervlakte aanwezig is."

Hoe is het met het filmtalent in Nederland gesteld?

"Er is zeker jong talent, maar de filmindustrie wil investeren in zekere projekten, die zonder meer slagen. Men is niet zo bereid risico's aan te gaan. In de jaren zestig was dat anders".

"De cinema lijdt erg onder, al dan niet illegale, videoverhuur. Ik vind nog altijd dat je een film het beste in de bioscoop kunt zien, omdat je daar het gevoel hebt met z'n allen te kijken. Je beleeft de emoties intenser. Je bent geconcentreerd op dat doek, terwijl je thuis afgeleid wordt. De kwaliteit van video's is bovendien vaak slecht. De filmtaal komt niet goed tot uiting op een tv-scherm. Televisie werkt voornamelijk met *close-ups*. Denk maar aan *Dynasty* en *Dallas*. Film werkt meer met wijde *shots*, achtergronden en decors, reisshots met fraaie beelden. Overzetten op video verarmt. Video is een beetje als MacDonalds; film het eten van een heerlijk Curaçaos gerecht".

Film is een liefde, die je in de bioscoop beleven moet. Ik pleit dan ook voor de komst van een goed geoutilleerde bioscoop op Curaçao waar -desnoods met overheidssteun- kwaliteit vertoond kan worden."

Wat kan de plaats van de Nederlandstalige film zijn in dit stukje overzees Koninkrijk?

"Er is een taalbarrière, die tot gevolg heeft dat mensen zich steeds slechter gaan uitdrukken. Daarin onderschrijf ik dat wat de gouverneur daarover zei in zijn openingsspeech. Curaçao is in essentie een eiland dat zich steeds meer gaat losmaken en behoort los te maken van Nederlandse cultuur. Deze hangt onlosmakelijk samen met de vroegere koloniale overheersing. Daar hebben we nu weinig boodschap meer aan".

"Los daarvan kun je de Nederlandse cultuur beschouwen als waardevol, zoals de Russische, Zweedse of de Franse. Elk -klein- land moet extreem georiënteerd zijn op dat wat in andere landen wordt aangeboden."

Vrees je met de komst van de Europese eenwording voor het teloorgaan van de Nederlandse taal dan wel cultuur?

"Nee, helemaal niet. Een taal en een cultuur zit zo in een volk -ook in het Curaçaose- gebakken dat dat mij onwaarschijnlijk lijkt. Hier is het Papiamentu de eerste taal. Het zou enorm gestimuleerd moeten worden om in die taal film te maken. En als er regisseurs zijn die daarvoor mijn diensten willen gebruiken, dan zou ik daar graag op ingaan".

"Dat gaat trouwens misschien wel gebeuren. Er liggen plannen op tafel om boeken van Tip Marugg en Boeli van Leeuwen te verfilmen. Omdat ik veel boekverfilmingen heb gedaan, denkt René van Nie aan mij om mee te spelen in *Schilden van Leem*."

Wat is je eerste indruk van Curaçao?

"Curaçao is een soort mikrokosmos. Alles is hier aanwezig. Van extreme armoede tot extreme rijkdom. De moderne tijd is zichtbaar maar ook restanten van de feodale periode. Curaçao houdt het midden tussen Aruba en Bonaire. Ik denk wel dat er hier heel veel mogelijk is. Ik zou het geweldig vinden om hier een paar maanden naar toe te komen om te filmen."

■ — *Een van de gedaanten waarin Thom Hoffman op Curaçao aanwezig was: als Thom Hoffman. De acteur is inmiddels naar Aruba vertrokken waar eveneens het Nederlands Film- en Boekenfestival wordt gehouden.*

Geen telefoon in Steenrijk

WILLEMSTAD — Op zondag worden er in de telefooncentrale Steenrijk tussen 9:00 en 12:00 uur werkzaamheden verricht. In verband daarmee kan in genoemde periode de stroomvoorziening tijdelijk onderbroken zijn. Voor de bewoners van Steenrijk betekent dat dat er dan niet getelefoneerd kan worden.

Muziektheater eert Surinaams dichter Dobru

WILLEMSTAD — Vrij vond in het Amsterd theater Soeterijn de mière plaats van het 'Dobru Collection' o regie van Felix de Ro

In dit stuk muziekthe brengen de twee 'perform Paul Middellijn en Celes Raalte en een groep mu gedichten van de Surinaa dichter Dobru (R Ravales 1935-1983). G spireerd door de sfeer di gedichten oproepen com neerden de musici hierbi muziek die verschille stijlen omvat zoals bl rhythm and blues, Am kaanse lovesongs, hip ho moderne en traditionele S naamse en Afrikaa muziek.

Brussel gaat wildgroei 'time sharing' aanpakken

BRUSSEL/WILLEMSTAD — De Europese Commissie in Brussel wil de wildgroei op het gebied van 'time sharing' binnen de Europese Gemeenschap (EG) regelen. Later deze maand komt men met voorstellen die de consument bescherming moeten bieden tegen malafide verkopers. 'Time sharing' is een voor haast alle eilanden van de Nederlandse Antillen en Aruba bekend verschijnsel. In hoeverre deze maatregelen ook van toepassing zullen zijn voor deze (Europese) Landen en Gebieden Overzee (LGO) is vooralsnog niet duidelijk.

'Time sharing' is het verschijnsel waarbij projectontwikkelaars en tussenpersonen vakantieverblijven aan verschillende mensen tegelijk verkopen die er dan om de beurt gebruik van kunnen maken. In Brussel meent men nu dat 'time sharing' over het algemeen alleen maar tot voordeel van de verkoper leidt en dat daarom de koper meer bescherming verdient.

Later deze maand zal Europees commissaris Van Miert met diverse voorstellen in die richting komen. Zo wil hij vastleggen dat verkopers van vakantiehuizen of -appartementen betrouwbare en adequate informatie moeten verstrekken. Omdat 'time sharing' meestal grensoverschrijdend is, is, volgens Van Miert gemeenschappelijke regelgeving vereist.

Ook moeten potentiële deelnemers aan 'time shar voldoende bedenk krijgen, zodat zij nog hun koopcontract af kun als blijkt dat de voorge gelde vakantiedroom in w kelijkheid minder aan naam, veel meer kosten zich meebrengt of zelfs be maal niet bestaat. Van Mi denkt aan een perdiode v vier weken wanneer voor koper het vakantieverblij het buitenland is.

In Europa zijn het voor melijk zuidelijk gele landen als Spanje en P tugal waar steeds meer a biedingen voor 'time shar worden gedaan. Maar ook een land als Goort-Brittan bezitten naar schatting d honderdduizend mensen die manier een vakantie blijf voor een bepaa periode in het jaar.

Het verschijnsel heeft het gehele Caribische geb een hoge vlucht genom Ook de Nederla Antillen (met name Si Maarten, Bonaire en in mi dere mater Curaçao) Aruba zijn niet onbek met het idee achter 'tim sharing').

Wereldwijd gaat he daarbij om betrouwba bemiddelaars, maar ook malafide tussenpersonen di potentiële klanten vaak agre sief benaderen. Of de voo stellen tot aanpak van du euze 'time sharing'-pra tijken, in navolging va Europa, ook voor LGO als d Antillen en Aruba of d Franse 'departement et te ritoir d'outre mer'-eilande voelbaar zullen zijn, valt no te bezien.

Surinaamse dienstbode mag naar Curaçao komen

WILLEMSTAD — Sonkamari Jainandunsing mag terugkeren naar Curaçao. De Vreemdelingendienst had volgens rechter mr H. Warnink ten tijde van haar -onvrijwillig- vertrek naar Suriname geen enkele bevoegdheid de voormalig inwonende dienstbode 'ook maar aan enige beperking te onderwerpen'. Jainandunsings verblijfsvergunning loopt tot 30 juli 1992.

Rechter Warnink sprak gisteren zijn vonnis voor het gerecht in eerste aanleg uit en wees daarbij op de omstandigheden die zich voordeden toen de vrouw door haar voormalig werkgever Oedjaghir naar Hato werd gebracht. Hoewel, mede op grond van de drie getuigenverklaringen, niet aantoonbaar is dat zij onvrijwillig met hem meeging - de vrouw was vrij om te gaan en te staan waar zij wilde - werd zij voor vertrek naar Suriname in een kamertje van de Vreemdelingendienst ondergebracht, nadat haar reisdocumenten waren ingenomen.

Warnink: "De Vreemdelingendienst had dus niet op het verzoek van Oedjaghir mogen in gaan op haar een oogje te houden, en zeker niet op de manier waarop het gebeurde. Bij een feitelijk vertrek van Jainandunsing had de dienst alleen de taak tot registratie van vertrek en meer niet."

Sonkamari Jainandunsing spande op 13 april jl. een kort geding aan tegen het Land waarin zij vorderde weer toegelaten te mogen worden. Daarvoor nam zij advocaat mr C.A. Peterson in de hand.

TICKET

De vrouw kreeg op 30 juli 1991 een vergunning voor tijdelijk verblijf op Curaçao, die werd verleend tot 30 juli 1992. Met ingang van september tot en met 9 december werkte zij als inwonende dienstbode bij J. Oedjaghir. Op 9 december is Jainandunsing door haar werkgever naar Hato gebracht. Hij betaalde haar ticket naar Suriname, waar zij nog steeds verblijft.

De dienstbode voert aan dat zij door haar werkgever op Hato aan ambtenaren van de Vreemdelingendienst is overgedragen en dat deze haar hebben gedwongen af te reizen naar Suriname, zonder dat er sprake was van een uitzetting of verwijdering ingevolge de Landsverordening Toelating en Uitzetting.

Met het vonnis is de vrouw in haar gelijk gesteld. Zij wil terugkeren naar Curaçao om bij een ander gezin te werken. In Suriname heeft zij nauwelijks middelen van bestaan. Het Land dient haar ticket naar Curaçao te betalen en een vergoeding te geven voor geleden schade, zo werd door de rechter bepaald.

Lekkage en ongedierte

Personeel Casa Manita sluit tehuis tijdelijk

WILLEMSTAD — Vandaag kunnen geen kinderen terecht in Casa Manita. Het personeel heeft dit besloten om te protesteren tegen de erbarmelijke werk- en leefomstandigheden waaronder de kinderen moeten worden opgevangen.
MDNM
Werknemers van Casa Manita, een tehuis voor kinderen, hebben bij de bond voor werkers in de gezondheidszorg CBV hun beklag gedaan over de behuizing en de hygiëne in het tehuis.

De kinderen zouden in ongedierte moeten slapen. Het gebouw bevindt zich in een toestand van verval: het dak lekt; duiven besmeuren de dakpannen etcetera. Kortom, werken en leven in Casa Manita is onhoudbaar geworden, zo gaven de werknemers CBV-voorzitter Daphne Kibbelaar te verstaan.

Casa Manita is een van de instellingen wier subsidie tien procent gekort is, wat betekent dat er nauwelijks geld is om reparaties uit te voeren. Het personeel ziet als enige uitweg in de problemen het tehuis voor een dag te sluiten om zo hun nood kenbaar te maken.

Dominicanen zwemmen naar Barbara Beach

WILLEMSTAD — Vier Dominicaanse mannen hebben op ongebruikelijke wijze getracht de Nederlandse Antillen binnen te komen.

Op 4 mei was het onder Russische vlag varende schip Novo Control 4 uit de Dominicaanse haven Rio Havana vertrokken. Vier verstekelingen verscholen zich in een opening achter de scheepsschroef. Toen de boot vrijdag nog ongeveer een zeemijl van Curaçao verwijderd was besloten de mannen naar het eiland te zwemmen.

Na het middaguur kwam bij de politie de melding binnen dat de vissersboot Maryan 2 was binnengelopen met als extra passagier een van de vier mannen, die door de bemanning aan boord was geholpen. De drie anderen werden door de politie van de wijk Montagne opgebracht. Zij hadden Barbara Beach zwemmend weten te bereiken.

De door de vissersboot opgepikte man werd ter observatie opgenomen in het hospitaal. De drie anderen worden aan boord van Novo Control 4 vastgehouden. Zij varen dit weekeinde met het schip naar hun geboorteland terug.

Hof beslist in geschil over erfpacht Bellevue

WILLEMSTAD — Martinus den Dulk is niet te spreken over het vonnis van het gerechtshof inzake de langslepende erfpachtkwestie Bellevue. Dat niet te spreken zijn houdt in dat de voormalige hoteleigenaar niet over de telefoon commentaar wil geven over de zaak. Het enige dat hij toegeeft is dat hij overweegt om in cassatie te gaan.

Alles draait om een stuk grond in het gebied Parera waarop het voormalige hotel-restaurant Bellevue stond. Den Dulk huurde het terrein van het eilandgebied. In 1977 - twaalf jaar geleden - richtte hij een serieus verzoek tot de overheid om de grond in erfpacht te krijgen. Dat verzoek werd vele malen herhaald, zonder reactie. Pas in 1987 kreeg Den Dulk van het bestuurscollege wat hij vroeg. Het BC maakte plaats voor een nieuwe, met een andere politieke samenstelling. De ondernemer moest via de kranten vernemen dat dit nieuwe college eigenlijk vond dat men de gronden niet in erfpacht had moeten geven en dat het vorige college dat wèl had gedaan maar tegen het advies van diensthoofden in. Dat laatste is onjuist, volgens Den Dulk, bovendien geldt uiteindelijk toch het woord van het bestuurscollege.

Pas toen de rechter bij het geschil betrokken werd kwam de overheid met alternatieve lokaties voor erfpacht, zegt hij. Dat betrof terreinen op Ararat en Cornelisbaai, dat tegenwoordig beter bekend staat als het Seaquarium-gebied.

Den Dulk wees die suggesties van de hand. Ten onrechte, zo oordeelde gisteren het gerecht in tweede aanleg. Met de aangeboden lokaties was niks aan de hand. Den Dulk had op een van die terreinen best zijn plannen voor de bouw van een nieuw hotel kunnen realiseren. Het college van drie rechters besteedde dan ook geen aandacht aan de veronderstelde schade die de ondernemer geleden zou hebben door het niet kunnen beginnen met de uitvoering van zijn plan.

Over zijn bezwaren tegen de aangeboden lokaties en over de in het proces meespelende feiten wilde Den Dulk vanochtend - telefonisch althans - niets kwijt.

Afscheid marinier De Wit

■ *WILLEMSTAD — In de hangar van het 336 Squadron op de vliegbasis Hato werd woensdagmiddag 6 mei in aanwezigheid van vele collega's tijdens een indrukwekkende plechtigheid afscheid genomen van marinier Bas de Wit, die het slachtoffer was van een tragisch verkeersongeval dat op 5 mei plaatsvond.*

WILLEMSTAD — De eerste 'mobiele' cursus voor scherminstructeurs op Curaçao werd afgesloten met de uitreiking van het diploma aan veertien jonge trainers die nu klaar zijn om instructie te geven aan scholieren.

De cursus werd gehouden onder auspiciën van niet alleen de lokale schermbond, maar ook van de regionale en van de internationale organisatie.

Huizenbouw in augustus

Boom symboliseert begin van tweede fase Curasol

WILLEMSTAD — De eerste kopers van een stuk grond op het Curasol-project hebben gisteren symbolisch een boom geplant. Dit gebeurde ter gelegenheid van de afsluiting van de eerste fase van het project bij Blauwbaai.

Voor de oppervlakkige toeschouwer lijkt er nog niets te zijn gebeurd. Bij een dergelijk project moet immers met de infrastructuur begonnen worden. Tot op heden hebben de werkzaamheden dan ook vooral ondergronds plaatsgevonden. De eerste wegen zijn aangelegd en in augustus zal met de bouw van de luxe-woningen begonnen worden.

Het *Curasol resort* zal straks geheel beveiligd worden - er komt een muur omheen -, iets wat door de kopers van huizen en stukken grond zeer gewaardeerd wordt. Behalve luxe-woningen, vanaf circa 400.000 gulden voor een standaardmodel, komen er restaurants, een winkelcentrum en een golfbaan. Samen met het *Marriott* wordt binnen het project tevens een vijfsterren-hotel ontwikkeld. Met de bouw daarvan zal vermoedelijk midden 1993 een aanvang worden gemaakt.

Gedeputeerde Ruben Page sprak ter gelegenheid van de oplevering van de eerste fase enkele woorden. Hij hoopt met de samenwerking met bekende hotelketens als het *Marriott* op een doorbraak in de Amerikaanse markt. "Wellicht kunnen we op die manier ook Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen naar Curaçao trekken".

Gesprek met minister

ABVO: harde afspraken reorganisatie Financiën

WILLEMSTAD — Afgelopen woensdag lieten werknemers van het departement van Financiën hun ongenoegen blijken over de wijze waarop de overheid de reorganisatie van het departement aanpakt. ABVO-leden liepen te hoop bij Fort Amsterdam. Vandaag zit de ambtenarenbond met minister de Paula om tafel om afspraken te maken over het vervolg van de reorganisatie.

Het grootste bezwaar van de ABVO is dat de bond niet daadwerkelijk deelneemt aan het veranderingsproces. Al in december 1981 werd een reorganisatieprotokol ondertekend met de overheid. "Die tijd deed de overheid vele beloften, maar heeft zich daar tot nu toe nauwelijks aan gehouden", aldus ABVO-voorlichter Roland Ignacio tijdens een radio-uitzending.

Elke keer moet de bond de overheid herinneren aan de gemaakte afspraken door te protesteren. In het verleden hebben zich dergelijke problemen ook voorgedaan bij de reorganisatie van het departement HIW en onderwijs. De ABVO meent dat de reële participatie in de geest van het protokol gestalte moet krijgen. Met nog komende reorganisaties -departementen van Onderwijs, Douane, Personeelszaken- in het verschiet is het zaak dat de afspraken geconcretiseerd worden, aldus de bond.

Het personeel van Financiën is met name erg ontevreden over de wijze waarop de reorganisatie wordt begeleid door de groep Orga-Info. Functie-evaluatie vormt het grote struikelblok. Volgens afspraak zouden de gesprekken in het kader van evaluatie van functies 6 april jl. zijn begonnen. Tot nog toe is echter nog geen enkel personeelslid geïnterviewd. De ABVO wil in het gesprek met de minister onder meer deze problematiek opgehelderd zien.

Hardeveld nieuwe UPAH-voorzitter

WILLEMSTAD — Mevrouw mr. J. Hardeveld is de nieuwe voorzitter geworden van de Unie van Gepensioneerden (UPAH). Op de jaarvergadering van de UPAH, die op 12 april op Bonaire en op 26 april op Curaçao werd gehouden, vond de goedkeuring plaats van de notulen van de algemene ledenvergadering van 3 november 1991, van de jaarstukken (secretarieel verslag, financieel verslag) van het verslag van de controlecommissie en van het bestuursbeleid. Aan de penningmeester werd décharge verleend.

Op Curaçao vond bovendien de bestuursverkiezing plaats. Drie leden traden volgens rooster af, te weten F. Willem (voorzitter), E. Sasso (commissaris/PR) en H. da Silva (tweede secretaris). Slechts Da Silva was herkiesbaar en werd herkozen.

Tot nieuwe bestuursleden werden gekozen mr. J. Hardeveld en Ch. de Boer. In de controlecommissie werden D. Panneflek, T. Willems en M. Cooper benoemd. Conform de statuten van de UPAH werden op de eestvolgende bestuursvergadering, die op 6 mei werd gehouden, de functies verdeeld.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld: voorzitter mr. H. Hardeveld, eerste secretaris mevrouw mr. Th. Meijer, eerste penningmeester mr. R. Martina, vice-voorzitter W. Curiel, tweede secretaris H. da Silva, tweede penningmeester C. de Boer, commissaris projecten, PR en Steunfonds G. Christiaan, commissaris evenementen en PR F. Remor en commissaris klachten en problemen mr. G. Coffi.

F. Willem, mede-initiatiefnemer bij de oprichting van de UPAH die de eerste zes jaar het voorzitterschap heeft bekleed, is in de vergadering van 6 mei benoemd tot adviseur van het bestuur, welke benoeming hij aanvaardde. Het kantoor (De Biesheuvel 17-A) is geopend van maandag tot en met vrijdag van half negen 's morgens tot één uur 's middags. De heer Coffi is aanwezig op dinsdag en donderdag van tien tot twaalf uur 's morgens, maar dan volgens afspraak.

Folder over leerplicht

WILLEMSTAD — De schooladviesdienst Sedukal heeft een folder uitgegeven, waarin ouders geïnformeerd worden over de leerplicht die sinds 1 januari 1992 van kracht is.

In de folder worden de regels van inschrijving gegeven. Alle kinderen tussen de zes en de vijftien jaar dienen bij een school ingeschreven te worden. Voorts wordt uitgelegd hoe en in welke gevallen dispensatie kan worden aangevraagd.

KvK: hoge boetes milieuvervuilers

WILLEMSTAD — De Kamer van Koophandel is zeer ingenomen met het overheidsvoornemen om milieuvervuilers op te sporen en te bestraffen. Het kan de KvK niet ver genoeg gaan. Liefst zag deze associatie een agressief beleid, waarbij vervuilers zwaar beboet worden en desnoods hun auto of andere eigendommen geconfisceerd om hen zo te dwingen de boete te betalen.

De Kvk had deze week in een radio-rede geen goed woord over voor "a-socialen" die de omgeving schade aanbrengen door hun onhebbelijkheid afval en rommel op willekeurige plaatsen te dumpen. De organisatie reageert op het actieplan van het Bestuurscollege en Selikor om het hele eiland aan een schoonmaakbeurt te onderwerpen.

Onderdeel van het plan is om milieu-politie in het leven te roepen die belast zal zijn met het opsporen en verbaliseren van vervuilers. Bij eerdere schoonmaakacties (Ban Changa Porko) waarschuwde de Kamer al dat het geen enkele zin heeft om schoon te maken en bewustwordingscampagnes te voeren als surveillance en sancties achterwege blijven.

Posterontwerp

WILLEMSTAD — De sluitingsdatum van de postercampagne van de commissie Carib Art is verzet naar vrijdag 15 mei.

De Servisio di Asuntunan Kultural heeft door omstandigheden hiertoe besloten. Een ieder die een ontwerp heeft en hiermee wenst de participeren dient zijn creatie uiterlijk 15 mei in te leveren bij de dienst, Van Raderstraat 2/20, bij mevrouw Helen Martina, tel. 613900 toestel 226.

Wolkbreuk maakt april natte maand

WILLEMSTAD — Zesendertig millimeter regen kwam er in de maand april op Curaçao terecht. Al deze millimeters kwamen uit die ene wolkbreuk van 22 april. Daarmee is april meteen een 'natte maand' geworden: er viel 87,5 procent meer neerslag dan normaal is voor een aprilmaand.

Totaal hebben we dit jaar 53,1 millimeter regenwater gekregen. De helft daarvan viel dus op 22 april. Daarmee is iets van de regenachterstand ingehaald. Was er in maart nog 81 procent minder neerslag gevallen dan normaal, nu is dat nog 'maar' 52 procent.

Dat het langzamerhand iets warmer wordt blijkt uit de gemiddelde temperatuur in april. Die bedroeg 27,8 graden, tegen 27,1 graden in maart. Ook het minimum maandgemiddelde is gestegen: van 24,9 naar 25,7 graden.

De windsnelheid was in april iets lager dan in maart: 6,9 meter per seconde (maart: 7,1 meter).

"Vijf procent en indexering"

ABVO maant overheid tot vorming commissie

WILLEMSTAD — Eind van de maand zullen de ambtenaren de bedongen 9 procent salarisverhoging, met terugwerkende kracht tot januari 1992, op hun loonstrookje aantreffen.

Over de wijze van uitbetaling van de overige 5 procent moet nog een definitieve beslissing worden genomen. Geopperd is verder uit te zoeken of een spaarfonds de aangewezen manier is om de resterende gelden in onder te brengen.

Afgesproken is dat er een of meerdere commissies gevormd zullen worden om het protocol verder uit werken. Dat zou binnen drie maanden na de ondertekening van het protokol van 9 april jl. gebeuren. Deze commissie krijgt eveneens de taak voorstellen te formuleren om tot een nieuw indexeringssysteem te komen. Tot nog toe zegt de ABVO niets meer vernomen te hebben over de vorming van een dergelijke commissie.

Het loonstrookje aan het eind van de maand zal voor nog al wat ambtenaren ook betekenen dat gestaakte dagen in mindering zullen wordem gebracht. "Als de overheid hiermee haast maakt, moet zij ook haast maken met het nakomen van haar afspraken", meent de ABVO, doelend op een snelle vorming van genoemde commissies.

Rekenkamer wil meldingsplicht voor casino's

ORANJESTAD — Uit het jaarverslag van de Algemene Rekenkamer Aruba 1991 blijkt dat dit jaar ook controles in casino's werden uitgeoefend. Tijdens onderzoek is vastgesteld dat een aantal casino's zich schuldig maakt, dan wel gelegenheid geeft, tot het witwassen van geld. Dit zou volgens de casino managers zelden voorkomen. Uit het onderzoek bleek de Rekenkamer het tegendeel.

Zo werd in een casino een aantal keren per jaar tijdens toernooien grote geldbedragen van honderdduizend dollar aan dezelfde personen uitbetaald. Volgens het verslag van de Rekenkamer zijn gevallen bekend van casino's die zogenaamde junckets (mensen die speciaal voor de casino's naar Aruba komen) aantrekken die in de gelegenheid worden gesteld in het buitenland fiches te kopen met zwart geld. Met deze fiches moet vervolgens worden gespeeld.

Het bedrag dat de speler overhoudt, wordt per cheque (wit) uitbetaald. Op deze manier heeft de speler geld gewassen en weet het casino de belasting te drukken. Hierbij is de inzet niet geboekt; de uitbetaling wel. "Een meldingsplicht van de casino's aan de Centrale Bank van Aruba van aan [illegible] grote prijzen met cheques en uitgeschreven markers zou tot betere controle leiden", aldus de Rekenkamer.

ORANJESTAD — De Centrale Bank van Aruba zal [illegible] de vijftiende van deze maand schatkistpromessen, [illegible] toonder uitgeven tot een bedrag van twaalf miljoen florin. Deze schatkistpromessen zullen worden afgelost op veertien augustus 1992.

ABP-lening woningbouw

ORANJESTAD — Minister Chasro Kelly voerde tijdens zijn verblijf in Nederland besprekingen met het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) over een lening voor de woningbouw op Aruba.

Het gaat hier om een lening van 25 miljoen florin die de minister in Arubaanse florin of Amerikaanse dollars wil krijgen om koersrisico met de Nederlandse gulden te voorkomen. Het ABP zal nu additionele vragen naar Aruba sturen om daarna uit de ontvangen antwoorden te kunnen beslissen of Aruba wel of niet in aanmerking komt voor de lening.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE
100.

ALARMCENTRALE
115.

* * * * * * * *

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

* * * * * * * *

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **The People Under the Stairs** (horror; 18 jr.)
PRINCIPAL: 20.30 uur **Harley Davidson and The Marlboro Man** (action/comedy; 18 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **The People Under the Stairs** (horror; 18 jr.)
PRINCIPAL: 20.30 uur **Harley Davidson and The Marlboro Man** (action/comedy; 18 jr.).

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(zaterdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter Sneek via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Boderie via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

* * * * * * * *

BOTICA'S
(nachtdienst)
Pabao brug: Santa Cruz, Macuarima 23-B. Tel.: 28028.
Pariba di brug: San Nicolas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat (San Nicolas), tel.: 45712

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale, **tel.: 115,** op te bellen

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: 24444)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * * * * *

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124

* * * * * * * *

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel. 21720
Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons. 19.00 Leu fo'i Kas; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; 21.30 NBA Basketball; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.30 Programma Miss Aruba, 19.30 Showtime; 20.30 Week in Review. 21.20 NBA Basketball; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

DIVERSEN
SPORT
BOKSEN **(Aruba Boxing Association):** 20.30 uur amateurwedstrijden - Savaneta Entertainment Center

VOETBAL: 20.00 uur FC Twente (Nederland) vs versterkt Bubali - RCA-stadion te Solito

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
JEUGDGROEP FATIMAKERK: 20.00 uur Moederdag-mis - Dakota

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur, zaterdag van 09.00-12.00 uur

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111)

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA' elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur
ORANJESTAD: zat. 19.00 uur; zon.: 06.30 10.00 en 19.00 uur
PARADERA: zat.: 19.00 uur, zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur, zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

* * * * * * * *

Onderzoek witwassen drugsgelden

Huiszoekingen in bedrijven op Aruba

ORANJESTAD — Op verzoek van de Amerikaanse justitiële autoriteiten werden door de Arubaanse autoriteiten gisteren huiszoekingen gedaan in verschillende bedrijven en de woning van de zakenman R.H. Het doel was om de beschikking te krijgen over gegevens en mogelijke betrokkenheid van de zakenman bij het witwassen van gelden.

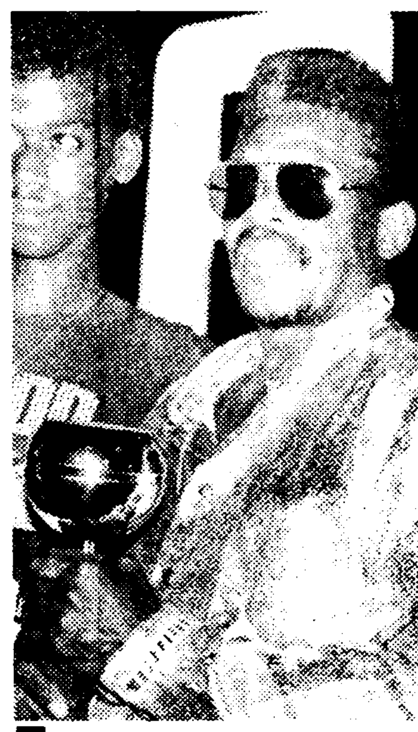
Vergezeld van Amerikaanse en Nederlands officials begon de Sektie Verdovende Middelen (SVM) gistermorgen met een zware razzia in alle bedrijven van de zakenman, zowel in de vrije zone als daarbuiten. Tijdens het onderzoek werd personeel niet in de bedrijven toegelaten. Ook de woning werd in de vroege ochtenduren doorzocht. Hierbij werd een chequeboek van de echtgenote van de zakenman in beslag genomen met de mededeling dat bij alle banken verdere inlichtingen zullen worden opgevraagd. In dozen werden de in beslag genomen dokumenten door justitie afgevoerd.

Van Amerikaanse zijde was aan Aruba voor dit onderzoek medewerking gevraagd. Men wilde de beschikking krijgen over bepaalde dokumenten waarmee de mogelijke betrokkenheid van H. met de handel in verdovende middelen en witwassen van gelden kan worden vastgesteld. Rechter mr. Heeregrave besloot als rechter-commissaris aan het verzoek van de Amerikanen te voldoen. Gistermiddag diende de zakenman R.H., bijgestaan door mr. Rudi Oomen, van het advokatenkantoor Hese & Offringa een kort geding in tegen het land Aruba, waarvan behandeling gisteravond plaats vond. Officier van justitie mr. Zwinkels stelde tijdens de behandeling dat er niets onrechtmatigs plaatsvindt.

Het verzoek van de Amerikaanse PG wordt geëvalueerd en de opdracht van rechter-commissaris, mr. Heeregrave, uitgevoerd. Men is bezig met een onderzoek. Tijdens behandeling stelde Oomen dat de rechter-commissaris geen enkel van de dokumenten die in beslag worden genomen aan een derde persoon, in dit geval de Amerikaanse justitie, kan afgeven zonder dat een neutrale rechter hierover heeft beslist.

Ook stelde hij de beslissing van de rechter-commissaris om tot huiszoekingen over te gaan ter discussie of dat legaal is of niet. Hij vond het niet juist dat zonder dat men bewijzen heeft men daar nu juist naar gaat zoeken. Oomen wenste dat het onderzoek in 'wild west style' op deze manier niet doorgaat. Rechter mr.C.R. Foy zou vanmiddag in dit kort geding vonnis wijzen. Er werd in deze zaak geen enkele aanhouding verricht.

Rechter mr. Heeregrave heeft aan alle banken op Aruba het verzoek gedaan om alle transacties van deze handelaar en familieleden in de periode van januari 1983 tot negen mei 1992 ter zijner beschikking te stellen. De RC wil deze stukken uiterlijk maandagmiddag half vijf op het parket van de officier van justitie hebben. Door aan dit verzoek te voldoen wordt voorkomen dat de justitie de stukken zelf bij de banken in beslag moet gaan nemen.

ORANJESTAD — Vrijdag tegen het middaguur overleed onverwachts de populaire calypso-zanger Lord Boxoe (Yrad Illidge) aan een hartaanval. Boxoe doet ieder jaar in carnavalstijd mee aan het Calypsonian en Roadmarch contest en was, voor de komst van Mighty Talent, de zanger die praktisch ieder jaar won. Lord Boxoe, die in zijn jongere jaren ook in de bokswereld onder de naam 'Young Quick Silver' zijn sporen verdiende, was de eerste zanger die calypso's en asambeho's in het Papiamentu zong.

Eis twaalf jaar wegens drugsbezit

Fitnesseigenaar brein achter cocaïnezaak

ORANJESTAD — Twaalf jaar gevangenisstraf eiste de officier van justitie tegen de fitnesseigenaar J.S. (52) die ervan wordt verdacht het brein te zijn geweest achter een cocaïnezaak, die op Aruba nogal de aandacht trok. Gesproken wordt over ongeveer achttien kilo cocaïne. De mede-verdachte van J.S., A.K. (33), hoorde vier jaar eisen. De uitspraak is over twee weken. In deze zaak zijn reeds eerder een viertal verdachten tot stevige straffen veroordeeld.

J.S. wordt beschuldigd dat hij in de periode mei 1991 tot augustus 1991 ongeveer achttien kilo cocaïne in zijn bezit had. De gehele zaak kwam destijds aan het rollen toen een marinier S. bij verhoor door de marechaussee het een en ander losliet. Hierna volgde een grootscheeps onderzoek, waarbij een grote groep personen betrokken was.

Uiteindelijk werd in de Brebastraat in de woning van de verdachte huiszoeking gedaan en in een auto in zakjes de cocaïne gevonden. In een woning aan de Socotorolaan werden ingrediënten gevonden voor verpakking van de cocaïne. Verdachte bleef voor de rechter ontkennen en vertelde dat zij hem voor de gek hadden gehouden en bij de zaak hadden betrokken. De officier van justitie, mr. Zwinkels, stelde dat hij J.S. als de leider van de bende ziet, terwijl zijn medeverdachte als loopjongen fungeerde.

De advokaten van verdachte J.S., mr. R. Offringa, en van de andere verdachte mr. Flanders baseerden hun verdediging op de feiten dat de bewijzen illegaal werden verkregen. De toestemming om de woning te doorzoeken was zeer vaag. Voorts stond op het bevel Brebastraat 23, dat met de hand geschrapt werd en veranderd in Brebastraat 13. Ook was er geen bevel aanwezig om de auto die op het erf stond te doorzoeken.

Telefoongesprekken werden afgeluisterd, hetgeen wettelijk verboden is. Bij het betreden van de woning identificeerde de politie zich niet en was er ook geen toestemming het huis te doorzoeken. De dienstbode liet zonder meer de politie de woning binnen. Beide advokaten spraken over 'uitlokking', hetgeen niet is toegestaan.

Voorts werd het vreemd gevonden dat S., die de zaak aan het rollen bracht, niet voor de groene tafel wordt gebracht.

In zijn laatste woord was verdachte J.S. niet te spreken over de wijze waarop hij behandeld was en stelde dat hij door de hoofdofficier van justitie was bedreigd met twaalf jaar gevangenisstraf. Toen hij aan de officier die de zaak behandelde vroeg wat hij zou eisen, stelde deze, volgens verdachte, 'vijf tot tien jaar' en nu komt hij ineens met twaalf jaar. Op een gegeven ogenblik ontstond er tussen de verdachte en de officier hierover een scherpe woordenwisseling, waarbij rechter mr. E. Mohamed beide partijen moest kalmeren.

Voor de behandeling van deze zaak bestond grote publieke belangstelling.

Nieuwe standaard programmatuur

ORANJESTAD — Het Nederlandse softwarehuis Grote Beer is deze week op Aruba en gaf gisteren een promotiedag dat officieel werd ingeluid door de minister van openbare werken, Charro Kelly. President direkteur J. Kimmel en regiodirekteur drs. C.van de Goorberg zijn vanaf zeven mei op het eiland om een nieuwe lijn software te introduceren.

De introduktie van de nieuwe HT-produkten omvatten standaardprogramma's op het gebied van financiële administratie, logistieke- en bedrijfsinformatiesystemen, flexibiliteit, vrijheid en gebruikersgemak. De volledige lijn is beschikbaar op alle industriestandaard besturingssystemen zoals DOS, Windows, OS/2 en UNIX, zowel in de Nederlandse als de Engelse taal. Een belangrijke toevoeging aan de platformen is de beschikbaarheid van Grote Beer op IBM's Risc-architectuur AIX, die wordt toegepast op RS6000 systemen.

Grote Beer is sinds twee jaar aktief in de regio waar meer dan vijftig bedrijven en instellingen dagelijks gebruik van maken. Het automatiseringsbedrijf AS vertegenwoordigt Grote Beer op Aruba.

John Kimmel: "Met de nieuwe lijn krijgt de gebruiker het beste van twee werelden: de prijs en stabiliteit van standaardpakketten met de flexibiliteit en mogelijkheid van maatwerkprogrammatuur. Wij vonden het vanwege de enorme interesse in professionele informatiesystemen op Aruba belangrijk om de introduktie van onze nieuwe lijn op Aruba tegelijkertijd met de aankondiging in Nederland te kunnen doen en zien dan ook uit naar een succesvol verblijf op Aruba".

"Geen medewerking regering"

Rekenkamer Aruba: Strijd om onafhankelijke positie

ORANJESTAD — De Algemene Rekenkamer Aruba uit in de aanbiedingsbrief van haar verslag over 1991 grote bezorgdheid dat de Kamer geen onafhankelijke positie heeft zoals in de Staatsregeling is vastgelegd. Van regeringszijde meent de Kamer daarbij niet alle medewerking te krijgen. Het 1991jaarverslag is beperkter dan voorheen vanwege het vele werk met een minimale personeelsbezetting.

Daarom konden bijvoorbeeld het aangekondigde onderzoek over toerisme en de gesubsidieerde instellingen niet worden uitgevoerd. Bovendien kon geen gehoor worden gegeven aan het verzoek van de minister van vervoer en communicatie voor een in te stellen onderzoek bij TeleAruba. Het in het jaarverslag 1990 aangekondigde voornemen de bevindingen van de Kamer in een eerder stadium aan de ministers voor commentaar voor te leggen, kon daardoor ook niet worden gerealiseerd.

In het eerste hoofdstuk van het verslag gaat de Kamer uitgebreid in op de pogingen die zij in 1991 heeft ondernomen om haar in de staatsregeling van Aruba vastgelegde onafhankelijke positie als controle-orgaan van de Staten te waarborgen. De in 1991 ondervonden problemen op personeel- en financieel gebied bracht de Kamer uitvoerig onder de aandacht van de regering.

Ondanks de aangevoerde argumenten bleek de regering echter niet bereid de Kamer de gelegenheid te geven een zodanige positie te bekleden dat zij niet langer afhankelijk zal zijn van de goedgunstigheid van de regering. Het is in de visie van de Kamer een slechte zaak afhankelijk te moeten zijn van degenen op wie zij controle moet uitoefenen.

Ondanks de hiervoor gesignaleerde problemen kon de Kamer in 1991 een tweetal tussentijdse rapporten uitbrengen, te weten over het Arubahuis en de kansspelen. Terwijl voor twee andere rapporten over het WEB en de meerjarenplanprojekten(gezamenlijk met de Nederlandse rekenkamer) de werkzaamheden in 1991 werden verricht. De verslagen over beide laatstgenoemde onderzoeken worden dit jaar uitgebracht.

De Kamer spreekt de hoop uit, aldus voorzitter Hubert Lopez en secretaris J. Wijnhoff, dat het kader waarbinnen zij haar werkzaamheden moet verrichten in de toekomst verbeterd zal kunnen worden.

Peter Pan vliegt in Cas di Cultura

ORANJESTAD —Peter Pan, Wendy, John, de baby en het beertje zullen vliegen in Cas di Cultura tijdens de presentatie van de originele Broadway Musical 'Peter Pan' door de dramaclub van de International School of Aruba. Het is de eerste keer dat 'Flying Sequences' op Aruba wordt geproduceerd.

De avonturen van Peter in 'Never Never Land' en zijn gevechten met kapitein Hook zullen kinderen van alle leeftijden amuseren. Vooral het gevecht van kapitein Hook met de krokodil die de klok heeft opgegeten, zal het jonge publiek boeien. De verdwaalde jongetjes, de Indianen, de hond en 'Nana', de baby-oppas zullen vertedering oproepen bij het gehele publiek.

In het begin van het spel verlaten Peter, de drie kinderen en het beertje de grote stad Londen en vliegen naar Peter's schuilplaats; de enige plek waar kinderen nooit groter hoeven te worden. Deze vliegende scène worden uitgevoerd door 'Foy Flying Enterprises' uit Las Vegas. Het kostte de 'Foy vlieg-supervisor' 21 uur om de kinder-akteurs bij te brengen hoe ze moesten vliegen en de lokale theaterploeg om ze in de lucht te houden...

De avonturen van Peter Pan zijn vrijdag 22 en zaterdag 23 mei om half acht 's avonds en zondag 24 mei om drie uur 's middags te zien. Kaartjes kosten zeven gulden per persoon en zijn te koop bij Music Box in de Kaya GF Betico Croes, de boekhandels, Antraco en op de dag van voorstelling aan de zaal.

Once-ploeg mist gestopte Lejarreta behoorlijk

Bruyneel wint elfde etappe van Vuleta

BURGOS - Een pleistertje op de wonde. Meer is de ritzege van Johan Bruyneel niet. De Belg won vrijdag de twaalfde etappe van de Vuelta in Burgos. Hij verzachtte met de dagprijs de schrijnende pijn die de ploeg van Once sinds dinsdag teistert.

De formatie van Manuel Saiz was bijna twee weken geleden in Jerez de Frontera vol ambities en aspiraties aan de Spaanse expeditie begonnen, waarop het hele voorseizoen was afgestemd. Met titelverdediger Melchor Mauri als kopman. En Bruyneel als beschermde renner. De Belgische "gastarbeider" behoefde niet aan de klassiekers deel te nemen. Alles was gericht op de Vuelta.

Het vorig jaar zo oppermachtige bastion - van begin tot het einde had de equipe de leiderstrui in bezit en zegevierde in vier ritten - stortte dinsdag tijdens de helletocht door de Pyreneeën met donderend geraas in elkaar. Mauri werd vermorzeld. Hij verloor meer dan een half uur, Bruyneel hield de schade beperkt tot ruim een kwartier.

Tot overmaat van ramp verdwenen Zulle, Fuerte en Llaneras van het toneel, waardoor Saiz nog slechts zes renners overhield. De kansen op prolongatie waren verkeken. Zelfs een ereplaats in het klassement was sinds de spookachtige passage van de meedogenloze Tourmalet een utopie.

Alleen een incidenteel succes zou het geschonden imago nog kunnen oppoetsen. Woensdag en donderdag joegen de renners van Once wanhopig op de etappezege. Met Bruyneel als felste jager. Hodge, Stephens en zelfs Mauri waagden ook talloze pogingen, maar waren niet zo verbeten als de Vlaming.

NOESTE ARBEID BELOOND

Tot vrijdag waren de inspanningen vergeefs. In Burgos kreeg de 27-jarige Belg eindelijk zijn beloning voor de noeste arbeid. En loste hij een belofte in. "Een plaats bij de eerste vijf of een rit winnen zijn mijn doelen", meende hij vooraf. "Deze overwinning is goed voor de ploeg. We hadden ons met zijn allen veel meer voorgesteld van deze ronde. Het begin van de week was dramatisch. Wellicht dat we nu weer een beetje meer zelfvertrouwen krijgen."

Daaraan heeft Amaya geen gebrek. Deze Spaanse ploeg heeft de heerschappij van Once overgenomen. Met Montoya, Cubino en Parra heeft ploegleider Javier Minguez drie troeven voor de eindzege. Het superieure optreden van het drietal vroeg in Spanje om een verklaring.

Een aantal Spaanse kranten meenden het antwoord op de brandende vraag te hebben gevonden: dokter Fuentes. Hij begeleidde in 1985 Delgado op weg naar zijn triomf in de Vuelta. En verleden jaar was hij verbonden aan Once. Volgens enkele dagbladen is de medicus het geheim achter de huidige triomftocht van Amaya. Dank zij de wonderdokter domineert het trio de 47ste Ronde van Spanje.

Deze enigszins suggestieve uitleg lijkt ver gezocht. Want Cubino en Montoya wonnen vorig jaar ook een bergrit en Parra eindigde als vijfde achter Mauri. Zonder de medische bijstand van Fuertes.

De veel geplaagde Once-ploegleider Manuel Saiz wees veronderstellingen van de hand, dat het vertrek van Fuertes naar de concurrentie een belangrijke rol speelt in de teloorgang van zijn eens zo dominante formatie.

WEGVALLEN LEJARRETA

Van veel meer invloed is het wegvallen van Lejarreta. Aan de imposante loopbaan van de Baskische kilometervreter kwam een aantal weken in de Ronde van Baskenland een abrupt einde. Met een gebroken wervel eindigde zijn carrière in het ziekenhuis van Bilbao.

"Dat was een klap voor de ploeg. Een dreun die lang heeft doorgewerkt en van grotere invloed is geweest dan ik had verwacht. Alleen al de aanwezigheid van Lejarreta was rustgevend. Hij motiveerde, stimuleerde. En stelde, zoals vorig jaar, Mauri op zijn gemak", meende Saiz. "We missen zijn routine."

Bruyneel bekroonde vrijdag in Burgos een ontsnapping die na 26 kilometer, op 174 kilometer van de finish, door veertien renners was begonnen. De vluchters verwierven een maximale voorsprong van ruim acht minuten. Op bijna veertig kilometer van de aankomst verliet Fabio Rodriguez het groepje. Bruyneel greep de Colombiaan op twintig kilometer. Zij bleven uit handen van de achtervolgers. In Burgos plakte de Belg een pleistertje op een van de vele wonden van Once.

UITSLAG EN KLASSEMENT

Ronde van Spanje. Twaalfde etappe Pamplona-Burgos:

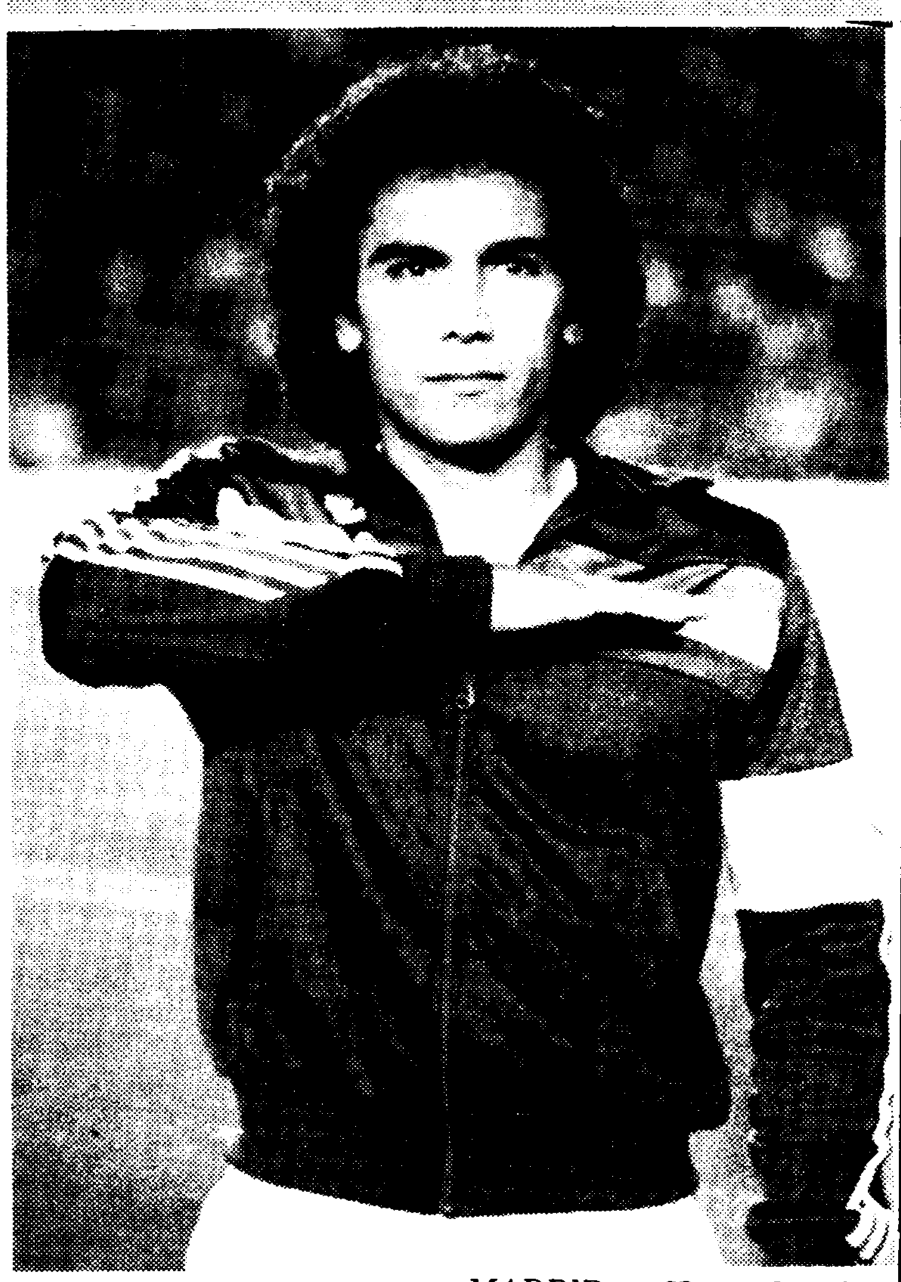
1. Bruyneel (Bel) 200,1 km in 4.48.03 (gem: 41,680 km/u).

2. Fabio Rodriguez (Col), 3. Sunderland (Aus) 0.12, 4. Jorge Silva (Por), 5. Pinero (Spa), 6. Bontempi (Ita), 7. Oegroemov (GOS), 8. Perez (Spa), 9. Ripoll (Spa), 10. Van Hooydonck (Bel), 17. Nijdam, 32. Theunisse, 34. De Vries, 47. Rooks, 55. Suykerbuyk, 59. Breukink, 71. Harmeling 4.44, 79. Van Poppel, 82. Mulders 83. Kokkelkoren, 88. Siemons, 100. Talen, 144. Cordes, 152. Verhoeven 7.22, 154. Solleveld, 155. Nijboer, 157. Jakobs, 161 en laatste Pagnin.

Opgegeven: Herrera (Col), Philipot (Fra), Claramunt (Spa), Cepele (Lit), Ripa (GOS) en Ballerini (Ita).

Klassement: 1. Montoya (Spa) 54.41.25, 2. Rominger (Zwi) 1.07, 3. Cubino (Spa) 1.19, 4. Delgado (Spa) 1.34, 5. Echave (Spa) 1.41, 6. Giovanetti (Ita) 2.36, 7. Parra (Col) 3.10, 8. Roche (Ier) 7.44, 9. Ruiz Cabestany (Spa) 9.50, 10. Alcala (Mex) 10.24, 11. Millar (Sch) 10.33, 12. Mauleon (Spa) 11.08, 13. Mejia (Col) 12.06, 14. Theunisse 12.30, 15. Rooks 14.01, 32. De Vries 25.56, 36. Breukink 33.43, 76. Suykerbuyk 57.00, 77. Cordes 59.07, 116. Nijdam 1.20.27, 119. Mulders 1.21.19, 124. Verhoeven 1.23.32, 129. Talen 1.26.59, 131. Harmeling 1.27.23, 139. Van Poppel 1.32.08, 141. Nijboer 1.34.16, 150. Siemons 1.39.03, 155. Solleveld 1.43.29, 156. Kokkelkoren 1.44.50, 159. Jakobs 1.56.31, 161. en laatste Esparza (Spa) 2.05.00.

Hugo Sanchez weg bij Real Madrid

MADRID - Hugo Sanchez (foto) mag Real Madrid met onmiddellijke ingang verlaten.

De Mexicaanse aanvaller bereikte een akkoord met de Madrileense clubleiding over de voortijdige beëindiging van zijn tot 30 juni lopende contract en over de financiële gevolgen daarvan.

Volgens Jose Manuel Sanz, de manager van Sanchez, zal de overeenkomst nog deze week worden getekend.

Hugo Sanchez bepaalde in aanvallend opzicht de laatste zeven jaar het gezicht van Real Madrid (in 1990 met 38 treffers Europees topscorer). Door een zware knieblessure en de daarop volgende operatie kwam hij vorig jaar op de reserve-bank terecht. De inmiddels aangetrokken Leo Beenhakker liet hem daar zitten.

Een "onrecht" waartegen de Mexicaanse voetballer veertien dagen geleden in opstand kwam. Het gevolg was dat de clubleiding hem tot aan het einde van het seizoen schorste en hem een boete oplegde van een miljoen peseta's (16.000 gulden).

20.000 Atleten in Olympisch dorp voor 15.000

Organisatie Zomerspelen maakt zich nog geen zorgen over overbevolking

MONTE CARLO - De organisatoren van de Olympische Spelen in Barcelona hoeven zich volgens het Internationaal Olympische Comité geen zorgen te maken over overbevolking van het Olympisch dorp.

Dat verklaarde het Hongaarse IOC-bestuurslid Pal Schmitt tijdens een persbijeenkomst in Monte Carlo, waar het IOC vergadert met vertegenwoordigers van de associatie van federaties van Olympische Zomersporten (ASOIF).

"De organisatoren van de Spelen in Barcelona hebben het probleem wat overdreven voorgesteld", zei Schmitt. De Spanjaarden hadden eerder hun vrees uitgesproken dat de Spelen met chaos worden bedreigd omdat 20.000 atleten en officials moeten worden samengepakt in een dorp met een maximale capaciteit van 15.200.

Volgens het organisatiecomité COOB'92 is het maximale aantal huisvestingen al met 4.000 overschreden en moeten twaalf landen nog een voorlopige deelnemerslijst inleveren. Schmitt zei, dat er geen enkele reden is voor paniek.

"De NOC's hebben altijd veel meer mensen opgegeven dan er uiteindelijk zullen gaan. De statistieken van de voorgaande Spelen wijzen uit, dat het totale aantal deelnemers en begeleiders met circa twintig procent zakt ten opzichte van de voorlopige cijfers."

OVERBEVOLKING

Schmitt, aangewezen door IOC-voorzitter Juan Antonio Samaranch om de problemen rond de Olympische overbevolking te lijf te gaan, meldde dat alle nationale Olympische Comités een circulaire hebben ontvangen met het dringende verzoek hun aanmeldingen te herzien en zo snel mogelijk met definitieve gegevens te komen.

De NOC's hebben echter de tijd tot 10 juli om de namen van de Olympiagangers in te leveren. Dat is twee weken voor de openingsceremonie, waarbij op 25 juli in totaal 172 landen (een record) worden verwacht. "Indien noodzakelijk verzoeken we de NOC's hun aantallen terug te brengen tot de normen van vier jaar geleden in Seoul", aldus Schmitt.

Ook Peter Tallberg, de Finse voorzitter van de atletencommissie van het IOC, ziet de ernst van de zaak niet zo in. "Ik geloof, dat het allemaal wel mee zal vallen. De voorlopige cijfers verontrusten me niet echt." Volgens Schmitt en Tallberg zal de te verwachten roulatie van sporters en officials in het Olympisch dorp de druk van de ketel halen. Daarbij zou het al heel veel helpen als sporters kort voor hun wedstrijden arriveren en zo spoedig mogelijk weggaan.

Voorlopige cijfers van het COOB'92 geven echter aan, dat de voorlopige aanmeldingen voor atletiek en zwemmen in vergelijking tot Seoul met de helft zijn toegenomen. Als oorzaken voor de hoge aanmeldingscijfers wordt gezien het aanbod van het COOB'92 voor vrije kost en inwoning in het dorp en de uitbreiding van het aantal landen, dat het recht heeft een ploeg af te vaardigen.

COOB'92 is vooral bezorgd over het gedragspatroon van de afvaardigingen van de recent erkende nieuwe staten. De Spanjaarden vrezen dat veel sporters en officials van deze landen zich na beëindiging van hun wedstrijden nog dagenlang zullen laten vertroetelen in het Olympisch dorp.

Slechts eenderde deel is welkom

IOC gaat mes zetten in Zuidafrikaanse delegatie

SEVILLA - Het Internationaal Olympisch Comité is van plan het mes te zetten in de Zuidafrikaanse delegatie voor Barcelona.

Voorzitter Sam Ramsany van NOCSA moet binnenkort op het hoofdkantoor in Lausanne komen om de grootte van de afvaardiging te bespreken. Zuid-Afrika wil 188 atleten en officials sturen, het IOC vindt een delegatie van 68 meer dan voldoende.

De organisatoren van de Spelen hebben de 172 deelnemende landen - een record in de Olympische geschiedenis - gevraagd hun afvaardiging binnen de perken te houden in verband met de beperkte capaciteit van het Olympisch dorp. Volgens de laatste gegevens zullen 18.500 atleten en officials het dorp bevolken. De vesting kan echter slechts 15.200 mensen herbergen.

De organisatoren menen dat Zuid-Afrika een van de belangrijkste boosdoeners is in het sturen van een te grote ploeg. "Ramsany krijgt een uitnodiging naar Lausanne te komen om het probleem op te lossen", aldus woordvoerster Michèle Verdier van het IOC.

Het Internationaal Olympisch Comité beslist op 23 september 1993 in Monaco waar de Olympische Spelen in 2000 zullen plaatsvinden.

Jong Colombia wint door efficiënt spel met 3-0

WILLEMSTAD — In navolging van Sithoc en Centro Dominguito heeft Jong Colombia zich gisteravond eveneens met stevige cijfers (3-0) ontdaan van zijn eerste tegenstander in de eerste divisie voetbalcompetitie. De Boca-ploeg toonde misschien niet het fraaiste spel, maar sprong in ieder geval efficiënter om met zijn kansen.

Jong Holland liet redelijk goed spel zien op het middenveld dat het gedurende het grootste gedeelte van de ontmoeting ook beheerste, maar schiep zich te weinig doelkansen om een serieuze kans te maken in de wedstrijd. De buitenkans die zij kregen, in de vorm van een strafschop — op een moment dat zij nog achter stonden met 0-2 en nog reële mogelijkheden hadden om nog een wending te geven aan de score — werd bovendien gemist.

De Boca-ploeg haalde daarentegen een heel hoog rendement wat het benutten van de geschapen of door de tegenpartij geboden scoringskansen betreft. Zij kregen een strafschop en faalden niet, straften een misgreep van doelman Felisie resoluut af en verrasten de doelman met een afstandsschot. De openingstreffer was van de voet van Michael Martina die in de 22e minuut de eerste door arbiter Harry Davelaar toegekende strafschop (wegens het onderuit halen van de doorgebroken Sharlon Martina) verzilverde. Ruim tien minuten later kwam Jong Colombia op vrij simpele wijze aan zijn tweede doelpunt. Snel inlopend kon Kevin Jansen de bal na een fout van keeper Felisie het doel inwerken.

De manier waarop de Tricoloren in de hervatting van start gingen, was weer bemoedigend. Zij beheersten de acties en vielen constant aan echter zonder dat er werkelijk goede kansen gecreëerd werden. In de 60e minuut leken de Tricoloren dan toch loon naar arbeid te krijgen toen verdediger Ashely Cicilia hun belangrijkste spits letterlijk met het lichaam de pas afsneed om te voorkomen dat hij zou schieten. Terry Rosina slaagde er echter niet in van de elf meter-stip te scoren. Zijn schot werd door keeper Leonard Benito gestopt.

De eindstand van 3-0 werd in de 78e minuut vrij verrassend bereikt. na een snelle tegenaanval schudde Siegfried Constancia een tweetal verdedigers van zich af en had de keuze of direct in te schieten of naar het midden toe te plaatsen. Hij koos voor de eerste mogelijkheid en deed dat met verve. Keeper Felisie werd volkomen verrast door zijn van behoorlijke afstand geloste schot.

De eerste divisie-strijd wordt morgen (zondag) om vijf uur's middags voortgezet. Undeba en SUBT zullen dan als laatste hun debuut maken in het nieuwe seizoen.

Geen baseballwedstrijden

WILLEMSTAD — In verband met Moederdag staan er dit weekeinde voor zondag geen AA-klasse baseballwedstrijden op het programma. Het enige duel was gepland voor vanmiddag tussen Royal Scorpions en Lagun Stars.

Donderdagavond behaalde Sta. Maria Pirates een 9-4 overwinning op Blue Hawks. Een belangrijk resultaat voor de Pirates omdat zij daarmee de aansluiting behielden met koplopers Wild Cats en Sta. Rosa Indians. Cats en Indians hebben een record van 5-1 en de Sta. Maria-ploeg nu een van 4-2.

GLASGOW - Veertien seizoenen diende Pat Bonner de Schotse voetbalclub Celtic.

Deze week stuurde de doelman manager Liam Brady een brief met het verzoek om een vrije transfer. Bij Celtic zit de international van Ierland al geruime tijd op de bank. Brady geeft de voorkeur aan Gordon Marshall.

"De manager ontvangt deze week nog mijn brief", verklaarde Bonner, die woensdag (vandaag) zijn 56ste interland voor Ierland afwerkt. Tegen de Verenigde Staten, over twee jaar de organisator van de wereldtitelstrijd.

Nottingham Forest schijnt belangstelling te hebben voor de sluitpost, die hoopt dat de club door zijn trouwe dienstverband wil meewerken aan het afscheid.

Opbrengst oefenduel Oranje voor Bastia

PARIJS - De opbrengst van de interland tussen Frankrijk en Nederland, die op vrijdag 5 juni in Lens wordt gespeeld, is bestemd voor de slachtoffers van de ramp in Bastia.

De voetbalbond van Frankrijk besloot dit vrijdag. Dinsdag stortte voor de halve finale van de bekerstrijd, tussen Bastia en Olympique Marseille, een tribune in. Daarbij kwamen elf mensen om het leven en raakten er honderden gewond.

De wedstrijd in Lens geldt voor beide landen als voorbereiding op de Europese titelstrijd, die op 10 juni in Zweden begint. Frankrijk speelt in Stockholm de openingswedstrijd tegen het gastland.

Groot zwemtoernooi:

Miriam Hooijer snel in Dom. Republiek

WILLEMSTAD - De zwemvereniging SITHOC heeft in de paasvakantie deelgenomen aan een zwemtoernooi in de Dominicaanse Republiek en werd daar vierde.

Het toernooi, waaraan veertien verenigingen deelnamen, werd gewonnen door de organiserende club Marlins Arroyo Hondo, de Dominicaanse kampioen.

Drie zwemmers wisten in hun leeftijdsklasse het hoogstepuntental bijeen te zwemmen: Camilo Berenos (Jeugd sportman van 1991, 11/12 jaar), Tessa Solomon (11/12 jaar) en Dieuwke Molenaar (15 jaar en ouder).

Miriam Hooijer (13/14) was van alle deelnemers op de 100 meter vrije slag het snelst. Dereck Rudolphina was in zijn categorie op een na de snelste van alle deelnemers.

Stoitsjkov is rond met Napoli

NAPELS - Hristo Stoitsjkov, de grillige vleugelspits van Barcelona, is rond met Napoli.

De 26-jarige Bulgaar bereikte met het bestuur een principe-akkoord en kan bij de Italiaanse club voor vier jaar tekenen. Barcelona wacht een transfersom van circa 18,5 miljoen gulden. Stoitsjkov, die bij Barcelona nog tot 1994 onder contract staat, strijkt zelf de helft van dat bedrag op.

Door het voorcontract met Stoitsjkov neemt Napoli een voorschot op het nieuwe seizoen. Dan mag de clubs volgens de bepalingen van de Europese Gemeenschap slechts twee spelers van buiten de EG inlijven.

De aanvaller, die in de Spaanse competitie grossierde in kaarten, lag behalve met de scheidsrechters ook geregeld overhoop met trainer Johan Cruijff.

In 1984 deden beide clubs ook al zaken, toen verkaste Diego Armando Maradona van Barcelona naar Napels.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z.n. Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur, vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl Kòrsou)
AA-klasse
15.00 uur Royal Scorpions vs Lagun Stars - Tio Daou Ballpark.

KICKBOXING
(Muay Thai)
20.00 uur competitiewedstrijden - Sentro Rekreashon Suffisant

****

ZONDAG
ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
07.00 uur start 3-km jeugdloop in Emmastad

VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
eerste divisie
17.00 uur SUBT vs Undeba - Sentro Deportivo Kòrsou

****

Toevalstreffer raakt het hart van Hollywood

Schrijver Tim Krabbé streeft naar 'de elegantie van een schaakprobleem'

WILLEMSTAD — Een bus met Belgische toeristen rijdt ergens in Frankrijk de 'autoroute' af voor een korte stop bij een pompstation. Vijftig vakantiegangers gaan zich vertreden, wassen, plassen en iets drinken. Negenenveertig keren er terug in de bus. Op een meisje van achttien wordt tevergeefs gewacht. De politie wordt gealarmeerd, de brandweer komt helpen zoeken: zij blijft onvindbaar. Met enige uren vertraging vervolgt de bus uiteindelijk zijn weg.

> Zaterdag 11.00 uur ITC: tweede en laatste voorstelling van 'Spoorloos'. 'Het gouden ei', uitgeverij Bert Bakker, negende druk, 98 pagina's, is binnenkort verkrijgbaar bij de betere boekhandels op het eiland. Verkoopprijs in Nederland: f 19,90.

Zo maar een berichtje, op de voorpagina van een Belgische krant die de auteur Tim Krabbé op een maandag in juli 1983 koopt, om de laatste wieleruitslagen te vernemen. Dat wonderlijke voorval wordt de basis voor zijn verhaal *Het gouden ei*, dat een jaar later in druk verschijnt. In 1987 wordt het verfilmd onder de titel *Spoorloos* en die rolprent wordt tijdens de Nederlandse Filmdagen bekroond met het Gouden Kalf en blijkt ook nog eens goed voor de Prijs van de Nederlandse Filmkritiek.

Met Engelse ondertiteling maakt *Spoorloos* als *Vanishing* een ware triomftocht door het arthouse circuit in de VS. Van het *Het gouden ei* is onlangs de negende druk van de persen gerold. Er zijn vertalingen in voorbereiding voor de Duitse, Italiaanse en Amerikaanse markt.

Tim Krabbé: "Het toeval speelde weer eens een grote rol. Ik had het verhaal bedoeld als tussendoortje, bestemd voor een bloemlezing van literaire horror die Robert-Henk Zuidinga bezig was samen te stellen. Maar het groeide uit en werd steeds beter en langer - dan komt er een film. En die wordt zelfs in Amerika uitgebracht en krijgt daar nog krankzinnig goede recensies ook, tot anderhalve pagina in The Newyorker toe. Waarbij ook expliciet op de kwaliteiten van het verhaal wordt ingegaan. Een psychiatrisch tijdschrift daar stort zich zelfs op de structuur van het onderbewuste. In dat artikel kon ik bij voorbeeld nalezen dat de auto waarin Saskia en Rex hun vakantietocht naar Zuid-Frankrijk ondernemen in feite model staat voor hun liefde."

"En daarop wordt dan weer een hele symboliek gebaseerd: dat ze gaan bijtanken in dat pompstation omdat hun relatie een opkikker nodig heeft; dat hij kiest voor pompstation TOTAL in plaats van het meer voor de hand liggende FINA omdat hij 'totale liefde' wil en geen 'fijne'; dat zij de sleutels van de auto van hem overneemt en daarmee de sleutel tot hun verhouding; dat hij dus na haar verdwijning niet alleen zonder vervoer zit maar in zijn leven ook op een dood spoor komt enzovoort."

"De meeste van die dingen heb ik er bewust ingestopt, een beetje zoals een componist allerlei motieven verwerkt zonder de illusie te hebben dat die allemaal afzonderlijk zullen worden opgemerkt. Maar voornamelijk omdat het heel bevredigend is om dat zo te doen."

Ook aardig voor de schrijver was in elk geval dat de publiciteit in de VS niet onopgemerkt bleef in Hollywood. Onlangs tekende hij een lucratief contract dat inhoudt dat ze in dat filmwalhalla het werk van regisseur George Sluizer en scenarioschrijver Krabbé eventjes opnieuw gaan doen. En dan met een budget van zo'n 20 miljoen dollar. Wat een Belgische van achttien lentes onvermoed niet allemaal teweeg kan brengen... En daar zat Krabbé toch wel een beetje mee: "Toen al dat succes over me heen gespoeld was, bekroop me een paar maanden geleden een raar gevoel. Als dat verhaal van me nu straks een Hollywoodse première beleeft, zou ik dan eigenlijk niet moeten weten wat er van dat meisje is geworden?"

In wezen een zelfde soort verlangen als waardoor hoofdpersoon Rex in *Het gouden ei* wordt verteerd, die zijn geluk en nog meer opoffert om het lot van zijn vriendin te achterhalen, die door de auteur Krabbé -eveneens bij een Frans pompstation- in het niets wordt opgelost.

"Nou ja", zwakt de schrijver dat af, "het heeft dan wel acht jaar of langer geduurd voordat ik dit wilde uitzoeken. De ontknoping van dat stukje realiteit is trouwens te zot voor woorden. Nadat ik via dat knipseltje tussen mijn aantekeningen de grootste moeite had gehad om in een archief de bewuste krant terug te vinden, trof ik de afloop van het verhaal al in de krant van de daaropvolgende dag. Dat meisje had zich even opgefrist en was toen enigszins verdroomd in de eerste de beste bus gestapt. Om er achthonderd kilometer later achter te komen dat er iets niet helemaal klopte."

'Enfin, ze heet Pascal Lefèvre en omdat ze destijds in Luik woonde ben ik nu bezig alle mensen met die achternaam in die stad op te bellen, in de hoop haar op het spoor te komen. Want ik wil haar toch wel laten weten waartoe haar vergissing allemaal heeft geleid."

PASSIES

Tim Krabbé (49): schrijver, schaker, wielrenner, journalist, tv-acteur... Een opsomming die misschien nog wel met enige passies zou kunnen worden uitgebreid. "Maar beroepsmatig ben ik gewoon schrijver", relativeert Krabbé zelf. "Aan sommige van die andere dingen ben ik bij tijd en wijle wel verslingerd geweest, maar van het schrijven besta ik: dat is mijn grootste verslaving."

Intussen lijken al die hartstochten evenzovele bouwstenen van Krabbé's persoonlijkheid, en scheidslijnen zijn moeilijk te trekken. Zo laat *Het gouden ei* zich in de moderne Nederlandse letterkunde nauwelijks met een ander werk vergelijken. En heeft het qua compositie en spanningsopbouw misschien nog het meest weg van een schaakprobleem. Maar dan van een heel bijzondere soort. Want het is onduidelijk of wit moet winnen of zwart, laat staan in hoeveel zetten dat moet gebeuren, en dat er zelfs een fraai stikmat in zit: die oplossing is alleen voorbehouden aan een selecte groep eindspelkunstenaars.

Krabbé: "Ik hou wel var die vergelijking met een schaakprobleem. Ik denk alleen niet dat veel mensen zich daar tijdens het lezen bewust van zullen zijn. Maar als de gemiddelde lezer eenzelfde soort spanning zou ervaren als tijdens het oplossen van een mat-in-vijf, dan ben ik meer dan in mijn opdracht geslaagd. Want ik heb inderdaad geprobeerd om het als een schaakprobleem te componeren. Ik heb gezocht naar dezelfde soort elegantie, de zo volmaakt mogelijke vorm."

Voor een goed begrip: in de periode '74-'75 was de schrijver -sinds jaar en dag medewerker van *Schaakbulletin*- zoals hij het zelf uitdrukt 'verslaafd' aan het componeren van schaakproblemen. "Daar heb ik op zeker moment afstand van genomen. Aanvankelijk had ik wel wat ambities in die richting, maar het werd te eens schrappen. Dat doe ik trouwens graag, als ik eenmaal de smaak te pakken heb, sneuvelen er zo twee drie bladzijden tegelijk, dat is heel opluchtend, heeft misschien ook iets destructiefs: 'Kill your darlings'. Wie heeft dat ook weer gezegd? Op zich kunnen dat dan wel mooie scènes of prettige formuleringen zijn, maar als je er in het verhaal een omweg voor moet maken om daarop uit te komen, dan moet het eruit."

■*De schrijver Tim Krabbé maakt deel uit van een Nederlands gezelschap van auteurs, acteurs en regisseurs dat het Film- en Boekenfestival in het ITC de nodige luister bijzet.*

"Zo is *Het gouden ei* in boekvorm de twaalfde versie van het oorspronkelijke verhaal. Ik kan me aan dat afwerken eigenlijk alleen maar zetten als er een echte deadline is, als ik echt onder druk wordt gezet." (Zoals sommige schakers het best floreren onder de terreur van de schaakklok).

"Als ik me goed herinner moest het op 15 maart af zijn. En ik had eigenlijk alleen nog maar dat plot van die verdwijning en de nachtmerrie die ik eens had gehad over opgesloten zitten in een gouden ei en daarin eindeloos door de ruimte razen. Toen heb ik een paar maanden lang veertien uur per dag heel geëxalteerd zitten werken. En was ik buitengewoon gelukkig."

"Nu ook hier op Curaçao maak ik woest bergen aantekeningen, zonder het idee te hebben dat ik dat ook daadwerkelijk voor een boek kan gebruiken. Ik reis niet om te schrijven. Maar ik kan het niet laten notities te maken, een soort beroepsdeformatie."

Krabbé is geen veelschrijver. Voor zijn 26e publiceerde hij twee romans, waarvan *Flanagan* zelfs werd verfilmd, door Adriaan van Ditvoorst. Hij is achteraf niet zo tevreden over die boeken: "Ik had toen nog te weinig zelfkritiek." Daarna bleef het stil tot *De renner* (1978). *Het gouden ei* is van 1984; vorig jaar verscheen zijn laatste werk: *De matador*, met een aantal lange verhalen. "Dat heb ik nou eens geprobeerd blanco op te zetten, zonder de ballast van allerlei aantekeningen. Maar al werkend ontstond er toch vanzelf weer een stapel materiaal. Dat zal wel de angst van de schrijver zijn, dat hij ooit zonder houvast komt te zitten. Maar in de praktijk blijkt het gelukkig geen hindernis: ook mijn best geslaagde dingen zijn temidden van een dergelijke papierwinkel opgebloeid. En op de uiteindelijke lengte van mijn verhalen heeft het geen invloed: elk idee blijkt toch de lengte te gek. Maanden was ik soms bezig om een enkel probleem uit te werken."

Die liefde voor dat facet van het schaken kwam niet uit de lucht vallen: in zijn jongere jaren was Krabbé een fanatiek schaakspeler. Speelde zes serieuze partijen en een onbekend aantal vluggertjes tegen zijn vriend Jan Timman (onlangs weer opvallend in het nieuws doordat hij zich via een overwinning in de match tegen Joesoepov plaatste voor de finale van de kandidatenmatches, de voorlaatste halte op weg naar de absolute schaaktroon). Krabbé: "Onze onderlinge score is nog steeds: 3 - 3. Maar tot serieuze partijen is het niet meer gekomen omdat Jan me al snel ontgroeide."

Wielrennen was ook zo'n liefhebberij die veel tijd in beslag nam. "Ik ben daar pas op mijn 29e aan begonnen, veel te laat om er nog echt iets in te bereiken, maar niet te laat om er heel veel plezier aan te beleven." Hoewel hij beslist niet op het smalle zadel stapte met de bedoeling daar nog eens over te gaan schrijven, leidden zijn ervaringen tussen de glimmende spaken en geoliede tandraderen wel tot het toenmalige hoogtepunt in zijn literaire loopbaan: de verhalenbundel *De Renner* (1978).

„Die is me haast nog liever dan *Het gouden ei* en ook de kritiek was daar destijds goed over te spreken. Het gaat natuurlijk wel over wielrennen, maar op een goed moment ontstijgt het daaraan. Dat is heel vreemd: je probeert een specifiek verhaal gewoon zo goed mogelijk te vertellen en dan blijkt dat er -onbedoeld- onder de oppervlakte van dat verhaal nog veel meer aan de hand is. En dan te bedenken dat ik daar min of meer uit geldnood aan ben gaan zitten werken. Helemaal geen verkeerde motivatie overigens, daar zijn sommige van de mooiste kunstwerken uit voortgekomen."

MANIAKAAL

Krabbé, een even bescheiden als bewogen mens, hoort tot de categorie auteurs die 'waanzinig veel noteert'. "Ik maak ontzettend veel aantekeningen, thuis op de computer en op reis schrijf ik hele blocnotes vol. Dagboeken, van alles, maniakaal, uit een soort volledigheidsdrang. Maar een fractie daarvan komt uiteindelijk in gedrukte vorm weer terug. Mijn echte schrijfarbeid bestaat dan ook voornamelijk uit schrappen en nog krijgen die het toekomt."

SPRONG

"*Het gouden ei* liep aanvankelijk niet zoals het moest. Ik had als perspectief helemaal voor Rex gekozen en liet Lemorne in een lange monoloog de hele toedracht uit de doeken doen. Maar dat miste daardoor te veel spanning. Het begon pas echt te lopen toen ik me van die verhaallijn los kon maken en eruit stapte, de boel gewoon de boel liet -alleen maar goed voor de spanning trouwens- en de schijnwerper op Lemorne richtte. Vanaf zijn jeugd, als hij ontdekt dat hij een elementaire schakel in zijn karakter mist, namelijk die mensen ervan weerhoudt om die onzegbare dingen te doen die sommigen misschien wel denken, maar die slechts een enkeling ooit uitvoert."

Toen ik dat had bedacht, had ik iets: dan kan je dat lekker gaan beschrijven. Het verhaal dat hij als zestienjarige jongen op de balustrade van het balkon ging zitten en na lang nadenken uiteindelijk toch sprong, dat had ik van een kennis die dat zelf heeft gedaan. Dat bleek prachtig inpasbaar."

Het maken van het filmscenario voor *Spoorloos* was voor Krabbé een minder aangenaam karwei. "Je moet het oorspronkelijke verhaal tot op de kern afbreken en dan in filmtaal weer opbouwen. Maar dat is het probleem niet. De makke is dat je als schrijver een geweldige individualist bent en dat je dan opeens overleg moet plegen met een regisseur en een producer die voor jou gaan uitmaken hoe jij je pen moet hanteren. Niet echt leuk. Ik heb na *Spoorloos* trouwens nog twee scenario's geschreven, maar die hebben het niet tot film gebracht. Ik heb altijd gedacht dat ik nogal beeldend schreef, maar door die ervaring kwam ik erachter dat mijn werk het toch vooral moet hebben van literaire middelen."

Heeft de auteur zijn liefde voor het fietsen nu ook bewust gebotvierd in het scenario voor *Spoorloos* door als (geluids)decor de Tour de France op te voeren? "Nee, ik heb daar niet echt mijn eigen stokpaardje willen berijden. Maar de Tour is nu eenmaal onverbrekelijk verbonden met Frankrijk in de zomermaanden. Altijd en overal hoor je dat op de radio. Ik heb die Tour natuurlijk wel weer gebruikt om betekenisvolle elementen in te bouwen. Zo verdwijnt Saskia op de dag dat Fignon het geel overneemt van Hinault. En Fignon hoor je dan als commentaar geven: 'Je moet je tegenstanders niet begraven.' Dat wijst weer vooruit naar wat komen gaat."

"Wat natuurlijk wel weer uit mijn eigen leven komt, dat zijn die fietsen op het dak van de auto: zo ging ik zelf op vakantie naar Frankrijk met mijn toenmalig vriendin Lieneke, die voorkomt als de tweede vrouw in het boek."

LEZINGEN

Hoe was het om lezingen te geven op de middelbare scholen hier op Curaçao? "Ik heb er op dit moment pas een gehad. Dat was zeker de moeite waard. De omstandigheden waren abominabel, maar de kinderen waren zeker niet zo bedeesd als ons was voorgespiegeld. Er had best wat meer tijd mogen worden ingeruimd voor vragen."

"In Nederland is dat trouwens een druk circuit geworden: die lezingen voor scholen en allerlei clubs. Ik doe er zo'n twintig per jaar en dat is onderhand een niet onaanzienlijk deel van mijn inkomsten geworden. Maar het leidt de aandacht natuurlijk wel af van het werk dat je onderhanden hebt: de Grote Versnippering. Maar soms schiet je er ook iets mee op. Krijg je vragen waardoor je je opeens bewust wordt van je eigen bedoelingen."

"Zo zit in 'Het gouden ei' een heel spel met het getal acht, Saskia's geluksgetal. De liggende 8 is het symbool van de oneindigheid. En het staat ook weer voor de twee gouden eieren uit de droom op het moment dat ze op elkaar botsen in de leegte van het universum. In de film kom het in beelden terug in de bierviltjes waarmee Rex zit te spelen en in de ovale fotoportretjes in de krant. En zelfs in de titel *Spoorloos* met zijn vier letters 'o'. Ik heb het ook verwerkt in de kilometerstand die Saskia noteert. Om dat niet al te opzichtig te doen nam ik acht tot de derde macht: 512. Zegt een meisje op zo'n lezing tegen me: 'U heeft dat getal zeker zo gekozen omdat vijf plus een plus twee acht is?' Ongelooflijk: zo kwamen we langs verschillende wegen op hetzelfde uit." Op dit moment is Krabbé zoekende. "Ik verbeuzel eigenlijk mijn tijd. Ik weet dat ik een roman wil gaan schrijven, maar het vlot van geen kanten. Misschien omdat ik me dank zij zo'n filmcontract de luxe van het lanterfanten kan permitteren: de echte druk ontbreekt. En ook word ik op een eigenaardig manier gehinderd door het succes van *Spoorloos*. Telkens als ik iets bedenk, vraag ik me af: zouden ze dat wel kunnen verfilmen? Maar laat ik me maar geen zorgen maken: ik ben altijd een veelschrijver geweest, zij het met een hele lage produktie."

= door Peter Dicker =

Los Angeles niet onder indruk presidentieel bezoek:

Bush: Sociaal stelsel maakt mens continu tot gevangene

LOS ANGELES - President George Bush van de Verenigde Staten heeft vrijdag, onder de indruk van scenes van vernieling in binnensteden, de rellen in Los Angeles geweten aan een mislukt sociaal stelsel. Tientallen boze zwarte bewoners jouwden hem uit. Het bezoek van Bush aan Los Angeles heeft de onvrede aan de dag gelegd onder bewoners van de binnenstad die het gevoel hebben dat hun problemen lang door de regering genegeerd zijn, en dat dat altijd zal gebeuren.

Terwijl een geselecteerde menigte Bush toejuichte tijdens zijn verblijf gedurende 36 uur in deze beproefde stad, dat op vrijdag eindigde, jouwden degenene die in de kou bleven staan als gevolg van zijn supergeheim gehouden programma, hem uit: "Bush, Bush, een dag te laat, een dollar te weinig", schreeuwden boze inwoners toen Bush een jongerencentrum bezocht aan de overkant van de straat waar allerlei uitgebrande winkels staan als gevolg van de bloedigste stedelijke rellen in de Amerikaanse geschiedenis.

NAAR DE HEL

De woorden van Bush bereikten voor het merendeel slechts dove oren. "Loop naar de hel, huichelachtige leugenaar", schreeuwde een boze zwarte man naar Bush toen de president donderdag een kerk verliet na het bijwonen van een "vredes"-kerkdienst. "Tot ziens, meneer Bush. U hebt nooit voor ons gezorgd en zult dat ook nooit doen", zei een mooi geklede jonge zwarte vrouw buiten een jongerencentrum terwijl Bush binnen [illegible] toespraak. De vrouw, die zichzelf alleen omschreef als Karen, was een van ongeveer vijftig boze bewoners die het bezoek van Bush hekelden als van politieke aard.

Robert Jackson, een winkelier en buurtvoorman, stond bij een aantal uitgebrande winkels terwijl Bush het jongerencentrum aan de overkant bezocht. Hij voorspelde dat, ondanks de beloften van de president, het verwoeste gebied van Zuid-centraal-Los Angeles er nooit meer bovenop komt. "Ik heb de rellen in Watts in 1965 meegemaakt en luisterde toen naar alle beloften. Nu, 27 jaar later, is niets echt veranderd". "Daar gaat het om bij al deze verbrande gebouwen -- 27 jaar hoor je dat je de andere wang moet toekeren. Welnu, dat doen wij niet meer".

ONVERSCHILLIGHEID

Bekendere mensen verschenen ten tonele om dezelfde frustraties ten toon te spreiden. Dominee Jesse Jackson en negen andere activisten voor de burgerrechten uit Los Angeles gaven vrijdag een gezamenlijke verklaring uit waarin ze zeggen dat "twaalf jaar onverschilligheid, cynisme en politieke manipulatie" onder Bush en zijn voorganger Ronald Reagan het zaad gezaaid hebben voor de rellen.

"Waarom moesten tientallen mensen sterven, waarom moesten duizenden gebouwen vernield worden om de aandacht van de regering te krijgen", aldus de verklaring die mede-ondertekend is door Joseph Lowery, de voorzitter van de Southern christian leadership council.

Bush, die geplaagd werd door het vooruitzicht dat hij lichamelijk zou worden aangevallen door boze, ontgoochelde inwoners van Los Angeles tijdens zijn bezoek aan de nog steeds niet tot rust gekomen stad, kreeg totaal geen kans de gewone mensen te ontmoeten in het hoofdzakelijk door zwarten bewoonde South-central-Los Angeles, de voornamelijk door Spaanssprekenden bewoonde wijken van Oost-Los Angeles en andere door de rellen getroffen delen van de stad zoals Hollywood Boulevard.

In een toespraak tot honderden tieners in het zwaar getroffen district South-Central zei Bush dat hervormingen die hij eerder beloofd heeft, de radicale verbeteringen zullen brengen die nodig zijn om het lot van de bewoners van binnensteden te verbeteren. Bush, die zelden contact gehad heeft met de bewoners van binnensteden, zei dat er veel gedaan dient te worden om hun problemen op te lossen. "In het licht van de rellen in Los Angeles, in het licht van een verloren generatie van mensen in binnensteden, kan iemand van ons beweren dat wij de problemen van armoede, racisme en misdaad hebben opgelost? Het antwoord is duidelijk: Nee", aldus Bush.

AANGEDAAN

Bush was kennelijk emotioneel aangedaan door wat hij beschreef als zijn "ruwe en intense" ervaringen in South-central Los Angeles, zijn meest intense kennismaking met de staat van de rassenverhoudingen sinds hij president werd. Hij vocht tegen de tranen en zijn stem beefde toen hij later tot maatschappelijk werkers en kinderen sprak in een clubgebouw voor zwarte kinderen nadat hij zijn toespraak had gehouden voor de politiemensen.

"Deze tragedie leek plotseling te komen, maar ik denk dat wij het er allen over eens zijn dat die er al jaren zat aan te komen.

De zaken waren een week geleden niet in orde... De zaken zijn niet in orde in teveel steden in ons land, en wij moeten niet terug naar de status quo, niet hier, en niet in enige stad waar het systeem haat, armoede en wanhoop doet voortbestaan", zei hij. Het sociale stelsel, dat toch bedoeld was als een "barmhartig veiligheidsnet", heeft in 25 jaar drie triljoen (drie miljoen x miljoen) dollar gekost, het veel mensen gevangen houdt in een eindeloze cyclus van armoede die het individuele initiatief niet beloont. Aldus Bush die er voor waakte met evenveel woorden de Democraten de schuld voor de huidige misere te geven zoals zijn woordvoerder Marlin Fitzwater eerder wel had gedaan.

Groep mannen terroriseert automobilist

WILLEMSTAD — Een groep mannen heeft vrijdagnacht een automobilist beroofd van een bos sleutels en hem later in elkaar geslagen.

Omstreeks één uur na middernacht stopte de autobestuurder op de Kaya Seru Papaya om een bekende een lift te geven. Terwijl de twee aan de praat raakten, openden vier mannen de portieren van de auto en stapten in. Zij probeerden tevergeefs de bestuurder de wagen uit te werken. Een bos sleutels konden zij wel buit maken. De man werd bij het wegrijden achtervolgd door zijn belagers die met stenen en flessen gooiden. De vier waren overigens in het bezit van een gestolen auto die eigendom is van een politieman.

Ongeveer twee uur later kreeg de politie de melding binnen dat de automobilist bijna bewusteloos geslagen was. Hij was teruggegaan om zijn autosleutels terug te krijgen. De mannen met wie hij problemen had mishandelden hem. Twee agenten buiten dienst die speurden naar de gestolen auto werden door de mannen met stenen bekogeld. Diverse patrouilles keken naar de probleemmakers uit, maar konden niemand aanhouden.

Op ongeveer hetzelfde tijdstip kreeg een politiepatrouille op de Kaya Seru Papaya van een man te horen dat hij ter hoogte van een snack te Kaya Nubia door een aantal mannen was beroofd. Hij raakte een portemonnaie met 750 gulden kwijt. Ook in dit geval kon de politie geen aanhouding verrichten.

* * * * *

VOETBAL / EINDHOVEN - Piet Buter wordt de nieuwe technisch leider van de eerste-divisieclub Eindhoven. De 42-jarige Buter is de opvolger van Chris Dekker, die hoofdcoach wordt van Fortuna Sittard. Buter, nu nog werkzaam bij Emmen, tekende een overeenkomst voor een jaar. Hij was voorheen werkzaam bij Wageningen. Momenteel is hij tevens docent van de cursus coach betaald voetbal van de KNVB.

AUTOSPORT / MILTON KEYNES - Giovanna Amati is ontslagen door de leiding van de Formule I renstal Brabham. De Italiaanse was de eerste vrouwelijke coureur in de Formule I in meer dan tien jaar. Amati (29) werd ontslagen omdat ze in de eerste GP-races van het seizoen faalde. Ze slaagde er niet een keer in zich te kwalificeren voor de wedstrijd. De Italiaanse wordt vervangen door Damon Hill.

* * * * *

VOETBAL / BRUGGE - Club Brugge wil bij de UEFA beroep aantekenen tegen de schorsing voor vier wedstrijden van Daniel Amokachi, die in de [illegible] ... maandenlange inactiviteit dwong.

* * * * *

VOETBAL / ISTANBUL - Trabzonspor vertegenwoordigt Turkije volgend seizoen in het Europa Cup-toernooi der bekerwinnaars. Trabzon veroverde de Turkse beker door met 5-1 van Bursaspor te winnen. In de eerste wedstrijd in Bursa won de ploeg van de Belgische trainer Brems al met 3-0.

* * * * *

BASKETBAL / NEW YORK - De Duitse basketballer Detlef Schrempf, uitkomend voor de Indiana Pacers, is voor het tweede achtereenvolgende jaar uitgeroepen tot de beste invaller van de NBA. De 2,10 meter lange ploeggenoot van de Nederlander Rick Smits maakte in het reguliere seizoen als niet starter gemiddeld 17,3 punten, pakte 9,6 rebounds en gaf 3,9 assists.

TENNIS / [illegible]

VOETBAL / [illegible] ... naire maatregel die hem tot

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

10de Trekking — **Donderdag 7 mei 1992**

[illegible]

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal M. M. VITOR.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

10de trekking op Donderdag 7 mei 1992.

VOLGENDE TREKKING: DONDERDAG 4 JUNI 1992.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
26602	2.000	2783	1.500	18161	1.000
26603	**100.000**	**2784**	**30.000**	**18162**	**10.000**
26604	2.000	2785	1.500	18163	1.000

Getuigen:
J. Th. WILSON
O. I. NAHR

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO	: 8.00—11.30 en 13.30—16.00 (maandag t/m donderdag)
	: 8.00—11.30 en 13.30—15.30 (vrijdag)
	: 8.00—15.30 continu (vrijdag ná trekking)
ARUBA	
Oranjestad	: 8.00–12.00 en 13.30–16.30
San Nicolas	: 8.00–12.00 en 13.00–16.00
BONAIRE	: 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)
ST. MAARTEN	: 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)
SABA	: s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch
ST. EUSTATIUS	: s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Verdedigen van Stasi kost DDR-oud-minister kop

BERLIJN - Naar aanleiding van vergoeilijkende uitspraken over de vroegere Oostduitse staatsveiligheidsdienst Stasi is vrijdag Peter-Michael Diestel afgetreden als fractievoorzitter van de christendemocraten (CDU) in Brandenburg. Diestel zei dat hij zijn zetel in het parlement van de Oostduitse deelstaat zal aanhouden. In West-Duitsland was al maanden aangedrongen op het aftreden van de CDU-man, die ooit had gesteld dat de Stasi de sociale vrede bewaarde in de communistische Duitse democratische republiek (DDR). Diestel was minister van Binnenlandse zaken in de laatste en enige democratisch gekozen regering van de DDR.

Bolivia's president in China

■ *BEIJING - President Jaime Paz Zamora (rechts) van Bolivia werd in de Chinese hoofdstad verwelkomd door zijn Chinese ambtgenoot Yang Shangkunm. Dit gebeurde bij de Grote hal van het volk waar de Boliviaanse president ook bloemen kreeg aangeboden. Tussen beide landen is een akkoord ondertekend voor nauwere samenwerking en uitbreiding van de handel.*

Volgens Hondurese luchtmachtwoorvoerder:

Tweehonderd ton coca in neergeschoten vliegtuig

TEGUCIGALPA - In het dezer dagen door de Hondurese luchtmacht neergeschoten vliegtuig heeft men een partij van tweehonderd kilogram cocaine aangetroffen. De beide inzittenden zijn waarschijnlijk voortvluchtig.
Volgens de woordvoerder van de Hondurese luchtmacht, kolonel Napoleon Santos Aguilar, heeft men in het wrak van het vliegtuig geen inzittenden gevonden maar ook in de omgeving daarvan trof men de beide inzittenden niet aan. Die hebben kennelijk de kans gezien te ontvluchten. Het zoeken naar hen wordt voortgezet. Daarbij is ook de marine ingeschakeld. Het vliegtuig kwam in zee terecht nadat de bemanning van de Hondurese vliegtuigen opdracht had gekregen op het vliegtuig te schieten omdat dit had geweigerd zich te identificeren en men evenmin gevolg had gegeven aan de opdracht een noodlanding te maken.

Men was ervan overtuigd dat het vliegtuig zonder kentekens drugs vervoerde. Dit bleek inderdaad het geval te zijn. Via de radar kwam de Hondurese luchtmacht op het spoor van twee vliegtuigen; een daarvan wist de dans te ontspringen.

De drie mooisten van de wereld

■ BANGKOK — De 'top drie' bij de Miss Universe verkiezing: Madhu Sapre van India (links) werd nummer drie, tweede runner-up werd Miss Colombia Paola Turbey (rechts), terwijl in het midden de allermooiste vrouw prijkt: Miss Namibia Michelle McLean.

Martinique wil met Aruba concurreren

AMSTERDAM/WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Curaçao en Aruba krijgen in de naaste toekomst veel concurrentie op toeristisch gebied te duchten van het eiland Martinique. Het Franse nationaal verkeersbureau gaat de Nederlandse toerist zonnevluchten naar het Franstalige eiland aanbieden en speelt in op de successen die dergelijke trips naar de Antillen en Aruba bij de zonzoekende Nederlanders oogsten.

Philip Engelberts van het Frans verkeersbureau zegt in de Nederlandse ochtendkrant Algemeen Dagblad (A.D.) dat er een trend merkbaar is in de richting van meer luxe Caribische vakanties, waarbij Aruba met name goed scoort. "Het Nederlandse toerisme naar Martinique is tot dusverre marginaal, maar wij hebben genoeg te bieden om de slag met de Nederlandse Antillen te kunnen aangaan", aldus Engelberts.

Op zijn pagina 'Toerisme' beschrijft het Algemeen Dagblad Martinique als een "prachtig groen, bergachtig, tropisch eiland dat het relatief kale, droge Aruba landschappelijk ver achter zich laat".

Het Franse verkeersbureau richt zich vooral op de toerist die nu Aruba of Curaçao aandoet. Het Rotterdamse blad vraagt zich af of dat nu wel de goede doelgroep is. "Hoewel Martinique er ook de mogelijkheden toe heeft, lijkt het eiland minder geschikt voor de vakantieganger die - zoals op Aruba -louter de zon zoekt langs brede zandstranden en 's avonds vertier zoekt in het hotelcasino. Het Franse eiland daarentegen is een tropische afspiegeling van het moederland. De (culturele) belangstelling van de doorsnee toerist gaat er wat verder dan het aankweken van een bruine huid. Aan de cultuur - zowel culinair met zijn Frans-Creoolse keuken als historisch met zijn oude suikerplantages - is net als in Frankrijk zelf geen gebrek. Logischer lijkt het dan ook dat het Franse verkeersbureau klanten zoekt onder de Nederlandse vakantiegangers die tot dusverre Frankrijk bereisden, maar gevoelig zijn voor verandering."

Engelberts handhaaft echter zijn mening dat de Aruba-gangers de eerste doelgroep zijn. "Het gaat om mensen die al in het Caribisch gebied zijn geweest, maar die wel iets anders willen. Martinique biedt daartoe de mogelijkheden".

Het A.D. wijst er op dat de Martinique-ganger rekening moet houden met een aanmerkelijk langere reistijd dan in het geval van een reis naar Aruba. Air France vliegt van Schiphol eerst naar Parijs (Charles de Gaulle). Vervolgens brengt een bus de reiziger naar het vliegveld Orly aan de andere kant van de stad. Daarna volgt de vlucht van ongeveer negen uur. Engelberts meent dat een vakantie op Martinique een paar honderd gulden meer kost dan op Aruba (hogere reiskosten).

Het blad gaat overigens voorbij aan de grote handicap van negentig procent van de Nederlandse vakantiegangers: geen of nauwelijks kennis van de Franse taal. Het Nederlands blijft een belangrijk voordeel voor de Caribische eilanden in het koninkrijk.

Minister stapt op in Kroatie

ZAGREB - Minister van Justitie Bosiljko Misetic van Kroatie is vrijdag tijdens een parlementszitting afgetreden.

Misetic nam het besluit nadat het parlement een wet had aangenomen die de rechten van de minderheden in de republiek regelt. Deze wet voorziet in autonomie voor gebieden in Kroatie waar Serviërs in de meerderheid zijn.

Bij confrontaties in Algerije: dode en gewonden

ALGIERS - Bij rellen in de Algerijnse stad Tlemcen, in het westen, is vrijdag een dode gevallen en zijn 209 mensen gearresteerd.

Dit heeft het Algerijnse persbureau APS gemeld. De ongeregeldheden deden zich voor na de wekelijkse gebedsdienst op vrijdag toen ordetroepen en fundamentalisten slaags met elkaar raakten. De staatspolitie ging vervolgens tot meer dan tweehonderd arrestaties over "uit hoofde van openbare orde". Ook in Constantine, in het oosten van Algerije, kwam het na een demonstratie tot confrontaties tussen de politie en aanhangers van het verboden FIS. Hierbij raakten een politieagent en een demonstrant gewond.

Hulpverlening aids centraal op internationale workshop

WILLEMSTAD — In de week van 18 tot en met 22 mei organiseert de aidswerkgroep Psycho-sociale Hulpverlening (subwerkgroep van de eilandelijke werkgroep aids-preventie) een 'counseling workshop' die via het het ministerie van Volksgezondheid en Milieu Hygiëne gesponserd wordt door de Pan American Health Organization (PAHO). Deze 'counseling workshop', die als onderwerp heeft 'The posture of awareness, the use of one's self counseling clients about aids and HIV disorders', is gericht op hulpverleners/begeleiders die te maken hebben met de aids-problematiek.,

De workshop wordt gehouden in de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen van negen uur 's morgens tot half vijf 's middags. Iedere dag wordt een ander aspect van 'counseling' belicht, waarbij 's morgens een theoretische presentatie plaatsvindt en 's middags in kleine groepen gewerkt wordt om de participanten de gelegenheid te geven de 'counseling'-technieken te integreren in hun eigen 'counseling-style'.

De workshop is in het Engels en wordt verzorgd door drie deskundigen uit Washington D.C.: dr. Lydia Bond (regionale adviseur van PAHO, inzake gedragsinterventies en speciale projecten betreffende preventie van HIV en SOA (Sexueel Overdraagbare Aandoeningen), dr. Rudolph Bauer (klinisch psycholoog en directeur van de Gestalt Psychotherapy training center te Washington D.C.) en dr. Peer Devlin (klinisch psycholoog verbonden aan de Veterans Hospital te Washington D.C.)

De workshop is bedoeld voor alle professionals en vrijwilligers die op een of andere manier in een hulpverleningsrelatie kunnen verkeren met seropositieven en aidspatiënten. Degenen die geïnteresseerd zijn, kunnen zich uiterlijk woensdag 13 mei inschrijven bij de Geneeskundige en Gezondheidsdienst (Piscaderaweg 49, tel.: 625800-147/146, Carine Zimmerman). Er is literatuur beschikbaar om voor de aanvang van de workshop door te nemen. Deelname aan de 'counseling workshop' is beperkt tot honderd personen. Er zijn ook participanten uit Aruba, Bonaire, Bovenwindse eilanden en onder andere ook uit Bahamas en Trinidad.

BEKENDMAKING

De Gezaghebber van het Eilandgebied Curacao maakt hierbij bekend dat in verband met de plechtige opening van de zittingsjaar 1992/1993 van de Staten van de Nederlandse Antillen op dinsdag, 12 mei 1992, en de in voorbereiding op deze plechtigheden, op maandag, 11 mei 1992, te houden vooroefeningen door het aangewezen personeel van de Koninklijke Marine en het Korps Politie Nederlandse Antillen, op maandag, 11 mei 1992, vanaf 00.00 uur tot omstreeks 08.00 uur, en op dinsdag, 12 mei 1992 vanaf 00.00 uur tot omstreeks 12.00 uur, de volgende verkeersmaatregelen worden getroffen in het stadsdeel Punda.

Het is op voornoemde dagen niet toegestaan voertuigen te parkeren op de parkeerterreinen te Marichi, het Pietermaaiplein, het Hendrikplein, het Wilhelminaplein, het Gouvernementsplein, de Breedestraat (P) en het Plaza Piar. Voertuigen die in strijd met deze bepaling op voornoemde plaatsen worden geparkeerd, zullen op risico van de eigenaar of houder door de Politie worden verwijderd.

Vanaf 00.00 uur tot na afloop van de oefeningen dan wel plechtigheden, wordt geen rijverkeer toegelaten over de Columbusstraat.
Dit verkeer wordt via de De Ruyterkade omgeleid in de richting van het Plaza Smeets.

Vanaf 00.00 uur tot na afloop van de oefeningen dan wel plechtigheden, wordt het rijverkeer over de Pietermaaiweg niet toegelaten in de richting van het Hendrikplein/Wilhelminaplein.
Dit verkeer wordt via het Pietermaaiplein omgeleid in de richting van de Prinsenstraat.

Alle taxistandplaatsen in de Breedestraat (P) en op het Plaza Piar komen tijdens de oefeningen dan wel plechtigheden te vervallen.

Aan autoriteiten en andere genodigden bij de plechtigheden zal vrije doorgang worden verleend.
Zij kunnen aanrijden via het "Plaza Horacio Hoyer" dan wel de Julianabrug en dienen gebruik te maken van de parkeerplaatsen te Marichi.

Bestuurders dienen rekening te houden met mogelijke vertragingen voor en tijdens de plechtigheden.

Eenieder wordt verzocht de door de Politie in deze te geven aanwijzingen in het belang van de openbare orde en veiligheid stipt en onverwijld op te volgen.

De Gezaghebber voornoemd,
namens deze:
De Commissaris van Politie wnd,

G.E. MINGELI

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan **WACAO:**

WOENSDAG 13 MEI 1992 VAN 07.15 TOT 20.00 UUR.
DONDERDAG 14 MEI 1992 VAN 07.15 TOT 24.00 UUR.

OP WOENSDAG 13 MEI VAN 14.00 TOT 16.30 UUR MAX. VERHEFFING ± 5000 FT.

Op de schietbaan **HATO:**

MAANDAG 11 MEI 1992 VAN 07.15 TOT 13.20 UUR.
DINSDAG 12 MEI 1992 VAN 07.15 TOT 13.20 UUR.
VRIJDAG 15 MEI 1992 VAN 08.00 TOT 13.00 UUR.

Onveilig zeegebied ± **4000** meter uit de kust.

KAAPSTAD - President Frederik de Klerk van Zuid-Afrika heeft het hooggerechtshof vrijdag opdracht gegeven het onderzoek te heropenen naar de moord op de zwarte anti-apartheidsactivist Matthew Goniwe. De Klerk besloot hiertoe nadat het dagblad New Nation vrijdag een militair, handgeschreven document had gepubliceerd, waaruit blijkt dat de chef van de Militaire inlichtingendienst, generaal C.P. van Westhuizen, in 1985 opdracht gaf tot de moord op de bekende activist.

"De regering stelt deze kwestie in een zeer serieus daglicht. Geen steen zal op de andere blijven, totdat de volledige waarheid in deze zaak boven tafel is", aldus De Klerk in een verklaring. In het vrijdag gepubliceerde document, waarin over de geplande moord op Goniwe en twee andere ANC-activisten wordt bericht, staat: " Er ligt een voorstel dat bovengenoemde personen per direct uit de maatschappij worden verwijderd." Twee weken later was de daad bij het woord gevoegd en werden Goniwe en drie mede-activisten dood langs de weg gevonden.

De Klerk zei dat rechter Zietsman op zijn verzoek het onderzoek onmiddellijk heropent en dat de politie "uit hoofde van dringende noodzakelijkheid" eveneens een onderzoek naar de zaak zal instellen. Hij ontkende dat er ooit door de regering of door de staatsveiligheidsraad opdracht is gegeven tot welke moord dan ook. Nyaneko Goniwe, weduwe van de vermoorde activist, zei in een telefonisch vraaggesprek dat ze er niet van overtuigd is dat hoge legerofficieren voor de rechtbank zullen worden gedaagd. "We hebben vanaf het begin geweten dat de regering achter deze moord zat. Maar over een eventuele berechting ben ik erg sceptisch. Het zal zoals altijd de politie zijn die een onderzoek naar de politie instelt", aldus de weduwe.

ANC-leider Nelson Mandela zei in een vraaggesprek met de New Nation: "Mensen die verantwoordelijk waren voor de moord op deze briljante leider zitten nog steeds in het leger, waarschijnlijk in nog hogere posities dan toen."

J.P.F.

25 mei 1992 Algemene ledenvergadering om 20.00 uur.

Agenda:
1. Opening
2. Arrestatie van de notulen
3. Mededelingen
4. Verslag kaskommissie
5. Verkiezing nieuwe penningmeester
6. Samenstelling kaskommissie tegenwoordig bestuur
7. Rondvraag
8. Sluiting

Deurprijzen en verloting van de Sranang Dei 1992
Deurprijzen: no. 2658 (geel) ALM retour-ticket Cur-Suriname
2646 -2556 geel
2963 - 2589 waardebonnen Kentucky Fried Chicken; 130 -187 -245 rose 360 - 426 - 427 Waardebonnen Kentucky Fried Chicken
Lotenverkoop
30 ALM retourticket Cur-Venezuela; 26 ALM retourticket Cur-Aruba; 89 ALM parasol; 62 ALM parasol; 79 Coca Cola parasol; 74 Set Coca Cola mundial glazen; 54 Coca Cola badhanddoek; 13 Schilderij; 70 Schilderij; 53 Schilderij.

STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
PLECHTIGE VERGADERING
van de
STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
op DINSDAG, de 12de mei 1992, om 09.00 uur des voormiddags ter gelegenheid van de opening van de zitting 1992-1993 door Z.E. de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

De Substituut-Griffier,
mr. F.M. HANZE

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag, 19 mei 1992 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

twee percelen grond gelegen in het tweede district van Curacao te "CLARET alias PASENSHI", nader omschreven in meetbrieven nummers 398 van 21 augustus 1980 en 365 van 17 december 1968, ter grootte van 1.060m2 respectievelijk 1.190m2, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Baphoweg 44 en 44A.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen vóór de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

Nadere informatie betreffende eventuele financiering door de executerende bank is verkrijgbaar op het ondergetekende notariskantoor.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel.: 613199 - 613655

Expositie Jo Anemaet: Vrouwenlief-Vrouwenleed

LELIA PETERNELLA-PIETERS KWIERS opende gisteravond - haar eerste officiële opening als gedeputeerde van cultuur - de tentoonstelling van aquarellen van Jo Anemaet in Gallery 86.

Een jaar na zijn uitgebreide tentoonstelling in het CCC-gebouw laat Jo Anemaet, inmiddels tachtig jaar oud, weer 36 nieuwe aquarellen zien. Zijn werk is bij velen bekend. Hij kan niet genoeg krijgen van de kleine straatjes van Otrobanda, de wijde vergezichten om de landhuizen heen, de vissersbootjes in de baaien en de koenoekoehuisjes overal verspreid over het eiland. Het zijn allemaal stukjes Curaçao, die hij het liefst mee zou nemen als hij straks weer voor de zomermaanden naar Nederland gaat. Toch is er wel iets veranderd. Misschien juist door de maanden die Anemaet in Nederland doorbrengt is het licht in de meeste aquarellen wat minder geworden, schijnt de zon iets minder fel. Niet overal, de bruidstaart op Scharloo schittert wel in de felle middagzon, maar sommige landhuizen zijn pas heel laat op de middag geprotretteerd, daar valt de schemering al.

UITZICHT

Wat maakt de straatjes van Otrobanda, de landhuizen en landschappen van Jo Anemaet nu anders dan diezelfde straatjes, diezelfde landhuizen en bijna dezelfde landschappen van andere schilders en aquarellisten? Jo Anemaet is minder gebonden aan zijn 'uitzicht' dan andere kunstenaars die hun schildersezel bij wijze van spreken naast hem hebben neergezet. Hij durft zijn eigen oog mee te laten spreken, weet nog wat er vroeger ook stond, of wat hij vindt dat er had moeten staan (aan bomen bijvoorbeeld). Het wordt nooit een foto, het is altijd een schildering. En daarbij is Curaçao bevolkt door mensen, mensen die Anemaet ziet en die door anderen vaak over het hoofd worden gezien. Er wonen mensen in de Bajonetsteeg, in de Rifwaterstraat en in de Langestraat. Ze doen boodschappen, praten en maken ruzie. Niet dat je ze hoort, maar ze zijn er in ieder geval. Net als de visvrouwtjes die hun vis, zittend langs de weg of voor hun huisdeur, aan de man proberen te brengen. Ze verkopen misschien niet veel, maar ze zijn aanwezig.

VROUWEN

En al is Jo Anemaet tachtig jaar oud, hij houdt van vrouwen. Hij houdt van Swinda, van Juanita, van Lourdes en Helena, vier portretten die op deze expositie te vinden zijn. Elis Juliana gaf ze al nieuwe namen, afgeleid van hun gezichtsuitdrukking: Verwachting, Pret, Desillusie en 'Ik krijg je wel'. Ik denk dat deze vier dames, samen met de drie visvrouwtjes en de andere mensen die door de straten van Otrobanda lopen deze keer de kern van de expositie vormen. Zij laten zien hoe intensief Jo Anemaet iedere dag met Curaçao in de weer is, niet alleen met de buitenkant, de omhulsels, maar vooral met de kern, het leven zelf.

ST.MAARTEN

Jo Anemaet werd geboren op 19 december op St. Maarten. Op 8-jarige leeftijd verhuisden zijn ouders naar Nederland. Als jonge man meldde hij zich voor de beroepsopleiding voor de Koloniale Reserve en vertrok hij naar Oost-Indie (Indonesië). De oorlogsjaren bracht hij door in Japanse krijgsgevangenschap. Na de oorlog en na de onafhankelijkheid van Indonesië keerde Anemaet terug naar Nederland, vanwaar hij werd gestationeerd op Curaçao bij het Korps Mariniers, waar hij tot zijn pensioen in 1965 bleef. Al die jaren heeft Anemaet getekend en geschilderd. Hij is als klein kind begonnen, heeft zich door zijn krijgsgevangenschap heen getekend en is nooit meer gestopt. Zie deze tentoonstelling in Gallery 86, die tevens mogelijk werd gemaakt door de medewerking van de Dienst Cultuur van het eilandgebied Curaçao.

NEL CASIMIRI

Echtpaar Van Dijk:
"Animatiefilm niet ondergesneeuwd"

WILLEMSTAD — Is de animatiefilm ondergesneeuwd tijdens het filmen boekenfestival? "Als dat zo is, dan weten wij niet beter", zegt animatiefilmer Gerrit van Dijk. "Maar ik vind dat we hier aardig wat aandacht hebben gekregen, er werd per slot van rekening voor elke hoofdfilm een animatiefilm vertoond, en dat is al heel wat".

Vlak voor hun vertrek naar Nederland vertelt het echtpaar Gerrit en Cilia van Dijk over hun ervaringen op Curaçao. Cilia is producente van animatiefilms. *"Anna en Bella* is helemaal niet van Gerrit, hoor", vertelt zij snel. "Dat is een fout in het programma. De film is door Børge Ring gemaakt".

Beiden hebben veel geleerd op Curaçao. Gerrit: "Het cultuurverschil is zo groot. Dat was echt een openbaring. Als we dit ooit nog eens doen, zou ik het heel anders aanpakken. Zoals het nu is gegaan hebben de deelnemers aan de *workshop* alleen maar kunnen ruiken aan het fenomeen animatie".

"Maar ja, zo'n eerste keer heb je gewoon nodig om 'kwartier te maken'. Het verschil tussen de culturen is echt essentieel. De aanpak, de manier van werken hier is heel anders".

De maker van films als *Frieze Frame, A Good Turn Daily, Pas à Deux* en *Janneke* heeft hier heel ervaring opgedaan. "Ik had voor deze *workshop* een opzet gemaakt, maar ik kwam er al gauw achter dat zoiets hier niet werkt. Dat is pure onwetendheid. Maar je kunt dan niet meer terug. Dan zou je van voren af aan moeten beginnen. In dat opzicht is die *workshop* nuttiger voor mij geweest dan voor Curaçao".

"Een volgende keer? Je zou een bepaald onderwerp moeten nemen. De Antillianen kunnen bij voorbeeld in een animatiefilm verbeelden hoe ze hun eigen eiland zien. Ik zou dan alleen als coördinator optreden. Maar het moet van hen zelf uitgaan. Zij moeten het doen".

Van Dijk denkt in elk geval dat hij het zelf zou moeten organiseren. "Ik weet wat er nodig is, wat er moet gebeuren. Als ik hier drie weken tevoren zit, kan ik een en ander wel op poten zetten".

Hij denkt niet dat er een uitleg vooraf had moeten worden gegeven. "Zo'n eerste kennismaking met de artistieke animatiefilm brengt al een bewustzijnsschok teweeg, verbazing. Als je zo'n film tevoren gaat uitleggen, voel je je als kijker zo dom. Maar een korte inhoudsbeschrijving in het programma was wel aardiger geweest. Dan weet het publiek ongeveer wat het kan verwachten".

De Van Dijk's zijn tevreden over hun verblijf en de aandacht voor de animatiefilm. "We hebben in elk geval veel nieuwe vrienden gemaakt", zo besluiten zij hun verhaal.

Geweld voor gouden juwelen

WILLEMSTAD — Bij thuiskomst een onbekende in je woning aantreffen. Dat is wel even schrikken. Het overkwam donderdagochtend de zeventigjarige O.L. Het werd nog erger toen de onbekende hem ook nog eens met een pistool bedreigde. Toen bleek dat het pistool niet werkte, mishandelde de indringer L. met dit pistool.

Het slachtoffer raakte flink gewond. De indringer ging er met L's gouden sieraden vandoor.

Dank zij het opgegeven signalement wist de politie hem 's middags echter in zijn woning te arresteren.

AGENDA [B]ONAIRE

[POLI]TIE: 8000
[BRA]NDWEER: 8222
[TELEFOON]CENTRALE: 8845
[HOS]PITAAL: 8900

[LAND]FILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag 7.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00- uur; zondag gesloten

[OPE]NBARE BIBLIOTHEEK
[(Open]ingstijden voor het publiek)
[Maan]dag en donderdag van 14.00-18.00
[D]insdag en vrijdag van 08.00-12.00/ -20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

[(Open]ingstijden voor lezers)
[Woens]dag van 14.00-19.00 uur

[POS]TSLUITING: maandag t/m vrijdag aan-[getek]ende stukken om 15.30 uur; gewone [stukke]n om 16.30 uur

[SERV]ICE CLUBS
informatie H. van Bommel, tel.

: woensdag 12.00 uur - Restaurant [...]ater.

[GALE]RIA DI ARTE BONAIRE (Kaya [...] 70): openingstijden: maandag t/m [...] van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur [zaterd]ag van 08.00-12.00 uur

[...]IECLUB (Weg naar Willemstoren) op vrijdag van 20.00-24.00 uur; [zond]ag van 12.00-24.00 uur.

[...] openingstijden Slachthuis i.v.m. [...]gheid van de keurmeester zal tot [nader] order uitsluitend op donderdagen en [...]en geslacht en gekeurd worden

****

[APO]THEKEN(/BEZORGING)
[Botica Sant]a Carolina, Blvd. J. Abraham 15, [...]04 (na 18.00 uur tel. 8342).

****

[ZATE]RDAG
[VOLL]EYBALLCLUB GALAXIA
[...] uur 'Festival Voz di Mama' - aula [...]ngemeenschap.

****

Contract voor bestek tweede fase toeristenwegen op Bonaire

KRALENDIJK — Op Bonaire vond op 7 mei de ondertekening plaats van het contract voor samenstelling van het bestek voor de aanbesteding van het project Toeristenwegen Bonaire (fase II). Het contract werd ten kantore van de Raad van Ministers in Kralendijk ondertekend door de nationale ordannateur voor het Europees Ontwikkelingsfonds in de Nederlandse Antillen, ir. R. James, het Ingeniersburo Ascon n.v. vertegenwoordigd door ir. R. Hodgson, zo maakt de RVD bekend.

Het contract werd ondertekend in het bijzijn van onder andere minister Rudy Ellis (ontwikkelingssamenwerking), mr. Frits Goedgedrag (gezaghebber Bonaire), Ramoncito Booi (gedeputeerde economische ontwikkeling Bonaire), ir. A. Horsthuis (waarnemend gemachtigde van de Cie. Europese Gemeenschappen), ir. E. Poulina (coördinator afdeling Uitvoering ontwikkelingsprojecten EG van het departement voor Ontwikkelingssamenwerking).

Het project Toeristenwegen Bonaire (fase II), dat door de EG gefinancierd wordt, is eigenlijk een vervolg van het project Toeristenwegen Bonaire fase I (eveneens door de EG gefinancierd). Fase I betrof de aanleg van een nieuwe weg vanaf Rincon tot aan het Washington Park en is in eigen beheer door het eilandgebied Bonaire uitgevoerd. Het project had tot doel de toegankelijkheid van het Washington Park voor zowel bezoekende toeristen als voor de lokale bevolking te verbeteren, waarbij de natuurlandschappelijke en natuurrecreatieve waarde van het Washington Park beter tot uiting wordt gebracht en benut. Het openstellen van het Washington Park levert middels entree-gelden extra inkomsten op voor Bonaire.

PANORAMA

Het project Toeristenwegen Bonaire (fase II) is gericht op de verbetering van de toeristische weg gelegen aan de noordwestkust van Bonaire waardoor de toegankelijkheid van dit gebied eveneens wordt bevorderd. Tevens voorziet het onderhavig project in het verbeteren en accentueren van verschillende langs deze weg gelegen historische en natuurlandschappelijke plekken en panoramische uitzichten, door onder meer het aanbrengen van bebordingen en wegwijzers en het creëren van diverse rustplaatsen langs het traject.

De vele elkaar afwisselende landschappelijke elementen, toeristische attracties en bezienswaardigheden in dit deel van Bonaire kunnen op deze wijze veel effectiever tot hun recht komen. De studie ten behoeve van dit project werd in februari 1989 door Ascon n.v. in opdracht van de nationale ordannateur uitgevoerd en is samengevat in een projectdossier dat voor geheel Bonaire het potentieel aan toeristische wegen identificeerde en vastlegde.

Deze wegen kunnen in een drietal trajecten worden onderscheiden, te weten traject 1: Hato, Karpata, Gotomeer, Rincon; traject 2: Noord Saliña, Seru Largu, nabij Subi Blanco en traject 3: Punt Vierkant, Pekelmeer, Sorobono en Tera Cora.

KUSTWEG

Het contract, dat de samenstelling van het aanbestedingsdossier ten behoeve van het traject 1 (zoals gewijzigd) behelst, is afgesloten voor een bedrag van NAf. 97.743,- (schenking EG).

Het project is een onderdeel van het 'tourism development programme' voor Bonaire, waarvoor door de EG een bedrag ad. 1,4 MLJ ECU (circa NAf.3.170.000,-) in de vorm van schenkingsmiddelen beschikbaar is gesteld. Het project Toeristenwegen Bonaire (fase II) zal een belangrijke bijdrage leveren tot de verbetering van het toeristisch produkt Bonaire.

In de oorspronkelijke opzet van het project, was het gehele traject 1 opgenomen. Door een aantal voor Bonaire belangrijke toeristische ontwikkelingen aan de noordwestkust — onder meer het ontwikkelen van het Sabadeco-plan — moest in de oorspronkelijke opzet een wijziging worden doorgevoerd.

Aangezien het Sabadeco-ontwikkelingsplan voorziet in een nieuwe weg ('Sabadecoweg'), ten noorden van de bestaande toeristische weg lands de noordwestkust, gelegen tussen Hato en Columbia, is dit gedeelte van de toeristische weg uit het project Toeristenwegen Bonaire gehaald en komen te vervallen. Nabij Columbia zal het eilandgebied Bonaire zorgdragen voor de aansluiting van deze nieuwe weg op de bestaande toeristische kustweg.

FLAMINGO

Bij het Gotomeer, waar vele toeristen stoppen bij de aldaar gelegen uitkijkplaats om de flamingo-kolonie bij het meer te observeren, is op verzoek van het Bonaireaanse Bestuurscollege aan het project een stukje weg van bijna 805 m² toegevoegd, om zodoende het gebied toegankelijker te maken.

Aldus omvat het project nu het traject Columbia/Rincon, dat zich als volgt laat indelen in subtracés: 1. tracé Columbia-Karpata ± 5750 m²; 2. tracé Karpata-Rincon ± 8650 m² en 3. tracé langs de Gotomeer ± 850 m².

Langs het gehele traject zijn tot aan Landhuis Karpata diverse toeristische attracties en bezienswaardigheden gelegen. Onder meer stranden, historische ruïnes, diverse duikplekken en uitkijkposten. De nu smalle weg loopt grotendeels vlak langs de kust, waar afwisselende karakteristieke kustvormen voorkomen: klifkusten en stranden of wallen van zand of koraalpuin en meer landinwaarts een hoger kalksteen-terras.

De weg loopt door een natuurlijk landschap met een open karakter van lage begroeiing en wat hogere cactussen en bomen en deels een besloten karakter van hogere, dun bosachtige begroeiing. De gehele kuststrook vormt een eel van het wettelijk beschermede onderwaterpark Bonaire, waarvan zeer intensief gebruik wordt gemaakt voor onder meer 'scubadiving'.

SESSIES

Het (gerestaureerde) Landhuis Karpata vormt, met bijgebouwen en ommuringen, een bijzondere onderbreking in dit natuurlijk gebied. De Stinapa wil dit landhuis voor het publiek open gaan stellen. Van dit landhuis, dat als ecologisch centrum dienst doet, wordt marine biologisch onderzoek verricht.

Hier zouden onder meer tentoonstellingen en inlichtingen-sessies gehouden kunnen worden ten behoeve van bezoekers omtrent de natuurlijke bijzonderheden van Bonaire. Tegenover het landhuis is een van de vele duikplekken gelegen. Ook treft de bezoeker hier vele grotten aan waarvan sommige van grote archeologische betekenis.

Het traject van het onderhavig project eindigt op het kruispunt met de Kaya Paramira in Rincon, een oude slavennederzetting en het oudste dorp van Bonaire.

Vanwege grote sociale problemen

Colon rampgebied

PANAMASTAD - De Panamese regering heeft de stad Colon en omgeving tot rampgebied verklaard. Dit in verband met de ernstige sociale problemen welke dit gebied kent.

In het regeringsdecreet wordt onder meer verwezen naar de grote werkloosheid in deze Panamese havenstad. Ook wordt erkend dat het in deze stad ontbreekt aan de nodige openbare dienstverlening. Via het decreet wordt alle openbare diensten in Colon opgedragen onmiddellijk over te gaan tot de uitvoering van de door de regereig in Panamastad opgedragen maatregelen.

Om te onderstrepen dat het de regering ernst is worden er vier ministers verwacht in Colon die zullen meewerken aan het in de rails zetten van een noodprogramma. Onlangs deden er zich ernstige ongeregeldheden voor in Colon waarbij gewonden vielen. Een en ander had te maken met burgerlijke protestacties tegen het verwaarlozen door de overheid van Colon.

Oog in oog tegenover elkaar

■ *BANGKOK - Oproerpolitie en anti-regeringsdemonstranten stonden in Bangkok oog in oog met elkaar. Inzet was de positie van premier generaal Suchinda. Van regeringszijde is gewaarschuwd op te houden met de betogingen welke al enige dagen duren en welke tienduizenden mensen op de been brengen.*

[Pre]sident Walesa in Poolse parlement:

[Z]o kan het niet verder, [ik] heb meer macht nodig

[W]ARSCHAU - De [Poo]lse president Lech [Wale]sa wil meer macht en [bevo]egdheden voor het [staat]shoofd en de regering. Dat heeft Walesa vrijdag in een rede tot de [Sejm] (het parlement) verklaard.

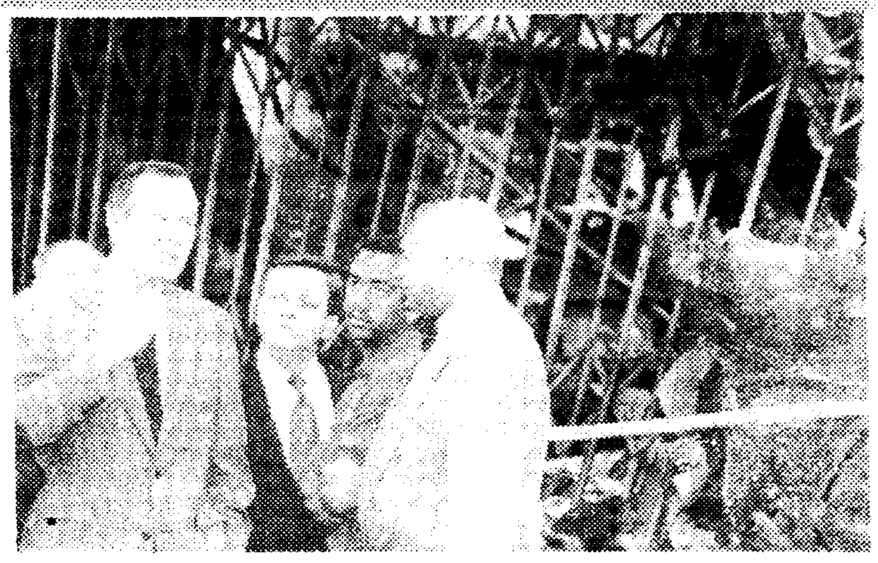
"[Zo k]an het niet verder gaan", [verkla]ilde de president die een [moge]lijke ontbinding van het [parle]ment en nieuwe verkiezingen uitsloot als oplossing voor de bestaande politieke crisis. Waarnemers [vreze]n dat Polen afglijdt naar [anarc]hie. Politici en partijen [zijn o]nderling enstig verdeeld [en he]t parlement houdt zich [alleen] bezig met bijzaken. "[Wij] moeten het land niet willen hervormen via eindeloze debatten", zo vond Walesa.

Walesa toonde zich in zijn rede voorstander van een presidentieel systeem naar Frans voorbeeld, waar het staatshoofd vergaande bevoegdheden heeft en onder meer de premier kan benoemen. Het parlement moet zo snel mogelijk instemmen met grondwetswijzigingen die de president meer macht verlenen, zo zei de voormalige leider van het vakverbond Solidariteit. Een van de door walesa voorgestelde grondwetswijzigingen voorziet in een snellere aannameprocedure van wetsvoorstellen door het parlement.

AMRITSAR - Tenminste tien mensen zijn zaterdag omgekomen bij een bomaanslag in de Indiase deelstaat Punjab.

Bij de aanslag van militante Sikhs raakten een minister van de deelstaat zwaar gewond, zo meldde de politie. De bom werd van een afstand tot ontploffing gebracht toen de minister, Manainderjit Singh Bitta van Gezondheidszorg, zelf een Sikh, een markt in de heilige stad Amritsar passeerde. Vijf van zijn lijfwachten kwamen bij de aanslag om het leven.

Bush in Los Angeles

■*LOS ANGELES - President George Bush van de Verenigde Staten bracht donderdag ook een bezoek aan het bij de recente rassenrellen zwaar getroffen Crenshaw district. Hij sprak er onder meer met handelaren die hun bedrijf kwijt geraakt waren bij de branden welke toen werden gesticht.*

(AFP-satellietfoto)

Moederdag met Ritmo FM en Gibi di Lac

KRALENDIJK — Zondag zullen vele moeders in het symbolische zonnetje worden gezet. Een dagje uit met de bus rond Bonaire, shows in de wijkcentra, misschien nippen aan een glaasje sherry of Ponche Crema. Kortom de jaarlijkse dag waarop moeder haar zorgen een keertje mag vergeten. Ritmo FM en Gibi di Lac hebben kennelijk een warm plaatsje in het hart voor moeder, gezien de activiteiten die georganiseerd worden op Lac-Bay-Cai.

Ze zullen centraal staan bij het evenement. Alle moeders, van oud tot jong, van Bonaire en uit het buitenland. Aan activiteiten geen gebrek: leuke dansspelletjes, geïmproviseerd songfestival, een verkiezing en wel tot 'Super Mama di Lac'. Dat wordt het hoogtepunt van de dag. Er zijn natuurlijk prijzen verbonden aan alle activiteiten. De organisatoren spreken dan ook hun dank uit aan het Bonaireaanse bedrijfsleven en zullen op 10 mei met naam en toenaam genoemd worden.

Er is muziek. Natuurlijk, want wat is Moederdag zonder muziek? Eddy Melaan met live Mexicaanse muziek, Magic Sound met Caribische muziek. En wat te denken van DJ Aimed Ayubi. Het neusje van de zalm waarop de moeders een jaar zullen moeten teren. Eddy begint al om elf uur 's morgens en Magic Sound om twee uur 's middags. Ritmo FM zal het evenement de gehele dag uitzenden. De presentatie is toevertrouwd aan Niki Tromp, dus een uitzending van allure. Gastheer is Gibi di Lac en wat kunnen moeders zich meer wensen.

De grote toeloop die verwacht wordt, zal aan banden gelegd worden. Alle rijverkeer naar het strand is taboe. Een groot parkeerterrein is er bij de ingang waar de auto's zelfs onder bewaking staan. Het is dé dag van moeder, samen met Ritmo FM en Gibi. Maar iedereen mag komen. Iedereen is welkom.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Vanmiddag en vanavond licht tot half bewolkt en droog. In de komende nacht en morgenochtend kans op een enkele plaatselijke bui.

Matige, voornamelijk overdag af en toe vrij krachtige tot krachtige, oostelijke wind (tussen tien en 28 knopen).

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	licht bewolkt	--	--	1.6
Curaçao	licht bewolkt	32	26	sp
St Eustatius	half bewolkt	20	25	0.1
St Maarten	licht bewolkt	32	26	2.2
Amsterdam	regenbui	15	07	6.0
Atlanta	onbewolkt	17	07	0.5
Bogotá	half bewolkt	20	06	-.-
Kingston	zwaar bewolkt	32	25	0.0
Miami	licht bewolkt	27	16	0.0
New York	nevel	13	11	11.2
Paramaribo	zwr bwlkt na rgnbui	34	24	19.0
Port-of-Spain	half bewolkt	32	24	sp
San Juan	licht bewolkt	31	24	2.0

MENSEN

■ *Op 3 mei jongstleden traden in het huwelijk Maurits Errol Breeveld en Josefina Ferreira. Hij is fysiotherapeut en zij is balletpedagoge. Aan het paar de hartelijke felicitaties en veel geluk toegewenst.*

...**Sheena Easton** kreeg onlangs tijdens een voorstelling van de Broadway Musical Man of la Mancha een inzinking op het podium. Collega acteur Raul Julia hielp haar van het podium en spoedde met haar naar een dichtbijzijnd hospitaal.

Haar woordvoerder Dennis Crowley, zei dat hij niet wist wat de oorzaak was van de inzinking. De show vond twintig minuten later voortgang...

Easton

...Popzangeres **Paula Abdul** en **Emilio Estevez**, beiden 28, zijn onlangs in het huwelijk getreden. Een roddelrubriek in een Amerikaans dagblad noemde het paar een combinatie van een zo-zo zangeres en een zo-zo acteur.

Het huwelijk werd voltrokken in het kantoor van een ambtenaar van het stadhuis in Santa Monica. Een huwelijksreis wordt voorlopig op de lange baan geschoven, omdat Paula een toernee moet vervolgen. De bruidegom is de zoon van acteur Martin Sheen...

...**Patti Davis**, vervreemde dochter van Ronny en Nancy Reagan, heeft haar boek 'The way I see it' uitgegeven. In het boek doet zij haar verhaal van kalmeermiddelen die Nancy vijf tot zes keer per dag tot zich nam, een oerstrenge moeder die bij het minste en geringste haar beheersing verloor en een vader die geen kwaad wilde horen over vrouwlief.

De schrijfster heeft vaker in het openbaar verteld over

haar ouders die niet zo voorbeeldig waren als ze zich doen voorkomen. De Reagans stuurden hun reactie op het boek per fax naar de media: Wij hebben altijd van al onze kinderen gehouden en wij leven toe naar de dag waarop Patti zich weer bij de familie zal aansluiten...

Meerderheid wil eskimostaat

Bij een referendum over de toekomst van de Canadese North West Territories (NWT) heeft zich een overweldigende meerderheid voor deling van de NWT en vorming van een eigen **eskimostaat** uitgesproken.

De North West Territories beslaan ongeveer een derde van Canada. De toekomstige eskimo-staat, Nunavut, omvat twee miljoen vierkante kilometer in het oosten van de NWT. De uitslag van het referendum zal tot de ingrijpendste wijziging in de landkaart van Canada leiden sinds de opname van New Foundland.

Alle burgers van de NWT — eskimo's, blanken en indianen — deden aan het referendum mee. De blanken en de indianen, die in het westen van het gebied en de NWT-hoofdstad Yellowknife zijn geconcentreerd, stemden voornamelijk tegen. Politieke leiders van de indianen zijn tegen de voorgestelde grenzen van het gebied.

In het toekomstige Nunavut werden slechts 9.000 kiezers geregistreerd, tegen 17.000 in het westen van de territories. De eskimo's versloegen hun tegenstanders dankzij een hoge opkomst: 80 procent van de eskimo's kwam opdagen. In het gebied wonen 58.000 mensen. Volgens nog niet-officiële cijfers stemde 54 procent voor en 46 procent tegen. Een deel van het tellen van de stemmen was op de Canadese televisie in het Inuktitut, de taal van de eskimo's daar te volgen.

De regering heeft zich niet wettelijk, maar wel politiek verplicht de uitslag van het referendum te respecteren. In herfst wordt parlementaire ratificatie van de deling van de NWT verwacht. Vanaf 1999 moet Nunavut een eigen parlement krijgen. Voormalige grootgrondbezitters zullen 350.000 km² grond mogen behouden, plus een schadeloosstelling krijgen van meer dan een miljard dollar om af te zien van hun aanspraken op de rest van het land.

WHO statistieken

Ziekten eisen ieder jaar over de hele wereld het leven van bijna 50 miljoen mensen. Driekwart van de slachtoffers valt in de ontwikkelingslanden en indien de gezondheidszorg beter zou zijn geweest en medicijnen en vaccins voorhanden waren geweest, dan hadden zeker 20 miljoen levens kunnen worden gered. Dat zegt de wereldgezondheidsorganisatie van de Verenigde Naties (**WHO**) in een rapport dat maandag is gepubliceerd.

Het rapport dient ter voorbereiding van de jaarvergadering van de WHO die maandag in Geneve begint en tot 15 mei zal duren. Op dit moment lijdt meer dan een miljard mensen - dat is een vijfde van de wereldbevolking - aan enigerlei ziekte.

Van de 50 miljoen mensen die ieder jaar sterven, overlijden de meesten (46,5 miljoen) aan een ziekte. Twaalf miljoen mensen overlijden door ziekten aan hart en bloedsomloop. Daarna volgen zware ademhalingsproblemen (zeven miljoen), kanker (ongeveer vijf miljoen) en diarree (4,2 miljoen sterfgevallen). Miljoenen mensen worden verder nog het slachtoffer van tuberculose, cholera, malaria en hepatitis-b.

Kanker breidt zich over de wereld uit, aldus de VN-organisatie. Ongeveer 20 miljoen mensen lijden aan een vorm van kanker. Inmiddels sterven in de ontwikkelingslanden meer mensen aan deze ziekte dan in de geïndustrialiseerde wereld. De WHO becijfert een aantal van 2,7 miljoen in de Derde Wereld tegen 2,4 miljoen in de westerse landen.

In de ontwikkelingslanden sterven ieder jaar 12,9 miljoen kinderen onder de vijf jaar. Omgerekend is dat eenderde (33 procent) van de totale sterfte in dit deel van de wereld in 1990. In de geïndustrialiseerde wereld sterven in dat jaar 284.000 kinderen onder de vijf oftewel 2,4 procent.

De organisatie schrijft dat twee miljard mensen lijden aan hepatitis-b, 2,4 miljard mensen zijn door gevaarlijke darmwormen geïnfecteerd en bijna 2,1 miljard mensen hebben bloedarmoede. Nog eens 600 miljoen mensen lijden aan tropische ziekten.

De WHO tekent bij deze cijfers aan dat een deel van de zieken aan meer dan een ziekte lijdt en dat het feit dat iemand besmet is niet betekent dat de betrokkene ook daadwerkelijk ziek wordt.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie.
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties.
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel. 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisble Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde,
Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333

Bonaire: Shon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur, tel.: 8342)

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf. 28,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Dankputters
door Marten Toonder

3600 — Heer Bommel trad voorwaarts en mengde zich in het gesprek.

"Sta mij toe dat ik uw zaken waarneem", sprak hij. "Als heer en als Bommel kan ik niet toestaan dat een weerloze vrouw ruw bejegend wordt door een ambtenaar. Wat is er aan de hand?"

Juffrouw Doddel ademde verlicht op. "Fijn dat je er bent, Ollie", zei ze. "Ik heb voor m'n spaarcentjes een goudmijn gekocht, zie je?"

"Een uitstekend idee", zei heer Ollie warm. "Precies wat ik zelf zou hebben gedaan. Altijd handig, zo'n goudmijn.

"Ahum", onderbrak de heer Dorknoper. "Deze goudmijn is geen cent waard, heer Bommel. De dame is beetgenomen".

"O", zei heer Bommel een beetje beteuterd. Doch toen trok hij zijn gelaat in een strenge plooi. "Waar bemoeit u zich eigenlijk mee?" vroeg hij uit de hoogte. "Wat hebt u met de goudmijn van deze dame te maken?"

"Veel", hernam de ambtenaar eerste klasse. "Mejuffrouw Doddel is vier termijnen ten achter met haar belastingen. Die moet ze eerst betalen, zou ik zeggen".

"Het is wel droevig", zei heer Ollie. "De ambtenarij wil een oppassend burgeres dus zelfs een eenvoudig genoegen ontzeggen. Waar gaat het heen met dit land? Maar goed, sta me toe dat ik de belastingschuld van deze dame even voldoe. Voor mij speelt geld geen rol".

Zo sprekende overhandigde hij de ander een bundeltje banknoten. Het gelaat van de heer Dorknoper betrok.

"Het is prettig, dat geld voor u geen rol speelt", zei hij droogjes. "Ik heb hier namelijk een verrassing voor u".

HBO
(kanaal 82/83)

ZATERDAG
16.15 Movie: 'Who's That Girl' (1987; Madonna/Griffin Dune)
18.00 Movie: 'Rocky V' (1990; Sylvester Stallone/Talia Shire)
20.00 Movie: 'New Jack City' (1991; Wesley Snipes/Ice-T)
22.00 Boxing: Terry Norris vs Meldrick Taylor (L)
23.30 Movie: 'Stone Cold' (1991; Brian Bosworth/Lance Henriksen)
01.05 Movie: 'Hollywood Hot Tubs 2: Educating Crystal' (1989; Jewel Shepard/Patrick Day)
02.55 Movie: 'Crazy People' (1990; Dudley Moore/Daryl Hannah)
04.25 Movie: 'New Jack City' (1991; Wesley Snipes/Ice-T)

ZONDAG
12.00 Movie: 'Arthur 2: On the Rocks' (1988; Dudley Moore/Liza Minelli)
14.00 Movie: 'Across the Tracks' (1991; Rick Schroder/Brad Pitt)
15.45 Movie: 'The Princess Bride' (1987; Cary Elwes/Mandy Patinkin)
17.30 Mr. Bean (Rowan Atkinson)
18.00 Movie: 'Scrooged' (1988; Bill Murray/Karen Allen)
20.00 Movie: 'Kickboxer 2: The Road Back' (1991; Sasha Mitchell/Peter Boyle)
21.30 Movie: 'Talent for the Game' (1991; Edward James Olmos/Lorraine Bracco)
23.00 Movie: 'Across the Tracks' (1991; Rick Schroder/Brad Pitt)
24.45 Movie: 'Transformations' (1991; Rex Smith/Lisa Langlois)
02.10 Attempted Murder: Confrontation
02.40 Movie: 'Revenge' (1990; Kevin Costner/Anthony Quinn)
04.50 Strangers: Small Sounds and Tilting Shadows (Joan Chen)
05.20 Movie: 'Kickboxer 2: The Road Back' (1991; Sasha Mitchell/Peter Boyle).

NBC
(kanaal 84/85)

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Dame Edna's Hollywood.

ZONDAG
19.00 Movie: 'Dayo' (1992; Delta Burke/Elijah Wood)
22.00 Best of Saturday Night Live '91-'92.

CBS
(kanaal 74/75)

ZATERDAG
20.00 CBS Saturday Night Movie: 'Major League' (1989; Tom Berenger/ Charlie Sheen)
22.00 Trials of Rosie O'Neill.

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Movie: 'Overruled' (1992; Donna Mills/Lee Grant)
23.00 CBS News.

TELECURAÇ[AO]
(kanaal8/13)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante In
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met tain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Trekking Triple A;
20.35 Teatro Klasiko: 'The G sters';
22.00 Wega di Number Kòrs
22.07 vervolg Teatro Klasiko;
22.30 Estreno: 'Koroshi';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
11.00 Sena di Señor met br Flavianus en zang van koor ennan Alegre di Seru Fortun
12.00 Directe uitzending C Special van de Moederdag aan boord van de 'Freewind
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrs
18.00 Di bishita ku..... 'Le ridas';
19.00 TeleCuraçao Special;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Rikesa Universal Sp 'Moederdagviering'
23.30 Sluiting.

TBS
(kanaal 85/86)

ZATERDAG
15.05 Movie: 'Killer Party Martin Hewitt)
17.05 Fishing With Roland M
17.35 Fishin' With Orlando
18.05 World Championship
20.00 Major League Baseba Braves at Saint Louis Cardin
23.00 U.S. Olympic Gold
24.00 Movie: 'Reckless' (19 Quinn)
02.00 Movie: 'Hot Rods to H Dana Andrews)
04.00 Night Tracks: Chartbu
05.00 Night Tracks.

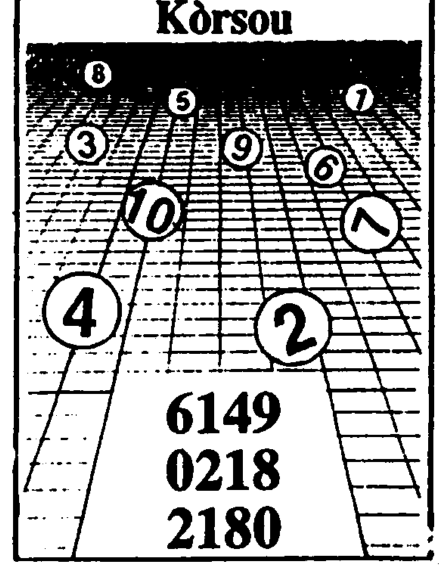
ZONDAG
12.35 Movie: 'Gargoyles' Cornel Wilde)
14.05 Major League Basebal Braves at Saint Louis Cardin
17.05 Tom and Jerry's Funho
17.35 Captain Planet and th teers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'King Kong Lives Linda Hamilton/Brian Kerwin)
22.00 National Geographic E
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News.

EURO-TV
(kanaal 76/77)

ZATERDAG
19.00 Dierenmanieren
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
19.55 NOS-Laat
20.25 Bananasplit
21.00 Sluiting.
(zondag van 09.00-11.00 ling)

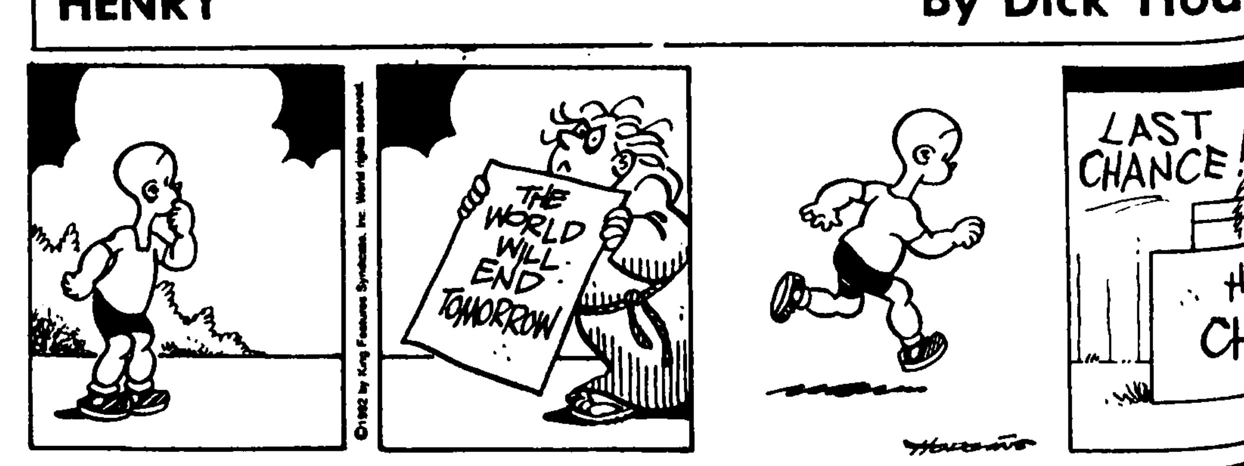
ZONDAG
19.00 Boes
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
19.55 NOS-Laat
20.25 Crime Time
21.00 Sluiting.
(maandag van 09.00-11.00 haling)

Wega di Number Kòrsou

6149
0218
2180

HENRY ® **By Dick Hodgi**

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnso**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walk**

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Cas**

Stockmarket-NEWS

NEW YORK	PREV.	8-5	FRANKFURT	PREV.	8-5	AMSTERDAM	PREV	8-5
DOW JONES	3363	3369	DAX INDEX	1750	1748	CBS GEN.INDEX	129.90	130.10
AM.EXP.	22.38	21.88	ASKO	837.00	841.00	ABN-AMRO	46.30	46.20
ANHEUSER B	53.13	53.63	BASF	240.60	239.00	AEGON	126.10	125.30
ATT	44.00	43.75	BMW	577.50	586.00	AHOLD	84.80	86.20
BORDEN	33.00	32.88	COMMERSBANK	267.80	267.80	AMEV	51.70	51.80
CAMPBELL S	34.63	34.63	DAIMLER BENZ	791.50	791.50	AKZO	164.10	162.80
CHRYSLER	18.88	18.88	DEUTSCHE BANK	712.50	712.00	BOLS	46.80	46.90
CITICORP	19.25	19.13	HOECHST	254.80	254.00	BUHR.TET.	48.20	48.90
COASTAL CO	27.25	27.13	KAUFHOF	503.00	497.00	DAF	24.00	23.50
COCA COLA	83.25	84.38	MAN	381.50	375.50	DSM	113.90	113.50
DIGITAL	45.13	45.38	PREUSSAG	412.10	412.00	ELSEVIER	116.40	116.90
DUPONT	53.00	52.88	SIEMENS	691.30	689.30	FOKKER	36.80	36.80
EAST.KODAK	40.13	40.75	VW	388.80	393.60	GIST BROC.	38.00	38.30
EXXON	58.50	58.88				HAGEMEYER	145.90	145.30
FORD	45.38	45.00				HEINEKEN	160.00	159.70
GEN.ELECT.	76.88	77.50	LONDON			HOOGOVENS	57.90	58.60
GEN.MOTORS	39.75	39.88				HUNT.DOUGLAS	77.00	77.50
HEINZ	36.25	36.38	FT-100 INDEX	2702	2724	ING	49.90	50.00
HOMESTAKE	12.13	12.13				KLM	39.80	39.50
IBM	93.75	93.25	ARGYLL	3.55	3.60	KNP	45.30	45.20
KELLOGG	56.50	57.13	BARCLAYS BANK	3.58	3.72	NEDLLOYD	61.50	61.20
MC DONALDS	44.38	44.50	BASS	6.34	6.42	PHILIPS	37.10	37.20
MERCK	147.88	148.00	BRITISH STEEL	0.82	0.84	ROBECO	97.80	98.30
MINNES.MNG	93.00	93.50	BRITISH TEL	3.47	3.53	ROLINCO	96.50	97.20
MOBIL CORP	62.63	62.38	BTR	4.88	4.91	RORENTO	72.50	72.50
PFIZER	71.75	72.00	CADBURY	4.68	4.77	RODAMCO	49.00	49.00
P.MORRIS	79.00	78.00	CABLE & WIRE	5.76	5.85	ROYAL DUTCH	151.60	150.80
QUAKER	53.75	53.25	GRAND MET	5.01	5.14	UNILEVER	187.90	190.00
SEARS	42.00	42.63	MARKS & SPENCER	3.34	3.34	VMF STORK	44.20	44.10
UP JOHN	36.13	35.88	REDLAND	5.42	5.49	VOC	42.80	42.50
WOOLWORTH	29.38	29.38	TATE & LYLE	4.02	4.08	VNU	89.80	90.60
						WESSANEN	94.10	93.80
GOLD	336.60	336.50	TOKYO			TORONTO		
SILVER	4.02	4.07	NIKKEI DOW IND.	18410	18375	TSE 300	3362	3374
CRUDE OIL	20.74	20.71	BRIDGESTONE	1220	1190	ALCAN	20.38	20.50
			CANON	1460	1460	BELL	44.25	44.38
US$/Yen	132.70	133.25	DAI ICHI KANGYO	1490	1480	BANK OF NS	19.50	19.75
			DAIWA SEC.	810	840	CAN.PAC.	18.00	18.13
US$/DMARK	1.64	1.65	HITACHI	865	870	IMASCO	36.75	36.75
			HONDA MOT.	1600	1580	LAIDLAW	11.63	11.75
GBP/US$	179.65	178.60	JAPAN AIRLINES	720	711	MOORE	24.75	25.00
			NOMURA SEC.	1400	1400	NORANDA	18.00	18.00
US$/NLG	1.84	1.85	NIPPON STEEL	312	311	PLACER DOME	12.50	12.50
ECU/US$	125.75	125.15	MAZDA	465	460	POWER CORP.	14.50	14.63
CAN/US$	83.40	83.42	SONY	4400	4480	ROYAL BANK	23.75	23.88

MADURO & CURIEL'S BANK N.V.
INVESTMENT DIVISION
For further information call
Tel: 661818/661626/661627

Pirelli: Met banden op record verlies

AMSTERDAM - Het op de Amsterdamse effectenbeurs genoteerde Pirelli Tyre Holding (PTH), de bandendivisie van het Italiaanse Pirelli Spa, heeft vorig jaar een verlies geleden van Nf 511 miljoen tegenover een licht negatief resultaat van Nf miljoen in 1990. Per aandeel bedroeg het verlies Nf 10,98 (1990: NfF 0,20 negatief).

Het omvangrijke verlies wordt grotendeels veroorzaakt door de tegenvallende gang van zaken in de bandenindustrie en de moordende concurrentie, die een drastische reorganisatie noodzakelijk maakten. In totaal trof PTH ten laste van het resultaat over 1991 een voorziening van Nf 250 miljoen voor reorganisatiekosten. December vorig jaar rekende de directie nog op een voorziening voor 1991 van Nf 120 miljoen.

De herstructurering gaat gepaard met een fors verlies aan arbeidsplaatsen. In de periode halverwege 1990 tot begin dit jaar vermindert het aantal werknemers met vijfduizend tot ongeveer 28.000 eind 1992, waarvan de helft gedwongen ontslagen. De Europese activiteiten worden het zwaarst getroffen.

Afgezien van reorganisatiekosten liep het bedrijfsresultaat Nf 215 miljoen terug tot Nf 6 miljoen negatief. Verder stegen de financiele lasten tot Nf 228 miljoen tegen Nf 187 miljoen het jaar ervoor. In dit getal is een bedrag van Nf 41 miljoen begrepen voor de afwaardering van het 5 procentsbelang in Continental AG. Nadat hardnekkige pogingen van Pirelli de Duitse concurrent in te lijven eind vorig jaar schipbreuk leden, beschouwt de Italiaanse bandenfabrikant deze deelneming niet langer als strategisch belang.

Financieel Nieuws

Wall Street reageert nauwelijks op nieuws

Dollar veert op van werkloosheidscijfers

NEW YORK/AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag flink gestegen onder invloed van de publicatie van gunstige werkloosheidscijfers in de Verenigde Staten. Bij het slot van de handel op de wisselmarkt in Amsterdam werd Nf 1,8525 genoteerd tegen een slotkoers van Nf 1,8420 op donderdag. De beurs van Wall Street stond ook onder invloed van het werkloosheids-cijfer. De Dow Jones index vertoonde een lichte stijging van ruim zes punten.

De koers lag aanvankelijk ruim onder de Nf 1,84. Nadat in de loop van de middag de werkloosheidscijfers over april waren gepubliceerd, werd een koerswinst geboekt van meer dan anderhalve cent. Het percentage werklozen onder de Amerikaanse beroepsbevolking daalde van 7,3 tot 7,2 en het aantal banen, exclusief de landbouw, groeide onverwacht sterk met 126.000.

De cijfers verkleinen de kans dat de Amerikaanse Centrale banken de rente verder zullen verlagen om de economie te stimuleren. Speculaties over een rentedaling hadden de positie van de dollar deze week verzwakt omdat de munteenheid daardoor minder aantrekkelijk zou worden voor beleggers.

NIET ENTHOUSIAST

De koers van het pond sterling ging vrijdag verder omhoog. Bij het slot van de handel in Amsterdam werd Nf 3,3145 genoteerd tegen een slotkoers van Nf 3,3060 op donderdag.

De Newyorkse effectenbeurs is vrijdag iets hoger gesloten. De Dow Jones-index van de dertig belangrijkste aandelen steeg met 6,04 punten tot 3.369,41. De aantallen hoger en lager sluitende fondsen hielden elkaar ongeveer in evenwicht. De omzet bleef beperkt tot 169 miljoen aandelen. De stemming werd vooral bepaald door de aan het begin van de dag gepubliceerde Amerikaanse werkloosheidscijfers over april. De beurs reageerde echter bepaald niet enthousiast omdat de kans op een verdere rentedaling nu is verminderd. De Dow Jones-index behaalde een maximale winst van 13 punten, maar lag ook enige tijd onder het slotniveau van donderdag.

HERSTEL

Over het algemeen was verwacht dat het werkloosheidspercentage over april niet zou veranderen. De cijfers waren gunstiger dan verwacht en duidden op een zeker economisch herstel. De vorige maal dat de werkloosheid kleiner werd was in juli 1991. Het aantal banen buiten de landbouw nam toe met 126.000, terwijl er een stijging met zeventigduizend was verwacht. De toeneming is de grootste sinds mei 1991. In maart was er sprake van een stijging van het aantal banen met 39.000. Dit gegeven is herzien. Eerst was een aantal van 19.000 genoemd. Het aantal banen dat er in februari bijkwam is herzien van 107.000 tot 106.000.

Thaise oppositieleider stopt hongerstaking

■ *BANGKOK - Tienduizenden waren ook vrijdag weer op de been in de Thaise hoofdstad om het aftreden te eisen van premier Suchina Kraprayoon. Vele militairen en veel leden van de oproerpolitie hielden de demonstranten op afstand. De premier heeft vrijdag nogmaals laten weten dat hij niet van plan is af te treden, ondanks de op hem uitgeoefende druk. De protestbeweging kreeg echter vrijdagavond een heel andere wending toen bekend werd dat de als Mr Clean bekend staande oppositieleider Chamlong Srimuang zijn hongerstaking had beëindigd en had besloten zich terug te trekken als leider van de Morele kracht-partij. Vanmorgen (zaterdag) heeft hij deze besluiten zelf aan zijn achterban bekend gemaakt, staande op een tafel op een platform (zie foto). Ook toen waren er weer vele duizenden demonstranten op de been.*
(AFP-satellietfoto)

Neergang slechts van tijdelijke aard

Smit Internationale voorziet minder winst

ROTTERDAM - Het zeeen havensleepbedrijf Smit Internationale denkt dit jaar de winst over 1991 van Nf 12 miljoen niet te kunnen evenaren. De bevoorradingsvaart kent een terugval als gevolg van de afneming van de exploratie-activiteiten van oliemaatschappijen. Verder legt de structurele verliessituatie bij de havensleepdiensten in Rotterdam een druk op het resultaat.

Dat zei Smit-topman M.A. Busker vrijdag in Rotterdam tijdens de presentatie van het jaarverslag. Busker benadrukt dat de inzinking bij de bevoorradingsactiviteiten van tijdelijke aard is. Hij verwacht dat de oliemaatschappijen hun exploratieactiviteiten wat vooruitschuiven. Bovendien moet er een oplossing komen voor de structurele verliessituatie bij de havensleepdiensten.

De "dip" die dit jaar bij de resultaatontwikkeling optreedt, is dan ook een tijdelijke storing. In 1993 en 1994 zal een winststijging weer volop aanwezig zijn. Financieel-directeur A.W. Kienhuis durfde de uitspraak aan dat de winst in 1993 "dichtbij de twintig miljoen gulden zal liggen".

Dit jaar zal Smit Lloyd, waarin de bevoorradingsvaart en de duikondersteuning zijn ondergebracht, een belangrijk lager bedrijfsresultaat te zien geven dan de "gunstige score van 1991". Bij de sector Smit Tak is de activiteit "Maritime contracting" (civiele projecten zoals assistentie bij bruggenbouw) in een ontwikkelingsfase. De resultaten tot nu toe bij Smit Tak geven reden tot optimisme. De sector Smit Haven kent de problemen bij de havensleepdienst in Rotterdam. Het bedrijfsresultaat was daardoor in 1991 negatief en zal door te nemen herstructureringsmaatregelen dit jaar een aanzienlijk negatief bedrijfsresultaat laten zien. Busker zei dat een structureel verlies bij de havensleepdiensten niet te accepteren is. Als de saneringsoperatie, waarover thans met de bonden wordt overlegd, niet haalbaar is, is het een overweging om deze activiteit af te stoten. "Er zijn liefhebbers genoeg voor", aldus Busker.

De havensleepdiensten van Smit in Rotterdam hebben al enkele jaren last van de concurrentie van het havensleepbedrijf Kooren, dat met een lager aantal bemanningsleden op sterkere slepers zijn diensten aanbiedt met prijzen die volgens Smit veertig procent onder het niveau van Smit liggen.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
Santa Maria 17. Tel.: 682344, 682947, 682412 en 682574; geopend vanaf zeven uur 's morgens tot vijf uur 's middags; spreekuur wijkgebouw Bonam: iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur. Tel.: 371865; Suffisant: tel.: 687707; Montagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fensu: tel.: 618577; Mamayaweg: tel.: 657508; voor informatie omtrent zuigelingen- en peuterbureaus kan men terecht op consultatiebureau Brievengat. Tel.: 373584.
Nachtdienst t/m 12 mei: **zuster A. Botermans. Tel.: 372682.**

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15. **Tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Filesia. Tel.: 626314, pageboy 669-0368 b.g.g. 691838.**
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141. Tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft **zuster Filesia. Tel.: 626314.**

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Mattheeuw. Tel.: 648827** b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
9 mei 1992 vanaf 08.00 uur tot 11 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Tseng. Spreekkamer: Cassandraweg 72. Tel.: 376464; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 376464 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
8 mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 11 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer: Brievengat. Tel.: 376280/376281; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel 691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
8 mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 11 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Spong, Spreekkamer: Tera Corra. Tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 687004 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Santa Maria, Winston Churchillweg 155 Tel.: 680800.
Punda
Popular, hoek Maduro-/Columbusstraat. Tel.: 611269/612376.

ZONDAG

Otrobanda
Goede Hoop, Jan Noorduynweg z/n Tel.: 682857.
Punda
Juliana, Julianaplein 6. Tel.: 54500.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
9 mei: P A J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
10 mei: R A. de Windt, Uteweg 53

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (**op zaterdag**): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

POSTMUSEUM NEDERLANDSE ANTILLEN
(hoek Keukenstraat/Kuiperstraat, Punda)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 09.00-18.00 uur; zaterdag van 09.00-15.00 uur. Op zon- en feestdagen gesloten tenzij in zeer bijzondere omstandigheden

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

PAROCHIE VAN STEENRIJK
(t.g.v. 40-jarig bestaan)
18.30 uur meditatie over de rozenkrans;
19.00 uur gezongen Heilige Mis m.m.v. koor 'Misterio di Musika, Lus i Amor' (p. dr Amado Römer) - Steenrijk-kerk

NEDERLANDS FILM FESTIVAL
19.00 uur 'De Johnsons';
21.00 uur 'Flodder';
23.00 uur 'Publiekskeuze' - International Trade Center, Piscaderaweg z/n.

CURAÇAO JAZZ FOUNDATION
20.00 uur tweede 'KLM Holland Jazz Festival - Rust & Burgh.

TONEEL
20.00 uur 'Kas di Rosa' gebracht door Fundashon Sentro di Bario Seru Fortuna - Sentro di Bario Buena Vista.
20.30 uur 'Divorsio Ki Tin su Tras?' gebracht door toneelgroep Arteproba o.l.v. Anthony Jamanika - Centro Pro Arte Schouwburgweg z/n

ZONDAG

AMIGU DI TERA
16.00 uur start bij San Pedro van de 'kaminata' over de vlakte van Hato

NEDERLANDS FILM FESTIVAL
14.00 uur 'Romeo';
16.00 uur 'De Avonden';
19.00 uur 'Zoeken naar Eileen';
21.00 uur 'Abel' - International Trade Center, Piscaderaweg z/n

TONEEL
20.30 uur 'Divorsio Ki Tin su Tras?' gebracht door toneelgroep Arteproba o.l.v. Anthony Jamanika - Centro Pro Arte Schouwburgweg z/n.

PAROCHIE VAN STEENRIJK
(t.g.v. 40-jarig bestaan)
18.00 uur pontificale Heilige Mis met mgr Ellis m.m.v. koor 'Maris Stella' - Steenrijk-kerk

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
11.00-18.30 Seawind Crown (AUA)

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad) zon.: 10.00 en 19.00 uur
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned)
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst
17.00 uur dienst
Seru Fortuna
10.00 uur dienst
Buena Vista
08.30 uur dienst
19.00 uur samenkomst
Santa Rosa
10.00 uur dienst
19.00 uur samenkomst

TE KOOP
Riant, nieuw gebouwd
WOONHUIS
te Cas Grandi
Inlichtingen: tel. 376028
na 7.00 uur p.m.

WEGGELOPEN
omgeving Kaya Roi Katochi 70
zeer GROTE hond
MASTIFF
reu, kortharig, beige kleur met donkerbruine / zwarte kop.
Naam: PHILAS
En een kleine witte boxer, reu, met twee donkerbruine kringen om de ogen.
Naam: OLIVIER
ZEER HOGE BELONING
Tel.: 374935-636227-602518

Bomanite Netherlands Antilles
E EKSPERTO DI FLUR
Tel.: 614882 - 657533

KUSHINA SURNAM
Wikènt take out servicio
zat + zond. 12-3
Bami-Rotie-Nassie. M-b Arose.
Dhan Trading N.V.
Rooseveltweg 122
Tel. 695711 - 692067

Suriname
Luchtpost pakket/ brieven binnen 3 dagen
Nu ook via
Dhan Trading N.V.
Rooseveltweg 122
Tel. 695711
Open: ma t/m vr 8-1 4-8
zat 8 tot 8
zond. 11-3

ROSÂNE
Heelsumstraat 86, Steenrijk
Tegenover Landslaboratorium
- Uw adres voor de prachtigste "minirozenstruiken"
- Uniek voor MOSSERAS.
- 36 variëteiten.
- Ook in alle monden verkrijgbaar.

VIVIAN'S NURSERY
Heeft op Moederdag 10 mei, een
"Vader Special"
Een "Last Minute Shopping Hour"
Van 10.00-12.00 p.m.
Popo 18 weg naar Sta. Catharina
Tel.: 673375

TE KOOP i.g.st.
2 racefietsen
1 dames en 1 heer
5 versnellingen
2 jaar oud.
Prijzen F. 200,=
Bel 625285 weekend
en di-wo-vr
na 18.00 uur

TE KOOP

COMPUTERTAFELS HOEZEN VOOR PS/1
INF.: TEL. 658558

TE HUUR AANGEBODEN
een ongemeubileerde
FLAT
fls. 400,- per maand
Te bezichtigen:
zondag 9.00 a.m.-11.00 a.m.
Reinierborg kavel 7,
(achter kerk van Montagne)

STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
OPENBARE VERGADERING
van de
STATEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
op MAANDAG, 11 mei 1992, des voormiddags om 12.00 uur.
TE BEHANDELEN ONDERWERPEN:
1. Ingekomen Stukken.
2. Het opmaken van de voordrachten voor het voorzitter-en het ondervoorzitterschap der Staten van de Nederlandse Antillen voor de zitting 1992-1993.
3. Sluiting van de zitting 1991-1992 der Staten van de Nederlandse Antillen namens Z.E. de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

De Substituut-Griffier,
mr. F.M. Hanze.

TE KOOP
Eiken bankstel + salontafel **Prijs: f. 2600,-**
Eiken eethoek + 4 stoelen **Prijs: f. 1250,-**
Eiken wandmeubel **f. 1450,-**
Telf. 675916

TE KOOP
Z.g.a.n.
LAPTOP
Computer Epson
Harde schijf 20 MB, MS-DOS, Adapter 110/220 V.
Incl. diverse programma's
Vraagprijs: NAF. 2300,-
Tel.: 378588

Zondag 10 mei
Moederdag
LEKKER SURINAAMS ETEN
Op ons gezellige terras
van 12 - 16 uur.
Saladbar - Bar - Restaurant
MEETPOINT (Korédor)
Tel. 623611
Ook take-out

WEGENS VERTREK TE KOOP
Bamboe bed 2mx2m met matras + kussens (4 mnd oud) f.750,-
Ronde glazen eethoektfel f.250,-
Micro-wave f.250,-
1 Persoonsmatras f.50,-
Plus diverse huishoudelijke spullen
Kaya Orkidia 20A
v.a. zaterdag t/m maandag

HUIZENRUIL
voor a.s. Kerstvakantie (2 à3 weken) aangeb. comf. ruime won. (6 p. + 1 b.) + auto te Alkmaar. Gevr. wo. of oppashuis + auto (4 p.) te Curaçao.
Voor informatie:
672374

TE KOOP
AT 386SX-20Mhz met VGA scherm, 640k Memory, 2 MB ext. memory, 110 MB HD, 5¼" & 3½" FD, MS-DOS SD operating system fl. 2750,-
Voor meer info.
tel.: 680989

Zondag 10 mei vanaf 12.00 uur af te halen
door alle vaders die moeders willen verwennen met een echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
Nassie kuning of witte rijst, sajor labu siem, sg.telor, kip, atjar, sate, frikadel viees, sg kering, kroepoek en sambel badjak.
NAf. 10.00 p.p.
Ook hebben wij Bamie, loempia en Bao-Pao.
Wij wensen alle moeders een heel fijne dag.
Familie Kerger
Canadaweg 9 - Telf.: 683480

TE HUUR
Voll. ingericht;
1 slaapkamer APPARTEMENT
NAf. 250.00
excl. licht
2 slaapkamer APPARTEMENT
V.A. NAf. 350.00
Inlichtingen: Tel. 683459

Te huur gevraagd:
Tel: 672000 tst. 37
676035
na kantooruren.

TERREIN TE KOOP
1000 m²
bestemd voor industriële doeleinden.
Voor informatie:
Tel.: **615888**

'n Fijne Moederdag
Bon Aparte
George Maduroweg 21 A

Zondag de hele dag open van 9-7 Zondag de hele dag open van 9-7 Zondag de hele dag open van 9-7 Zondag de hele dag open van 9-7 Zondag de
Tuincentrum Banda Ariba
Op de weg naar Montagne, t.o. Hoenderberg.
Tel. 671793/674342.
Net binnen, Kalanchoe in diverse kleuren!!!

BEKENDMAKING
De telefoon en fax nummers van
ADVOKATENKANTOOR BRAAM en BRAAM
zijn:
telefoon : **368333 en 368565**
fax. : **368528**

Zeg het met bloemen!!
Doet u dat ook??
Maar als u moeder wilt verrassen met een bos bloemen of een mooie plant, geef ze dan in een aparte handgedraaide vaas of decoratieve sierpot van:

Arawak Clay Products
Tel.: 377660 ½ Industriepark Brievengat
Geopend van 8-5 nonstop
Zaterdags van 9-1

TE KOOP:
LUMINA 1992 (Nieuw)
PONTIAC BONNEVILLE 1992
CHRYSLER FIFTH AVENUE 1991
NISSAN LAUREL 1986 (SEDAN)
Alle fully equiped (AM-FM stereo, airco, power windows, power steering, power seats. Pontiac en Chrysler met airbags).
Bel: 374876 na 18.00 uur.

Wij zoeken voor direkte indiensttreding een
SECRETARESSE
met kennis van steno in de talen:
Nederlands, Engels en Spaans.
Moet zeer goed kunnen typen.
Brieven onder letter CDF aan het bureau van dit blad, Curaçao.

„El Tributo"
Wij hebben vacature voor:
a) **Medewerk(ster) met HAVO**
b) **Administratieve Kracht (M/V).** met HAVO 4 (Handel) en type-diploma
c) **Heer of Dame** met diploma Computer-Boekhouden
Sollicitaties, met vermelding van telefoonnummer, aan P.O. Box 3715

TE HUUR AANGEBODEN in Punda
900 m² KANTOORRUIMTE
Aantrekkelijke huurprijs. Centrum van Punda.
Bel voor meer informatie tussen 16.00 -17.00 uur
Tel.: **603840**

Hydra Pools
Structural Polymer (Thermo-plastic) 9 mm.
Verkoop en installatie van **linerzwembaden**
50 jaar garantie op wanden/steunpilaren, 10 jaar garantie op li
tel.: 375919 Verkoop zwembadbenodigdheden fax.: 37109
Mepool/Mecomp Sta. Rosaweg 1

Een heerlijk ontbijt haalt u b
EFFE INDERS
SBN Doormanweg 37, Mahaai
t.o. Centrum Supermarket Tel.: 36971

RUM RUNNERS
GEVRAAGD
een
zelfstandig werkende kok
Voor inlichtingen: **Tel. 623038 vrage naar Henny van der Hek.**

TE KOOP
YNGLING H-207
In zeer goede staat van onderhoud
2 Tuigen (De Vries en Gaastra)
2 Spinnakeras (De Vries en Gaastra)
2 Zeilkompassen (Suunto)
1 Navigatiekompas (Suunto) Zeilflozers (Elvstrom)
Nieuwe verstaging 4 mm RVS
Kevlar vallen
Trapeze mogelijkheid
Evinrude langstaart met afstandsbediening.
Trailer - dekzeil - kleine dektent
Na groot onderhoud niet meer in het water geweest
Te bevragen op tel. 640210
na 16.00 uur

BUGS BUNNY
Fast Food Restaurant
In mei leggen alle vogeltjes een ei ...
dus:
Peppersteak special (kunt U he volgen?)
ossehaas in pepersaus
patat frites
koolsalade slechts **8,-**
En oh - oh - oh, wat bakken wij die grill kip weer bruin.
halve kip f.5.50 hele kip f.10.50
Bestel telefonisch 370092
telefaxisch 368822
Denk eraan, neem mams gezellig mee zondag.
"Popopop, lekker hoor"
Elke dag geopend van 11 tot 11 uur.

WERK
Wij hebben plaats voor:
5 (vijf) operators
L.T.S.'er met diploma Werktuigbouw of Electro.
Geïnteresseerden kunnen persoonlijk in ochtenduren op onze fabriek solliciteren.
ANTILLIAN PAPER & PLASTIC CO. N
Industrial Park Brievengat
BRIEVENGAT, CURAÇAO.

The Jungle
In de tropen hoort toch zeker tropisch meubilair?
Breng moeder bij ons en ze vindt precies wat ze zoekt om haar huis dat tropische tintje te geven.
Exotische **bamboe meubels, rieten meubeltjes tegen leuke prijzen,** prachtige **lampen,** grote kollektie **grandfoulards, antiek** uit het oosten, **Kelims** etc. etc.

Rieten set nú f. 550,-
Maak een expeditie naar The Jungle en ontdek het zelf!

Is moeder aan een nieuw polshorloge toe?
Geen probleem!
Geef haar op haar dag een duurzaam horloge van een bekend merk zoals: **CASIO**
Van
freeport BARGAIN CENTER Heerenstraat
the old freeport Handelskade Bloempot Shopping Center
Een prettige moederdag toegewenst aan alle moeders

Curaçao Caribbean Hotel & Casino
To further improve the services in our hotel we are lo for qualified people for the following position in the office department,
"AIRLINE COORDINATOR"
Requirements: Education HAVO 5
Fluent in English, Dutch
Must be able to work flexible ho
Pleasant personality and service
At least 2 years experience in ho
Pls call 625000 ext. 6042
Hellement.

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

ZATERDAG 9 MEI 1992

Aandacht voor leesproblemen bij Curaçaose kinderen

Luc de Koning: "Ik wil geen grijze baviaan zijn"

ALS KINDEREN vier jaar oud zijn gaan ze naar de kleuterschool. Zijn ze zes, dan gaan ze naar de eerste klas van de lagere school of basisschool. In die eerste klas leren ze, naast vele andere nieuwe dingen, lezen. Na dat eerste aanvankelijk leesonderricht gaat het leesonderwijs verder en na elke klas een keer doorlopen te hebben, kunnen de kinderen aan het eind van de zesde klas goed lezen, zowel technisch als begrijpend. Althans, dat is de ideale situatie. Helaas wordt die ideale situatie lang niet altijd bereikt. Veel kinderen hebben problemen met lezen, lopen vast, vooral bij het voortgezet lezen en wat dan? Soms doen ze een bepaalde klas nog eens over, maar ook dan blijft het lezen een probleem. Als het heel slecht gaat met het lezen en de leerlingen raken ver achter, terwijl ze wel een normale intelligentie hebben en geen problemen met andere vakken, spreken we van dyslexie. Wat moet een onderwijzer op een gewone basisschool of bij het speciaal onderwijs doen om deze kinderen met hun specifieke problemen te helpen?

= door Nel Casimiri =

Bij Sedukal zijn een paar ortho-pedagogen die een enkele keer bijspringen, maar zij hebben veel te weinig tijd om het probleem goed aan te pakken. Vaak komt het op de individuele onderwijzer zelf aan. En die zit dan met de handen in het haar, want hij weet hoe hij kinderen moet leren lezen, maar wat als het niet gaat op de manier die hij kent? En dan komen er op Curaçao natuurlijk nog de extra problemen bij van het onderwijs in een taal die niet de moedertaal is.

In Nederland worden voor de onderwijsgevenden speciale cursussen gegeven om onderwijzers een bijscholing te geven om beter in staat te zijn deze kinderen te helpen. Na het volgen van die cursus ontvangt de onderwijzer het Dyslexie-certificaat. Dat certificaat garandeert dat hij een speciale leesbegeleiding kan geven en ook speciale toetsen kan afnemen en die interpreteren in de schoolsituatie.

Een aantal ortho-pedagogen van de Stichting Fukayna, mevr. drs. G. Melfor, mevr.drs. A. van Zonneveld-Winklaar en mevr. M. Jansen-Liberia hebben besloten deze cursus ook naar Curaçao te halen en ze hebben daarvoor contact opgenomen met de leider van deze cursussen drs. Luc de Koning. Hij is in de periode voor de paasvakantie vijf weken op Curaçao geweest om hier ook de dyslexiecursus te geven, een cursus bestemd voor leerkrachten van het basis- en speciaal onderwijs, voor (ortho)-pedagogen, schoolbegeleiders, logopedisten en psychologen.

GEGEVENS

Bij het volgen van de leesontwikkeling van een kind en vooral voor het opsporen van kinderen met leesproblemen, is het nodig de beschikking te hebben over exacte gegevens ten aanzien van de leesprestaties van kinderen. Daarvoor maakt men gebruik van leestoetsen en normen. Voor kinderen die in Nederland leren lezen zijn die toetsen al in ruime mate voorhanden en komen er ook steeds nieuwe toetsen ter beschikking. Ook zijn er allerlei normenlijsten, terwijl ontwikkelingen gaande zijn om die toetsen zo betrouwbaar en valide mogelijk te maken. Maar voor Curaçao waren die gegevens helemaal niet voorhanden. Luc de Koning vond het geen goed idee hier op Curaçao de normenlijsten vanuit Nederland te gebruiken, omdat de taalsituatie hier wezenlijk anders is. Daarom heeft hij vooraf met de Stichting Fukayna de afspraak gemaakt dat zij hem zouden helpen aan materiaal waarmee hij, al is het slechts een eerste aanzet tot normen zou kunnen ontwikkelen. Daarom zijn in december 1991 bijna 800 kinderen op 21 scholen op Curaçao onderzocht met een woordentoets. Met behulp van die gegevens zijn standaards ontwikkeld in de vorm van grafieken. Via die grafieken is de relatieve prestatie van een bepaald kind makkelijk vast te stellen. En door een kind regelmatig te toetsen is het mogelijk zijn leesontwikkelijk zichtbaar te maken.

Natuurlijk is de kwaliteit van de criteria die in de grafieken gebruikt is, niet optimaal. Er is immers per klas maar een meting verricht. Voor alle tussenliggende gegevens gaat het nog maar om een schatting. Om het gehele grafiekenpakket betrouwbaarder te maken is dus meer onderzoek nodig. Maar het onderzoek tot nu toe geeft wel de mogelijkheid om te werken met Curaçaose gegevens, wat een eerlijker beeld schetst van de prestaties van onze leerlingen.

Luc de Koning: "De ortho-pedagogen van de Stichting Fukayna hebben mij hier naar toe gehaald omdat ze hulpverlening wensten op een professioneel niveau. De Stichting is in het leven geroepen met het doel meer professionalisering binnen te halen, o.a. door het geven van workshops, niet alleen op het gebied van het onderwijs maar ook wat betreft economie, fiscaal enz. Dit project van mij wordt gefinancierd door de OKSNA en de KabNa. Ik ben in 1990 begonnen met deze opleiding voor het dyslexie-certificaat. Mijn naam is in Nederland vrij bekend door mijn publicaties. Ik heb ongeveer 500 artikelen geschreven en 40 boeken. Een van de orthopedagogen heeft twee jaar geleden mij een brief gestuurd met de vraag of de cursus ook schriftelijk gevolgd kan worden. Maar dat kan niet want het is een praktijkcursus".

Wie waren de cursisten?

"Er heeft een advertentie in de krant gestaan. Uit degenen die zich hebben opgegeven zijn twee groepen gevormd van 15 cursisten elk, 75% uit het basisonderwijs en 25% uit het speciaal onderwijs, zoals LOM-scholen e.d. Ook deden twee logopedisten mee. In Nederland geef ik de cursus ook wel voor alleen logopedisten. Meestal is het een heel gemeleerd gezelschap dat meedoet. Er konden nu maar 30 mensen meedoen".

Wat is dyslexie en waar wordt het door veroorzaakt?

"Dyslexie is een stoornis in het functioneren van de hersenen. In de linkerkant van onze hersenen zit het taalcentrum dat verantwoordelijk is voor het interpreteren van de taal. De rechterhelft van de hersenen is verantwoordelijk voor het visuele gedeelte, voor het zien. We spreken van dyslexie als kinderen te veel met hun taalkant lezen. Ze raden, gokken wat er staat. Als er het woord BOOT staat lezen ze bijvoorbeeld SCHIP. Nu is die fout voor de betekenis niet zo erg, maar het kan ook ernstiger.

Een andere vorm is als kinderen te veel met de visuele kant lezen. Ze turen te veel, spellen alles. En een derde probleem vormen de kinderen waarbij de beide hersenhelften niet genoeg samenwerken. In mijn laatste boek leg ik uit hoe in de twintigste week van de zwangerschap de genen de opdracht geven een taalcentrum aan te maken. Dat is het moment waarbij het voor sommige kinderen misgaat. Er wordt een opdracht gegeven voor een taalcentrum, dat niet goed geschikt is voor het lezen. Het zenuwnetwerk van deze kinderen is niet zo verfijnd als bij kinderen zonder leesproblemen. Daar zoeken we tegenwoordig de oorzaak voor dyslexie. Bij ongeveer 5% van de gevallen is er ook iets aan de hand met de ogen. Maar dat is zo'n klein percentage dat je niet kunt spreken over leesblindheid zoals men vroeger deed. Er is nauwelijks verband. Er zijn kinderen met oogproblemen die wel goed kunnen lezen".

PROCESGERICHT

En als u kinderen onderzoekt, hoe gaat u te werk?

"We werken procesgericht. We ontrafelen het leesproces in deelprocessen. Het is een analytisch onderzoek. De trend is zo dicht mogelijk bij het lezen zelf te blijven. We zoeken het niet bij de motoriek, werken niet met puzzels, maar blijven bij het lezen zelf. In de cursus is aan de cursisten geleerd dat procesgerichte onderzoek uit te voeren. Ze moeten veel testen, veel toetsen afnemen, het is ontzettend veel werk. Dat alles resulteert in een heel rapport. Iedere cursist heeft ook een ordner gekregen met alle programma's die je kunt gebruiken".

Wanneer beschouwt u een kind als dyslextisch?

"We hanteren de regel als het een standaarddeviatie achter is op het gemiddelde. In Nederland houden we ons aan een achterstand van een jaar. En natuurlijk moet het kind over een gemiddelde intelligentie beschikken en toch leesproblemen hebben. Er moeten ook geen oogproblemen of andere lichamelijke problemen zijn. De cursus gaat zowel over leesproblemen als over dyslexie. Dat maakt niet zoveel uit. Waar het om gaat is of ze echt nauwkeurig lezen wat er staat en of de leeskwaliteit goed is: dat ze aan elkaar lezen, niet spellend. Ook moeten ze bij het voortgezet lezen de woorden in groepen lezen, dus niet woord voor woord. De taal zegt de kinderen hier vaak niet genoeg om ze de woorden in clusters te laten lezen. Bij ons leren de kinderen zinnen beter dan woorden. Hier lezen de kinderen de woorden beter dan de zinnen. Dat komt omdat de taal de kinderen niets zegt. Verhaaltjes helpen om het Nederlands beter te leren begrijpen. Een derde categorie vormt het leesbegrip. Er zijn kinderen die wel de techniek van het lezen beheersen maar absoluut niet weten waar het verhaal over gaat. En dan tenslotte de leesmotivatie, dan heeft u de vier hoofdaspecten van de leesproblemen.

De taal leeft hier niet. Het Nederlands is op Curaçao een dode taal. Het onderwijs heeft hier een groot nadeel. Het is grotendeels schriftelijk onderwijs, maar heel weinig mondeling. Wil je een taal laten leren is juist het mondeling taalgebruik erg belangrijk".

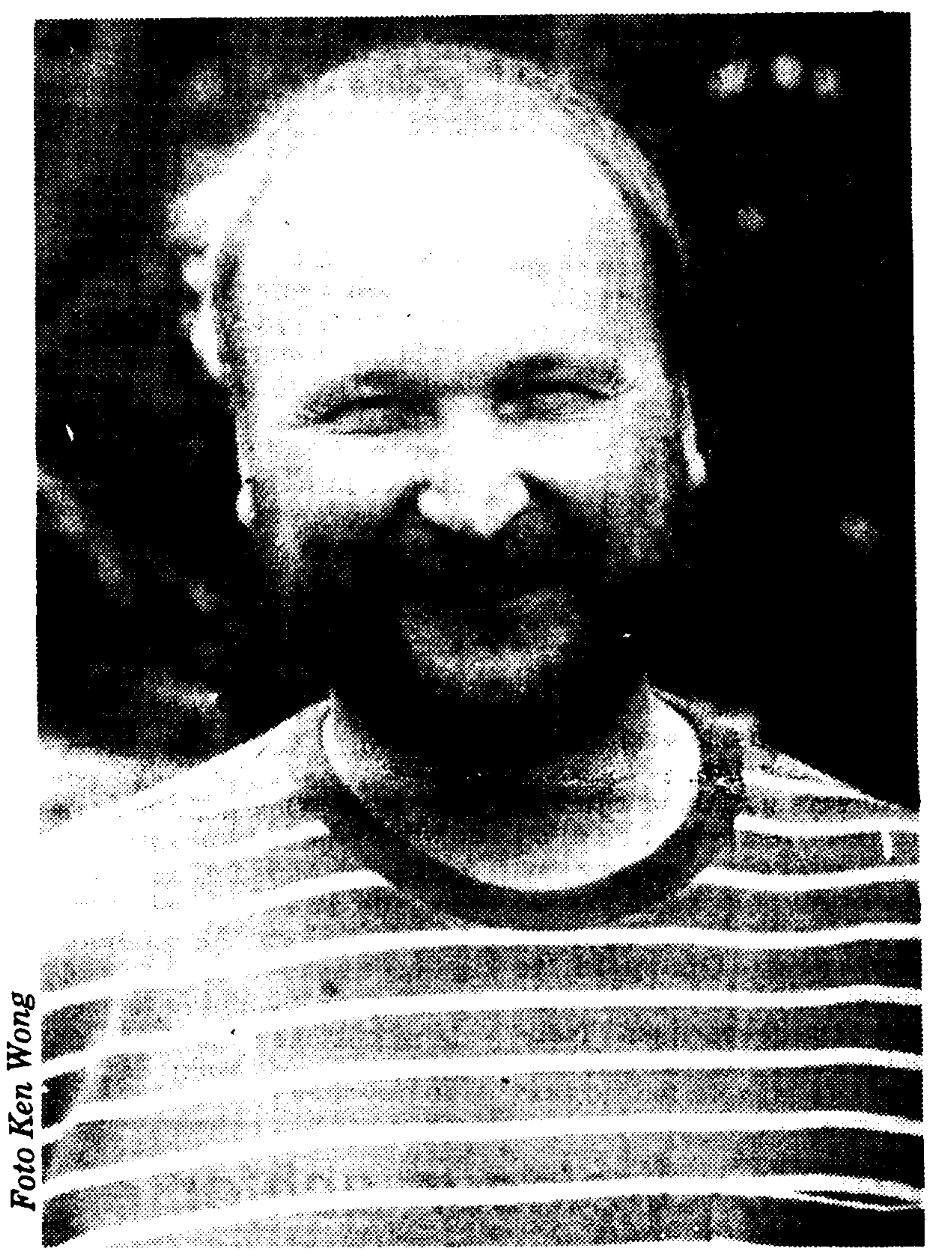

Foto Ken Wong

LUC DE KONING

...papiamentu geen oplossing...

U hebt naast het geven van de cursus ook een aantal scholen bezocht. Welke waren dat?

"Het Coromoto College, de John F. Kennedy school, de Margrietschool, de Schröderschool en het Kolegio Erasmo. De kinderen hebben hier op Curaçao een extra handicap omdat de taal ze niet helpt. Er moet een balans zijn tussen die twee hersenhelften en die balans moet overslaan naar de taalkant. Als we kinderen die leren lezen onderzoeken met elektroden (voor een EEG) op hun hoofd blijkt dat de eerste dertig weken vooral de rechter hemisfeer aan het werk is. Aan het eind van de eerste klas slaat dat om naar de andere kant. Dat betekent dat de taal bij het voortgezet lezen veel belangrijker is. In de eerste klas bij het aanvankelijk lezen hebben de kinderen op Curaçao minder last van hun handicap".

"Als je bijvoorbeeld een woord leest als NACHT. Dan roept dat woord al allerlei beelden op. Je kunt al iets voorspellen van de tekst die zal volgen. Dat gebeurt weer bij THOMAS LIGT IN... Je weet wat er gaat komen. Net zoals je in het papiamentu weet dat na het woord TA een werkwoordsvorm komt. Hoe verder je komt met lezen hoe groter de rol van de taal wordt. En hoe moeilijker het wordt voor kinderen voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. In Nederland speelt de taal een totaal andere rol bij het leesonderwijs dan hier. Ze horen de hele dag Nederlands om zich heen en dat heeft effect op het lezen. Je kunt daarom niet zeggen: de kinderen in Nederland kunnen aan het eind van het eerste jaar dat, dus de kinderen op Curaçao moeten dat ook kunnen. Dat is niet eerlijk. Daarom hebben we eerst die testen afgenomen om te zien hoe ze gemiddeld lezen. Nu kunnen we zien wanneer ze gemiddeld slecht zijn".

TEKSTEN

"We hebben woorden getest en we hebben zinnen getest. Zinnen met bepaalde typen woorden. Nu moeten we er nog teksten bij maken. Dat moeten teksten worden die te maken hebben met de omgevingswereld van de kinderen hier. De teksten die we in Nederland gebruiken moeten herschreven worden. Er moeten wel hetzelfde soort woorden in voorkomen met dezelfde moeilijkheidsgraad, maar het moeten nieuwe teksten zijn. Nu ik vier weken hier ben geweest en vooral na het lezen van de boeken van Boeli van Leeuwen is er veel duidelijk geworden voor me. Datzelfde geldt ook voor de kinderen. Als er in een tekst sprake is van een VIJVER, van een PARK of van een KEESHOND zegt het ze niets. Een woord als KAMPEREN roept geen enkele belevingswereld bij ze op. Dat maken van nieuwe teksten zal nog een hele klus zijn".

En hoe zit het met de leesboeken die gebruikt worden?

"Dat zelfde probleem doet zich voor naar de leesboeken toe. De methode *Zonnig Nederlands* voor taal is helemaal verouderd. En de boeken liggen uit elkaar. De leesboekjes die gebruikt worden zijn veelal uit Nederland. Die zijn niet erg gericht op deze cultuur. De leesmethode *De Derde Stap* die veel gebruikt wordt, gaat uit van het inslijpen van hele woorden. Dat is achterhaald voor kinderen met leesproblemen. We gaan weer terug naar de analytische methode. Die gaan wel uit van een woord, omdat een woord meer beleving is. Maar ze halen een letter uit dat woord. Met zo'n letter maken ze weer een ander woord. Steeds worden met een paar klinkers of medeklinkers weer andere woorden gevormd. We gaan voor vier scholen een project opzetten waarbij het lezen meer analytisch-synthetisch wordt aangeleerd en ook meer thematisch, dat wil zeggen uitgaand van de eigen belevingswereld. De methode De Derde Stap is zeer fragmentarisch wat onderwerpen betreft. In mijn methode in Nederland speelt bijvoorbeeld een klas met kinderen de hoofdrol. Als het over het thema eten gaat, komt ook het eten in de klas aan de orde. Ze nemen lepels en vorken en messen mee van thuis, nemen die ook in de handen, dekken de tafel, tellen e.d. De taal moet een beleving zijn voor de kinderen. Nu is hun taalonderwijs papieren onderwijs. Het staat helemaal los van belevenissen. Handelen en beleven doen ze in het papiamentu. Daarom blijft het Nederlands een dode taal voor ze".

U hebt het lezen van 800 Curaçaose kinderen vergeleken met Nederlandse kinderen. Waren de verschillen erg groot?

"We hebben het lezen op de basisschool ingedeeld in negen niveaus. Het blijkt dat in de zesde klas 57% het negende niveau bereikt. Dat niveau moet je absoluut bereiken om je te redden in het Nederlands. In Nederland bereikt 86% dat niveau en vaak al in de loop van de vierde klas. Als ze dan in de vijfde en zesde klas zitten kunnen ze die vaardigheid ook gebruiken bij vakken als wereldoriëntatie. Dat brengt me op een tweede groot verschil. Ik heb bij mijn bezoek aan de scholen gemerkt dat hier nog veel gebruik wordt gemaakt van een dreundidaktiek. Overal heb ik dat opdreunen gehoord. Het effect daarvan is echter heel erg beperkt. De kinderen leren het Nederlands hier van papier aan. Maar een taal is geworteld in beleven en dat ervaren de kinderen hier niet. Daardoor krijg je verbalismen. Ze spreken woorden waarvan ze zich geen voorstelling kunnen maken. Als kinderen erg intelligent zijn kunnen ze zich er nog iets bij voorstellen. Andere kinderen helemaal niets".

PAPIAMENTU

Kunnen we dan niet beter overstappen op Papiaments onderwijs? Zou dat een oplossing zijn voor het taalprobleem?

"De directrice van de Margrietschool, Yvonne Piqué heeft me gezegd dat een papiamentstalige school geen oplossing is voor deze kinderen. Daarmee worden ze absoluut niet geholpen in de maatschappij, want zodra ze van school komen wordt er toch naar het Nederlands gevraagd. Als ze bij een bepaald bedrijf solliciteren en ze spreken goed Papiaments en een beetje Engels en een andere sollicitant spreekt Nederlands en een beetje Engels, kiezen ze de laatste. Ook op het Kolegio Erasmo gaat niet alles goed. Hun leesmethode *Lesa Bon* vind ik ook geen geweldige methode. Een volledige Papiamentse opleiding lijkt me niet het beste. Ik denk aan een middenweg. Ze hinken nu nog op twee gedachten. Ze krijgen onderwijs in het Papiamentu. Maar ze moeten voldoen aan de eis van de overheid dat ze wel mee moeten doen met de gecoordineerde proefwerken. Dat in verband met het Nederlandstalige vervolgonderwijs. Naar mijn idee moet een experiment op het gebied van het papiamentstalig onderwijs zoals daar gebeurt, heel goed begeleid worden. Ze zouden extra faciliteiten moeten krijgen, extra kansen moeten krijgen. Maar het tegendeel is het geval. Ze hebben geen enkele extra aanpassing gekregen. Ze hadden meer en betere kansen moeten krijgen dan ze nu hebben gehad".

Aan het eind van de cursus die u hebt gegeven krijgen de cursisten een certificaat. Is dat hetzelfde certificaat als in Nederland en houdt het ook hetzelfde in?

"Ik heb precies dezelfde eisen gesteld die ik ook in Nederland stel. De eerste serie opdrachten heb ik bij veel mensen afgekeurd. Die hebben ze opnieuw moeten doen. Bij de tweede serie zat het wel goed in elkaar. Men was er niet aan gewend het gedrag van kinderen exact te omschrijven. Het was te vaag. Maar om het gedrag te omschrijven heb je ook criteria en normen nodig. Tot eind mei kunnen de cursisten nog opdrachten inleveren. Ik denk wel dat dan vrijwel iedereen het certificaat zal halen. Het was voor mij voor ik kwam een grote vraag. Kunnen ze de kwaliteitseisen die ik stel aan? Maar dat blijkt heel goed te kunnen. Er is hier al lang niets aan bijscholing gedaan. Ik was bang dat ik vreselijk Nederlands zou zijn en vroeg me af of het wel zou lukken. Ik heb geprobeerd me heel erg in te leven. Ik heb scholen bezocht en veel boeken gelezen. Ook boeken uit de literatuur. Ik heb mijn best gedaan om niet als een arrogante Nederlander over te komen. Om me wel te verdiepen. De sfeer van de

Vervolg op pag. 2

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Lme de Koning
Vervolg van pag. 1

cursus was erg ontspannen. Men had me gezegd dat de mensen hier moeite hadden met praten. Nou, bij mij niet. Er werden juist veel vragen gesteld. Het is me heel erg meegevallen, ook het contact maken met de groep. Ik hoop maar dat ik niet een van die grijze bavianen ben. In mijn rapport zal ik het stuk van Boeli van Leeuwen over die grijze bavianen opnemen".

Komt u nog meer cursussen geven?

"Eenzelfde soort cursus als ik nu heb gegeven over het voortgezet lezen, geef ik in Nederland ook voor het 'aanvankelijk lezen en spellen' en voor de 'voortgezette spelling'. Ik hoop dat ik die ook nog eens hier zal kunnen geven, maar dat zal wel 1993 worden. Ook dan geef ik de cursus de eerste keer zelf. De tweede keer kan iemand van Fukayna onder mijn supervisie haar geven en daarna kan de cursus hier zelf gegeven worden. Die laatste cursus gaat over kinderen met ernstige spellingproblemen uit klas 2 t/m 6. Dat is een nieuwe cursus die gericht is op spontaan spellingsgedrag. Er zijn kinderen die correct spellen als ze een dictee op school maken, maar als ze een briefje schrijven weer allemaal fouten maken. Het doel van het spellingsonderwijs is niet ze de woorden aanleren, maar ze ook spontaan goed laten schrijven. Ze moeten toe kunnen passen wat geleerd is".

PORT STANLEY - Het is alweer tien jaar geleden dat Argentijnse troepen de Britse Falklandeilanden (of de Malvina's zoals ze in Argentinië heten) binnenvielen. Voor korte tijd wapperde de blauwwitte Argentijnse vlag voor de St.Mary's Church en kon men Argentijnse dienstplichtigen door de smalle straatjes van het anders zo rustige Port Stanley zien lopen. Met groot machtsvertoon en helaas ten koste van vele mensenlevens wisten de Britten de eilanden weer te heroveren. Anno 1992 wordt er zowel in Groot Brittannië als in Argentinië nauwelijks aandacht besteed aan wat er tien jaar geleden op de Falklands gebeurde.

Afgunst bij zwarten leidt tot agressie

In 'Koreatown' stijgt de spanning naar het kookpunt

LOS ANGELES - Het jongste platenalbum van de zwarte Amerikaanse popgroep Ice Cube draagt de titel *Death certificate* (overlijdensverklaring). Een lied is gewijd aan de Koreaanse winkeliers. "Respecteer de zwarte vuist of wij zullen je winkel afbranden", luidt een deel van de tekst. Het album kwam enkele weken voor de rassenrellen in Los Angeles op de markt, en de inhoud ervan symboliseert op een bijzondere manier dat zwarten en Koreanen als onmiddellijke buren al lang op een kruitvat leefden.

In de laatste tien jaar zijn de spanningen voortdurend toegenomen. De wortels liggen ondertussen niet in racistische vooroordelen, maar in economische en sociale tegenstellingen. De woede over de vrijspraak voor de politiemannen, die de zwarte Rodney King bloedig hadden afgeranseld, was niets anders dan een ventiel voor het ontladen van lang opgekropte haat.

Voordat in de jaren '60 de grote immigratiestroom vanuit het gebied rond de Stille Oceaan op gang kwam, hadden zwarten en Aziaten in de Verenigde Staten in vrede zij aan zij geleefd. Zo breidde in San Francisco de Japanse gemeenschap zich ver uit over de grenzen van het aangrenzende, vooral door zwarten bewoonde Fillmore-district, zonder dat dit tot noemenswaardige problemen leidde. En zelfs in de wijk Crenshaw in Los Angeles, een centrum van de rassenrellen in de jaren '60, gingen Chinezen, Japanners en zwarten lange tijd vreedzaam met elkaar om. Tussen toen en nu bestaat echter een beslissende verschil: de Koreanen hebben zich in de tussentijd ontwikkeld tot succesrijke zakenlieden, en dat midden in de armste gebieden.

WINKELS

Ongeveer 6.000 Koreaanse winkels bevinden zich in Los Angeles en naaste omgeving. Ze bedienen niet alleen de ongeveer 400.000 leden van hun nationale minderheid, die zich in dit gebied gevestigd hebben. Als gevolg van de directe nabijheid zijn ook veel zwarten geheel en al op deze winkels aangewezen. Maar aan de rijkdom van de eigenaars hebben zij part noch deel. Om geld te sparen, zijn de meeste winkels familiebedrijven. Nauwelijks een zwarte heeft hier een werkplek gevonden. Veel Koreanen wonen in de voorsteden van Los Angeles, en hier geven zij ook het verdiende geld weer uit. De infrastructuur in de arme wijken van zwarten profiteert in geen enkel opzicht van het economische succes van de immigranten. Dominee Suk Chong Yu, de gerenommeerde voorganger van een grote Koreaanse gemeente in Los Angeles, kritiseert dit dan ook als een beslissende fout en kent zijn landgenoten 'een beangstigende mate aan gevoelloosheid' toe.

Hierbij komen de culturele verschillen, die tot veel misverstanden leiden. De zwarten beklagen zich over arrogantie, onvriendelijkheid en discriminatie in de winkels. "De Koreanen geven iemand vaak het gevoel dat men niet welkom is "alleen al door hun meestal chagrijnige gelaatsuitdrukking", bevestigt Kyeyoung Park, professor aan de universiteit van Los Angeles. Dit is de Koreanen echter bij wijze van spreken aangeboren en verder te herleiden tot hard werken: veel Koreanen werken maar liefst 112 uur per week. Ook gedrag zoals het vermijden van contact is cultureel bepaald en wordt door de zwarten veelal verkeerd uitgelegd. "Als een Koreaanse cassière het wisselgeld op de toonbank legt en de uitgestoken hand van de klant negeert, wekt dat bij de zwarten de indruk dat men die vies vindt."

De meeste Koreanen besteden weinig tijd aan dergelijke analyses en inzichten, die het gevaar van een geweldsexplosie hadden kunnen verminderen. "De zwarten zijn alleen jaloers op ons. Zij zijn lui, terwijl wij hard werken. Daarom verdienen wij ons geld en zij niet", vindt Carl Rhyu, die tijdens de rellen met een geweer op het dak van een winkel in Koreatown stond en in de woedende menigte vuurde. Hij sprak openlijk uit, wat veel Koreanen denken. Als men met deze ontwikkelingen rekening houdt, kwam de escalatie in de afgelopen week niet als een verrassing. Geweld was op zijn laatst geprogrammeerd, toen in 1991 een Koreaanse winkelier een zwart meisje met schoten in de rug levensgevaarlijk verwondde. Hij had de 15-jarige ervan beschuldigd dat ze een fles sinaasappelsap van nog geen twee dollar gestolen had en schoot haar neer toen zij de winkel wilde verlaten. De rechter liet het bij een voorwaardelijke straf. Toen al zwoeren de zwarten wraak.

De Koreaanse zakenman Sooyop Ko, mede-eigenaar van een warenhuis in de wijk Koreatown bezig aan het opruimen van de ruïnes die overgebleven zijn na de rellen in Los Angeles.

Conflict ontaardt in partijtje straatvechten

G-7 landen verdoezelen onenigheid over aanpak

= door een speciale ANP-verslaggever =

WASHINGTON - De financiële kopstukken van de zeven grootste industrielanden (G-7) zijn er niet in geslaagd een eind te maken aan hun groeiende onenigheid over de aanpak van de economische problemen. Na afloop van uitzonderlijk lang overleg in Washington is een communiqué uitgegeven waarin de vorige week hoog opgelopen conflicten worden verhuld in fraaie volzinnen. Wel is de als directoraat van de wereldeconomie optredende groep het erover eens dat de koers van de Japanse yen op het ogenblik te laag is en dat de voormalige Sovjet-unie krachtig moet worden gesteund, zij het op strenge voorwaarden.

De ministers van Financiën en de centrale-bankpresidenten van de Verenigde Staten, Japan, Canada, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië waren bijeen voor hun gebruikelijke onderonsje aan de vooravond van de voorjaarsvergadering van het Internationale Monetaire Fonds (IMF). De bijeenkomst werd gedeeltelijk bijgewoond door Jegor Gaidar, de eerste vice-premier van Rusland en architect van de economische hervormingen in zijn land. Aan dat overleg is een afzonderlijke verklaring gewijd.

IMPULSEN

De tegenstelling binnen de G-7 ligt vooral tussen de VS enerzijds en Duitsland, en in mindere mate Japan, anderzijds. De Amerikanen, die ondanks hun lage rente nog steeds een kwakkelende economie hebben, verwachten impulsen van hun partners. Vooral de hoge rente in Duitsland is hen een doorn in het oog. De Duitsers, gebukt onder de financiële lasten van het opslokken van de voormalige DDR, vinden dat de monetaire teugels pas kunnen worden gevierd als er geen inflatiegevaar dreigt. De Amerikanen nemen het met de monetaire discipline traditioneel wat minder nauw. Dat geldt zeker nu president Bush in dit verkiezingsjaar dringend verlegen zit om herstel van de economie.

In het communiqué vindt elk land iets van zijn gading. De ministers stellen vast dat er in een aantal landen meer tekenen zijn gekomen van economisch herstel, maar dat er bezorgdheid blijft dat de groei dit jaar onder de maat zal zijn, en ontoereikend om de werkloosheid te verminderen. Vervolgens wordt aangegeven hoe de afzonderlijke landen een positieve bijdrage kunnen leveren, zonder die staten te noemen. Daarbij ligt het accent op 'vermindering van de begrotingstekorten via een geloofwaardige strategie op de middellange termijn'. Aan snelle remedies wordt dus niet gedacht.

EVENWICHTIG

De VS moeten zich volgens de ministers 'onthouden van maatregelen die beperking van het begrotingstekort op middellange termijn in de weg staan'. Duitsland dient 'een evenwichtig beleid te voeren dat economische groei makkelijker maakt'. De Duitse minister van Financiën, Theo Waigel, verklaarde na afloop dat er begrip was voor de bijzondere positie van zijn land wegens de hereniging. In het communiqué zijn de scherpe kantjes van de tegenstelling met de VS inderdaad wat weggeschaafd, maar verdwenen is die niet. Vorige week ontaardde het conflict in een partijtje straatvechten. De Amerikaanse onderminister van Financiën David Mulford verweet Duitsland dat het tekort op de Duitse begroting de rente in veel Europese landen hoog houdt, waardoor de groei van de wereldeconomie wordt geremd. Mulfords Duitse ambtgenoot Horst Kohler diende de Amerikanen een dag later in ongewoon harde bewoordingen van repliek. Hij noemde het onacceptabel dat de vergadering van de G-7 is belast door 'eenzijdige, deels onjuiste beoordelingen van een hoge functionaris'. "We laten ons niet in de beklaagdenbank zetten', aldus Kohler.

Hij stelde vast dat de stijging van het begrotingstekort een onvermijdelijk gevolg is van de kosten van de Duitse hereniging en dat de regering een duidelijke koers heeft uitgestippeld om het tekort weer omlaag te brengen. Hij wees er verder fijntjes op dat Duitsland zijn begrotingstekort financiert uit eigen spaargelden. De VS zijn voor het dekken van hun begrotingstekort in belangrijke mate afhankelijk van Japanse beleggers. Bovendien is het Amerikaanse tekort als percentage van het Bruto Nationaal Produkt groter (BNP) dan het Duitse. De Amerikanen vinden dat ook Japan meer moet doen om de wereldeconomie op te peppen en hebben wat dat betreft iets gedaan gekregen. Volgens het communiqué moet Japan denken aan mogelijkheden om de binnenlandse vraag te vergroten via gepaste maatregelen.

Er bestaat in het algemeen overigens weinig begrip voor de verlangens van de VS.

UNEP-direkteur achter eisen Derde Wereld-landen

Gezonde ecologische basis nodig voor wereldeconomie

KUALA LUMPUR - De wereldeconomie moet volgens landen in de derde wereld in noord en zuid overschakelen naar een ecologisch gezonde basis. Aan het slot van een ministersconferentie van ontwikkelingslanden ter voorbereiding op de internationale milieuconferentie in Rio de Janeiro werd een reeks eisen daarover aan de industrielanden gepubliceerd. Van deze bereidheid van de noordelijke, geïndustrialiseerde landen zal het succes van een wereldwijd actieplan voor bescherming van het milieu, dat in Rio zijn beslag moet krijgen, afhangen. De in Kuala Lumpur aangenomen gezamenlijke verklaring is het uitgangspunt van de derde wereld voor de VN-topconferentie over ontwikkeling en milieu. De internationale conferentie wordt begin juni in Rio de Janeiro geopend.

Naar de opvatting van veel afgevaardigden in Kuala Lumpur is de Malaysische premier Mahathir Mohamed in Rio de Janeiro de aangewezen man om de belangen van de derde wereld en haar eisen aan de noordelijke landen te vertegenwoordigen. Mahathir verklaarde tijdens de voorbereidende conferentie uit te sluiten dat het arme zuiden zijn economische ontwikkeling voor het door de industrielanden geëiste wereldwijde milieuprogramma zal 'opofferen'. De rijke landen, zei Mahathir, hebben al het geld en alle technologische middelen om het milieu van verder verval te redden.

VERHOGEN

De directeur van het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), Mustafa Tolba, steunde volledig de eisen van de derde wereld dat de industrielanden hun officiële ontwikkelingshulp tot het jaar 2.000 van de huidige 0,35 procent moeten verhogen naar 0,7 procent van het Bruto Nationaal Produkt (BNP). De daardoor vrijgekomen extra middelen zouden het zuiden mogelijk maken zijn economie ecologisch verantwoorder te ontwikkelen. Westerse waarnemers tijdens de conferentie noemden het omvangrijke eisenpakket van het zuiden voor de conferentie van Rio 'weinig behulpzaam'. Naar het idee van de derde wereld dient het noorden met eigen financiële middelen de leidende rol op zich te nemen in de strijd tegen de vernietiging van het milieu. De ontwikkelingslanden onderstreepten de 'historische betekenis' van de milieuconferentie in Rio. Die dient te leiden tot een nieuwe samenwerking tussen Noord en Zuid. Daarentegen zullen de ontwikkelingslanden geen ingrijpen van het westen in hun nationale milieubeschermingsprogramma's toestaan. Het gaat om het 'soevereine recht' van de ontwikkelingslanden, zo staat in de conferentieverklaring, de tropische regenwouden en andere natuurschatten zelf te beheren.

De Verenigde Staten lieten weten niets te voelen voor het voorstel van de milieuministers van de derde wereld een nieuw bestuurlijk lichaam in te stellen voor bescherming van het milieu, het zogenoemde *groene fonds*. Robert Ryan, hoofd van de Amerikaanse waarnemersmissie in Kuala Lumpur, zei de voorkeur te geven aan het versterken van de bestaande mechanismen en organen. "De VS zijn geen voorstander van een nieuw fonds", zei Ryan. "De bestaande mechanismen, zoals het GEF (internationale voorzieningen voor het milieu), zouden juist moeten worden versterkt". Het GEF-fonds van de Wereldbank stelt, met steun van de industrielanden, gelden ter beschikking voor duurzame ontwikkeling in de derde wereld. De derde wereld zag in het voorgestelde nieuwe fonds de beste steunpilaar voor het actieplan 'Agenda 21', dat tijdens de aarde topconferentie in Rio een van de belangrijkste gespreksonderwerpen zal zijn. Agenda 21 voorziet in de aanpak van kwesties als armoede, giftig afval, de toestand van de aardse atmosfeer en de woestijnisering.

Sommige rijke landen bleken teleurgesteld over de uitkomst van de conferentie, die 'de echte gevoelens van het Zuiden weerspiegelt', zo verklaarde de Malaysische minister van Milieu, Law Hieng Ding, later tegenover verslaggevers. "Sommige ontwikkelde landen zijn niet gelukkig met ons voorstel voor een nieuw fonds voor Agenda 21", zei hij. Law zei dat het nieuwe fonds zou kunnen worden geleid door het GEF indien het democratisch zou worden en de derde wereld ten goede zou komen. "Indien de fondsen niet juist worden gebruikt, zou het ongelijkheid in rijkdom tussen het Noorden en het Zuiden groter worden", meende hij.

WAT BLIJFT ER in Indonesië over van 350 jaar koloniaal verleden, nu het land te kennen heeft gegeven af te zien van verdere ontwikkelingshulp? Een kater, dat is zeker. Schendingen van de mensenrechten in de koloniale tijd zijn nog een open wond, zo bleek. De laatste resten Nederland worden weggepoetst. Niet-Nederlandse toeristen in Indonesië kunnen zich vandaag de dag makkelijk afvragen, wie er ooit de koloniale mogendheid is geweest. Heeft Nederland in Indonesië wel ooit bestaan? Voor een Nederlander -al dan niet Europees- zijn er toch verrassende sporen. Marius Bremmer heeft zich ter plaatse verdiept in de situatie. Het verslag van een speurder...

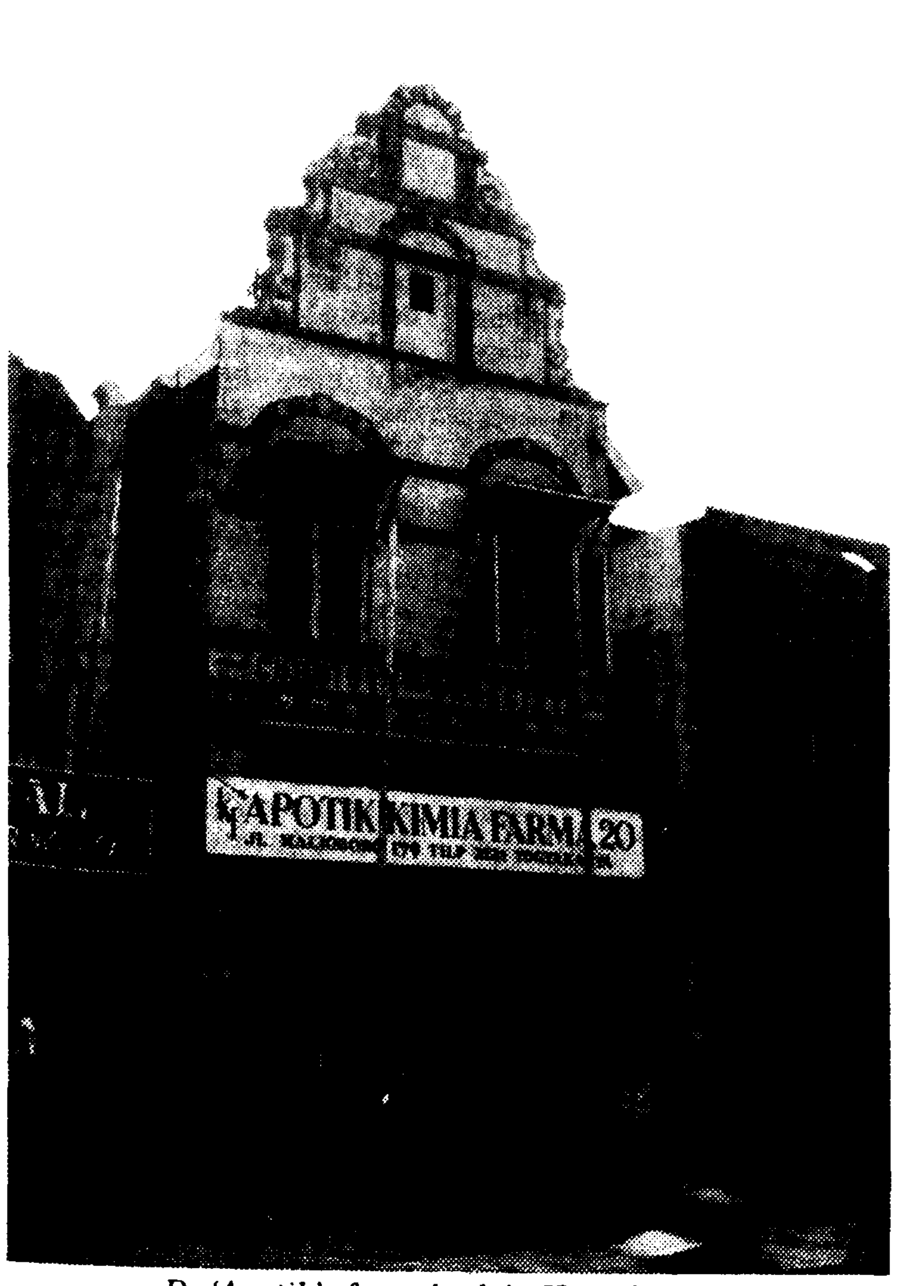
EN WEER GING INDIË VERLOREN...

'Nederlands moest je leren om verder te komen'

Heeft Nederland in Indonesië wel ooit écht bestaan?

KOLONIALE MOGENDHEDEN hebben op veel landen in de wereld hun stempel gedrukt. Vaak had dit een nieuwe taal, een nieuwe godsdienst, een nieuwe cultuur, grootscheepse immigratie of zelfs een nieuw ras tot gevolg. Neem de Angelsaksische invloeden in Australië, de VS en Canada; maar ook Latijns-Amerika is wel heel sterk herkenbaar als voormalig Spaans of Portugees gebied. Ook in (Zuid-) Afrika en Azië zijn koloniale sporen nog lang niet uitgewist. Nederland echter heeft het toenmalige Nederlands Indië veelal via de inlandse vorsten bestuurd, heeft het christendom niet met geweld opgelegd en liet de inlanders hun eigen taal spreken. Na de onafhankelijkheidsstrijd heeft Indonesië het koloniale verleden zo veel mogelijk weggepoetst. Maar schendingen van de mensenrechten bleken nu nòg niet vergeten! Wéér ging Indië voor Nederland verloren! Na de souvereiniteits-overdracht in 1950 en de kwestie Nieuw Guinea in 1962 is Nederland dit jaar voor de derde keer onderuit gegaan.

= door mr. Marius Bremmer =

De 'Apotik' of apotheek in Yogyakarta.

Hoe zou het toenmalige Nederlandsch Indië haar verleden nog prijsgeven? Omdat ik niet met een lijnrechte vlucht vanuit Nederland in Jakarta arriveer, is de douane-beambte verrast bij het zien van mijn Nederlandse paspoort. Hij spreekt me met een paar korte Nederlandse zinnen aan, om te laten merken dat hij het Bahasa Belanda -de Nederlandse taal- nog een beetje spreekt. Op de 'stanplatz' voor het vliegveld, de plaats waar het openbaar vervoer zich aandient, komt er bij de onderhandelingen met de taxi-chauffeur geen woord Nederlands meer aan te pas. Het Engels is de voertaal voor toeristen in Indonesië. Voor het bedrag in rupiah's op de taximeter staat het woord 'ongkos'. Het lijkt wel Zuid-Afrikaans of Papiamento! Met enig enthousiasme wijs ik de taxichauffeur op dit uit het Nederlands stammende woord, maar de respons is werkelijk nihil.

LOGEMENT

De onderhandelingen bij het eerste hotelletje verlopen stroef. Eerst is er wel plaats, dan opeens weer niet. Het Engels wordt wel een beetje verstaan, maar met Nederlands moet je beslist niet aankomen. Hetzelfde geldt voor het tweede hotelletje, wat bovendien met vieze gezichten door de taxichauffeur wordt afgeraden. Als hij begrijpt dat het ons om iets goedkoops te doen is, vraagt hij of we soms naar een 'losmen' willen. Het wordt dus geen hotelletje maar een logement. De indrukwekkende taxirit eindigt bij Jalan Jaksa, waar goedkope 'losmens' aantrekkingskracht uitoefenen op de rugzaktoerist. In deze Jaksa-straat houdt men zich òf met het verschaffen van logies bezig, òf met 'bekleeding', zoals wervende borden op de gevels doen geloven. Onze gastheer blijkt toch nog behoorlijk Nederlands te spreken, compleet met het schitterende Indische accent. Zijn 'losmen' heet 'Bloem Steen', het is Nederlands maar het slaat nergens op. In de huiskamer hangt een groot portret van Soekarno en enige heimweegevoelens zijn bij de man niet los te peuteren. Van 'totoks' (volbloed Nederlanders, zeg maar: Macamba's) heeft hij wel een hoge pet op. "Het Nederlands moest je wel leren om verder te komen in het leven", zo zegt hij. Thuis tegen de kinderen is het echter puur Bahasa Indonesia. Een enkele keer veer ik op als ik er woordjes in herken. Als blij[illegible] de TL-lamp in onze kamer het niet doet, pik ik uit de brei van woorden op [illegible] aan de 'starter' ligt. Als dat verholpen is, wordt er voor de kleren nog een 'hanger' gezocht.

DOCTORANDUS

Zo nu en dan steken in Nederland de geruchten de kop op, als zou onze taal in Indonesië zich weer in een toenemende belangstelling mogen verheugen. Daar blijkt in het dagelijks leven maar weinig van. Zo nu en dan die woordjes, maar heel veel meer is het niet. Bovendien heeft dat er weinig mee te maken. Wie zaken doet in Indonesië merkt nogal eens, dat oudere zakenlieden makkelijker in het Nederlands onderhandelen en vergaderen. Het Bahasa Indonesia is -als het op de finesses aankomt- toch een té kunstmatig taal. In de wetenschap blijkt wat meer van onze taal te zijn blijven hangen. Wie zich als wetenschapper aandient, maakt dankbaar gebruik van de titel 'doctorandus'. Veel vrije ondernemers in de administratieve sfeer -'administrasi'- blijken over deze titel te beschikken, afgaande op de grote naamborden. Op de grootste Universiteit van Indonesië, de Gaja Mada van Yogyakarta, kan men geen Nederlands studeren, maar wel cursussen Nederlands volgen. De studie op zich kan alleen maar in Jakarta.

AMBEIEN

Wie zich met geschiedenis, archeologie of rechtswetenschappen bezig wil houden, kan alleen maar via het Nederlands toegang krijgen tot de bronnen. Bij rechten speelt dan ook nog mee, dat delen van de Indonesische wetgeving nog in het Nederlands gesteld zijn. In een boekhandel in Bandoeng liep ik langs de boekenplank van rechtswetenschappen. De meeste vakliteratuur is in het Indonesisch opgesteld, maar er staat inderdaad ook Nederlands bij. Wie schetst mijn verbazing, als ik bij de auteurs van een Indonesisch boek opeens de naam van de Utrechtse hoogleraar prof.mr. N.E. Algra zie staan? In Nederland is hij bekend door zijn vele publikaties, met name op onderwijsgebied. Nu blijkt opeens dat hij er ook in Indonesië 'bijklust'. In een boek over het appartementsrecht staat de tekst uit het Nederlandse Burgerlijk Wetboek afgedrukt. Het geheel wordt geillustreerd met notariële akten uit Nederland. [illegible] is er in de grote boekhan[illegible] niets in het Nederlands te vinden. Als mijn gastheer in 'Bloem Steen' vraagt wat ik gestudeerd heb, zegt hij zonder aarzeling: "Ah, meneer is meester in de rechten". Daarna spreek ik in het hele land niemand meer, die zich iets bij deze titel kan voorstellen. Ook in de medische wereld is het Nederlands niet verdwenen. Ik ontmoet een oogarts, die zich recentelijk nog had laten bijscholen in Nederland door een beroemde oogarts in het Groningse Stadskanaal. In Solo, op Midden Java, dient Mr. Ch. Slim zich op een groot uithangbord aan als 'Specialist in Sex & Piles (ambeien). Er is weinig fantasie voor nodig om te weten waar de goede man deskundigheid in bezit. Zo vallen ook de medicinale produkten van Purol wel te ontcijferen: talek(talkpoeder), salep (zalf), savon (zeep). Blijkens de vele reclameborden, zijn deze produkten van Nederlandse herkomst alom verkrijgbaar.

DE VRIES

Het waren de Britse troepen die Nederlands Indië in 1945 hebben bevrijd van de Japanners. Voor hun bevrijders en voor het oog van de hele wereld kalkten de Indonesische nationalisten hun vrijheidsleuzen in het Engels op muren en gevels. Dat was het begin van het einde van het Nederlands in het straatbeeld. De Nederlan-ders waren vernederd door de Jappen, hun taal was bij grote lagen van de bevolking onbekend. Na de onafhankelijkheid heeft men zich massaal op het Engels als tweede taal gestort, om de aansluiting met de wereldgemeenschap niet te missen. Als toerist word je op straat nu toegeroepen met 'Hé mister', en niet meer met 'Hé Om' (oom), zoals vroeger in Indië en nu nog in Zuidafrika. Soms roept een eenvoudige ziel je op straat toe met alleen het woord 'Yes', zo van : zie mij eens Engels praten! Op verrassende wijze blijkt het vroegere Nederlands te zijn verengelst. In Bogor bestaat Pasar Devrice, genoemd naar ene De Vries, die er tot in de zestiger jaren een garagebedrijf had! Dat 'Devrice' is nog wel te herleiden.

BRIEVENBUS

Dat wordt al moeilijker met de dure buurt Menteng in Jakarta, genoemd naar het voormalige landgoed van de heer Muntinge. De wijk Glodok, met grachten, een ophaalbruggetje, rode stenen dakpannen: dat is weer een Nederlandse verademing. Daar vlak bij staan nog de witte neo-klassieke kolossale bestuursgebouwen uit de koloniale tijd. In dezelfde Grieks-aandoende stijl is de vroegere Willemskerk gebouwd, gelegen aan wat ooit het Koningsplein van Batavia was. Nu staat deze Emanuëlkerk aan het Vrij-heidsplein. Binnen in de kerk hangt nog een bord met de namen van de predikanten uit de Nederlandse tijd. Er staat een dominee Johannus Cruyff tussen...

Van alle grote gebouwen zijn de Nederlandse aanduidingen en namen verwijderd. Bij één gebouw kan ik de littekens nog zien van het weggebeitelde woord 'koninklijke'. Het was de Zeevaartschool. Er blijken meer dingen nog op te vallen. Op enkele plaatsen zie ik voor het 'Kantor Pos' nog een rode gietijzeren brievenbus staan, precies gelijk aan de exemplaren op Aruba bij de toren Willem III en op Curaçao bij Toko Zuikertuintje.

Een suppoost bij een natuurpark heeft nog de letters K.N.I.L. op de kolf van zijn geweer staan: 'Koninklijk Nederlandsch Indisch Leger'. Huizen met verrassend Nederlandse gevels, zoals in Punda, vermelden het woord 'Apotik'. Ook herinneren administratieve woorden aan de taal van de kolonisator:

Nederlandse woorden (of wat er op lijkt) op naamborden in de straten van Indonesië.

stempel, loket, kantor, maar ook spanduk en vandel. Het drukproces drijft nog op Nederlandse woorden: 'clise' (cliché), 'sablon (sjabloon), 'letter' of 'lichtdruk'. Een neonreclame werft kopers voor een bepaald merk 'ritsluiting' (met maar één s).

De Willemskerk in Jakarta.

POPMUZIEK

Voor een niet-Nederlandse toerist zijn dit natuurlijk verborgen overblijfselen. Als een buitenlander bij een kleermaker een prijsopgave ziet voor '1 stel pak'. Een Nederlander herkent dit echter wel, net als de borden met het woord 'Opruiming', die ik zag boven bakken met kleding in een supermarkt. Bij verrassing zag ik twee keer iemand lopen in een T-shirt met Nederlandse opdruk. Beide teksten wijzen op emancipatie van de Indonesiër. De ene tekst was 'De groote Meester', de vertaling van het 'Tuan Besar', de benaming voor de koloniaal. Het andere shirt had de mysterieuze Nederlandse opdruk: 'De Natie Onderwijst zichzelf'. De verkoopster van het shirt begrijpt de tekst zelf in het geheel niet, er valt met de dame geen enkel Nederlands woord te wisselen... Overal hoor ik merkwaardigerwijs wel de Nederlandstalige plaat 'Susanne, ik ben stapelgek op jou!'. Ook zijn op de markt cassettes te koop van de oorspronkelijk uit Indië afkomstige Nederlandse zanger Daniël Sahuleka. Als ik tegen een van de cassetteverkopers vertel dat ik uit 'Belanda' (Holland) kom, drukt hij er snel een nieuwe cassette in: 'Venus', van de Haagse groep 'Shocking Blue'. Pakweg 20 jaar geleden stond 'Shocking Blue' daarmee nummer 1 in de VS, nu populair in Indonesië. Nergens blijkt dat de man in de straat een kater heeft overgehouden aan 350 jaar koloniaal bestuur door de Nederlanders, de passages in mijn reisgids, het 'Indonesia Handbook' van Bill Dalton, ten spijt. En dat terwijl deze reisgids zelden faalt.

VIERKANTE STUIVER

Helaas heb ik te weinig tijd om kerkhoven te bezoeken. In mijn reisdocumentatie zie ik een aandoenlijke foto van een grafsteen: "Hier rust my lief vevrouw Dei Tjoen Nio -L.V.Someren Brand, 9-6-1959". 'Mijn lieve vrouw' is opgeschreven zoals je uitspreekt. Geleidelijk zijn vele Nederlandse graven geruimd of overgebracht naar Nederland. Protserige begraafplaatsen met tempeltjes en afdakjes zijn door de armsten van Jakarta omgebouwd tot woonge-bieden. Zo verdwijnt steeds meer van wat nog aan de koloniale tijd herinnert. Je staat dan wel heel raar te kijken als je op een kunstmarkt opeens een houtskooltekening ziet hangen van Freule Wttewaal van Stoetwegen, in de jaren '70 nog Tweede Kamerlid in Den Haag. Verder herinnert op markten het grote aanbod van VOC-muntjes aan de Verenigde Oostindische Compagnie van vroeger. Ook veel kleingeld ('halve centen', 'vierkante stuivers) van Nederlandsch Indië is nog in de handel. Dan weer onverwacht veel, dan weer onverwacht weinig overblijfselen van 350 jaar Nederlandse aanwezigheid in Indonesië. Drie weken lang heb ik met zo'n beetje drie paar ogen rondgetuurd. Het meeste van de vele details zal een ander misschien zijn ontgaan. Voor huidige bewoners van het Koninkrijk der Nederlanden valt er nog te genieten van de menukaart met 'blomkol', 'buncis'(boontjes), 'sop', en 'bir', maar het aller-overgrootste deel: puur Indonesisch.

Lucratief contract voor Madonna

Madonna voegt zich bij Michael Jackson als best betaalde artiest nu zij een zeven jaar belopend supercontract is aangegaan met de Time Warner groep. Madonna, haar manager en Time Warner zullen een multi-media entertainmentbedrijf opzetten dat haar over de looptijd minimaal inkomsten ter hoogte van 60 miljoen dollar, rond 110 miljoen gulden, oplevert.

Time Warner weigerde dit bedrag dinsdag te bevestigen. Manager Frederick Demann noemde de 60 miljoen dollar een "lage" schatting. Madonna zou voor elke plaat kunnen rekenen op vijf miljoen dollar voorschot en 20 procent van de opbrengst.

Het multimedia-bedrijf wordt Maverick (eenling, eigengereid) genoemd, een samenstelling van de voornamen van de zangeres Madonna Veronica en die van haar agent Frederick. Het bedrijf gaat zich bezig houden met zaken als de produktie van platen, films, televisieseries, kabeltelevisie, muziekvideo's en boeken.

= door Jeannette van Ditzhuijzen =

TUINIEREN IN DE TROPEN

Blauw, blauwer, blauwst...

BLAUW IS mijn favoriete kleur. Ik val op alles wat blauw is en wil het dan ook het liefst meteen kopen. Zo is al menig prul in mijn huis beland, - en er ook weer uit verdwenen. Die voorkeur voor blauw is ook in mijn tuin zichtbaar. In de zaadcatalogus valt mijn oog altijd direct op de blauwe bloemen. Die wil ik hebben, denk ik dan meteen. En zonder verder op te letten kruis ik de naam al aan. Bij het nalezen van de kleine lettertjes gaat het dan vaak om een plant die pas na zeven weken opkomt, of om zaden die je eerst twee weken in de ijskast moet leggen. Maar niet getreurd. Ik probeer het lekker toch.

Kom ik bij een tuincentrum waar ze blauwbloeiende planten hebben, dan is het ook altijd raak. Zonder me af te vragen waar ik ze in hemelsnaam moet neerzetten schaf ik roekeloos een of meer blauwe planten aan. Eenmaal thuis gekomen loop ik dan uren door mijn tuin op zoek naar een geschikte plaats. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik niet altijd een plaatsje vrij heb voor mijn nieuwste aanwinst. Dan moet ik weer een kunstgreep bedenken, opdat de plant toch nog tot haar recht komt.

Nu zijn er nogal wat verschillende tinten blauw; wat de een paars noemt, is voor de ander blauw en voor weer een ander lila. Dus het begrip blauw is vrij ruim. De meeste boeken beweren dat er maar weinig echt blauwe bloemen zijn. Dat valt volgens mij nogal mee. Wie goed kijkt, vindt genoeg blauwgetinte planten, van lage kruipers tot hoge klimmers.

Ik noemde ooit al de blauwe *Thunbergia grandiflora*. De stekken die ik daarvan kreeg hebben het op één na allemaal begeven. Die ene is in vijf maanden tijds uitgegroeid tot een forse klimmer, die nu voorzichtig zijn eerste stapjes op het klimrek doet. Aanvankelijk schrokken de jonge scheuten zich letterlijk kapot van de rukwinden, waaraan ze bloot gesteld werden als ze hun kopjes boven de beschutting van de muur uitstaken. Na twee dagen gaven ze de ongelijke strijd op en staakten iedere verdere groei. In gedachten was ik al een hele hoge muur aan het bouwen om de *Thunbergia* de kans te geven om verder te groeien. Maar gelukkig, de scheuten die uit de afgestorven twijgen opkwamen, waren iets sterker en die wagen zich nu voetje voor voetje op het klimrek.

De eerste blauwe bloemen hebben al gebloeid, en ik moet zeggen, het is de prachtige kleur blauw uit mijn herinnering. Blauw met een zweempje rood erin. Zo mooi warmblauw. Maar heel anders blauw dan het blauw van de *blue daisy*. Als ik die naast de *Thunbergia* houd, is de *blue daisy* veel blauwer; koeler ook, door het ontbreken van het rood.

Houd je de *blue daisy* weer naast de *Clitoria ternatea*, dan noem je de *blue daisy* lichtblauw, en de *Clitoria* donkerblauw. Maar beide zijn volgens mij zuiver blauw, net als de *Thunbergia*. Drie planten en drie kleuren blauw. Zou je ze alleen zien, zonder vergelijkingsmateriaal, dan noem je ze in alle drie de gevallen zuiver blauw, ook al zijn ze naast elkaar nog zo verschillend van kleur.

De *Clitoria ternatea* is een echte tropische klimplant, afkomstig van het Indonesische eiland Ternate. Zij behoort tot de familie der *leguminosen*, de peulvruchten.

Op de Antillen is de *Clitoria* volgens frater Arnoldo (in *Gekweekte en nuttige planten van de Nederlandse Antillen*) verwilderd. De Papiamentstalige naam luidt volgens dezelfde bron *blomchi di kokolishi* of *boonchi di palomba.*

Ik zag de plant voor het eerst in de gekweekte versie bij een hotel op Curaçao en werd direct getroffen door de prachtige diepblauwe kleur. Toen kort daarop de zaadcatalogus van *Thompson & Morgan* (Ipswich, Engeland) in de bus rolde, bleek deze plant uit zaad op te kweken. De beschrijving beloofde zelfs bloemen in vier maanden.

De drie door mij opgekweekte planten staan alweer een jaartje in mijn tuin te pronken. De catalogus had gelijk: in zeer korte tijd stonden ze volop in bloei. Weliswaar geeft de plant geen rijke bloei, maar door de opvallend blauwe kleur is de klimmer toch een aanwinst voor de tuin. Vreemd genoeg doet zij het achter het huis beter, waar zij een beetje verstopt achter de bananen staat. Voor, waar de hele dag de zon komt, wordt zij uitgebreid door de hagedissen opgegeten, zodat de bloei daar pas in de regentijd op z'n mooist is. Maar waarom de plant in de schaduw niet aangegeten wordt is mij een raadsel.

Nog meer blauw. Of is de *Barleria cristata* paars? Ik kocht haar - uiteraard - vanwege de blauwe bloemen. Naast de *blue daisy* gezien kun je haar inderdaad beter paars noemen, maar ik houd vol dat ze in het blauwspectrum past.

De *Barleria* is een laag blijvend heestertje dat sterk vertakt is. Bij het vervoer naar huis braken er verscheidene twijgen af. Dat zijn inmiddels ook al flinke planten geworden, want deze plant laat zich uitermate makkelijk stekken. Je hoeft de takjes niet eens in water te stoppen; die kunnen meteen de grond in.

De bloemen van de *Barleria* zijn trompetvormig, en na de bloei blijven er heel lang twee perkamentachtige schutbladeren in de bladoksel zitten.

Het nadeel van deze plant is dat ze er wat slordig uitziet als ze niet bloeit. En dat komt helaas nogal eens voor. Maar wie van blauw houdt, moet dat er maar voor overhebben.

Als de *Barleria* eenmaal bloeit, voldoet ze echter aan de verwachtingen. De bloemen zijn bijna lichtgevend blauw en misstaan evenmin in een roze-getinte omgeving. Want ook al is blauw mijn favoriete kleur, zo'n groep roze, lila en paarse bloemen bij elkaar vind ik ook een schitterend gezicht.

TOERISME

Amerikanen en Europeanen

= door Stijn Jansen =

WAT BEWEEGT Nederlandse of Amerikaanse toeristen om naar Curaçao te komen ? Wat moet er gedaan worden om ze het naar de zin te maken, zodat ze nog eens terugkomen en - wat minstens even belangrijk is - thuis aan iedereen vertellen hoe leuk het was. Allemaal vragen die van essentieel belang zijn voor de ontwikkeling van het toerisme op 'nos dushi Kòrsow'.

Een goede ondernemer is op de hoogte van de algemene economische situatie, kent zijn concurrenten, kent zijn klanten, weet hoe zijn produkt beoordeeld wordt door het publiek en wat de intrinsieke mogelijkheden van zijn bedrijf zijn. Op basis van die kennis probeert hij een produkt aan te bieden dat aan de ene kant perfect inspeelt op de behoeften van de klant en aan de andere kant zich duidelijk onderscheidt van de concurrentie. Dit is de essentie van 'marketing'. Voor de ontwikkeling van een gericht toeristisch produkt op Curaçao, geldt in principe dezelfde procedure.

Wat zijn nu de belangrijkste verschillen tussen de toeristen uit verschillende windstreken die Curaçao bezoeken? Ofschoon er natuurlijk specifieke culturele verschillen zijn tussen noord- en zuidamerikanen en Europeanen, wordt vakantiemotivatie, -beleving en -gedrag van de verschillende groepen vooral beïnvloed door praktische omstandigheden. Het Caraïbisch gebied ligt veel dichter bij het Amerikaanse dan het Europese continent. Het is daarom zowel qua reistijd als reiskosten veel makkelijker bereikbaar voor de Amerikanen dan voor Europeanen. Daarnaast hebben met name de Amerikaanse toeristen veel minder vakantiedagen (± 10 dagen in de U.S.A. ten opzichte van ± 20 dagen in Europa) wat resulteert in veel kortere vakanties. Daarom verblijven de Amerikanen gemiddeld maar 6 en bijvoorbeeld de Nederlanders 12 dagen op Curaçao.

Uit onderzoek blijkt dat de Amerikanen en Europeanen wel dezelfde basis-behoeften hebben. Beide groepen verwachten zon, zee, lange witte stranden, palmen, een goed hotel met watersporten, goed eten en amusement. Echter vanwege het verschil in reistijd, reiskosten en verblijfstijd, zijn de Caraïben voor de Amerikanen een korte, 'massa-', 'get-a-way' bestemming en voor Europeanen nog steeds een lange, relatief exclusieve reisbestemming.

Amerikanen komen een aantal dagen uitrusten op Curaçao. Zij verwachten op de eerste plaats de bijna spreekwoordelijke luxe van een Caraïbische resort-hotel, gelegen aan een lang wit strand waar ze verwend worden. Het eiland op zich, komt slechts op de tweede plaats. Voor Europeanen ligt dit anders. Natuurlijk verwachten zij een goed hotel, maar zij willen na een aantal dagen zonnen, het eiland zelf ontdekken.

Curaçao is niet een eiland van paradijselijke, luxe resorthotels aan witte, lange stranden. Om het eiland ten volle te kunnen appreciëren, moet je het gaan ontdekken. Curaçao is meer een Europees dan een Amerikaans eiland. De stad, de landhuizen, de baaitjes, de onderwater-wereld en nog vele andere attracties... dat geheel is de charme van Curaçao.
Die charme van Curaçao bereikt lang niet alle toeristen. Zij die in hun hotel blijven en één keer in een ge-airconditioned bus over het eiland rijden, zijn wel eens teleurgesteld over hun vakantie. Dan heeft Curaçao als toeristische bestemming gefaald.

Het is voor de ontwikkeling van het toeristisch produkt op Curaçao van essentieel belang om precies te weten wat de wensen en behoeften van onze klanten zijn en daar ons produkt op af te stemmen. Afgaande op het bovenstaande, betekent dit dat we op eiland-niveau de typische charme van het eiland nog beter bereikbaar moeten maken voor alle toeristen. Op hotel-niveau betekent dit dat we tegemoet zullen moeten komen aan zowel de Amerikaanse als de Europese en wellicht de Latijnse wensen. Een zeer moeilijke opgave die vereist dat we tot in de details weten wat die wensen precies inhouden en hoe we met deze mensen om moeten gaan. Dit weten we nu nog onvoldoende. Deze wensen zouden veel beter in kaart moeten worden gebracht, zodat iedereen daarmee kan werken. We mogen niet verwachten van het bedienend personeel bijvoorbeeld dat ze dat allemaal zelf uitvissen.

In het verleden waren we met ons produkt bezig vanuit onze eigen belevingswereld, vanuit wat wij dachten wat de klant interessant zou kunnen vinden. Dat is de traditionele produktgerichte benadering. Mijns inziens is dit een verkeerd uitgangspunt. Het absoluut belangrijkste uitgangspunt bij de ontwikkeling van een produkt is de toekomstige gebruiker, de toeristen zelf dus. Wij moeten op Curaçao veel meer klant-gericht gaan denken en handelen, want de klant is koning.

DIEETTIPS

Tips voor vegetariërs

= door Olivia Wong Loi Sing =

STEEDS MEER mensen besluiten om minder of geen vlees te gaan eten. Wat de reden hiervoor is, is voor iedereen verschillend. Heel vaak gaat het om psychologische motieven. In elk land is de reden van het vegetarisme verschillend. In Nederland stelt de Nederlandse Vegetariërs Bond dat de mens van nature geen vleeseter is en dat men geen wreedheid tegenover de dierenwereld mag accepteren.

In het vegetarisme is er een onderscheid tussen mensen die helemaal geen dierlijke produkten gebruiken. Deze worden *veganisten* genoemd, en *vegetariërs* die wel zuivelprodukten en/of eieren gebruiken; er wordt dan gesproken van lactovegetarisme, ovo-vegetarisme of lacto-ovo-vegetarisme.

Het is heel belangrijk om die voedingsstoffen te vervangen die u niet naar binnen krijgt bij het weglaten van vlees en melk(produkten), zodat u geen tekorten krijgt.

Hieronder wat Dieettips:

* Vlees is een voedingsmiddel dat veel ijzer bevat. Wanneer u niet meer regelmatig vlees eet, dan is het nodig om produkten te kiezen die ook veel ijzer bevatten, zoals:
  —volkoren graanprodukten zoals bruin brood, volkoren brood, roggebrood, zilvervliesrijst, volkoren macaroni.
  —Peulvruchten.
  Sojaprodukten zoals tahoe, tempeh, sojabrokjes.
  Groente, donkere bladgroente, zoals warmoes, tajerblad.
  Eieren.
  Noten.
* IJzer wordt veel beter door het lichaam opgenomen wanneer er vitamine C aanwezig is. Eet bijvoorbeeld een volkoren boterham en drink een glas sinaasappelsap erbij. Vitamine C komt veel voor in groente en fruit. Probeer bij elke maaltijd wat groente of sinaasappelsap of grapefruitsap te gebruiken.
* Van de vitamines komen Vit. B1, B2, B12 het meeste in vlees voor.
  Vitamine B1 zit ook in brood, aardappelen, peulvruchten en melk.
  Vitamine B2 vindt u ook in melk, brood en eieren.
  Vitamine B12 zit voornamelijk in melk, vis, kaas en eieren.
  Door veel volkoren produkten en gevarieerd te eten, krijgt u van deze vitamines geen tekorten.
* Mogelijkheden die als vleesvervanger gebruikt kunnen worden in plaats van 100 gram vlees:
  — 120 gram kwark of cottage cheese
  — 50 gram 20+ kaas of 60 gram 40+ kaas
  — 2 eieren
  30 gram rauwe sojabonen of 90 gram gaar
  130 gram tahoe of tofu
  70 gram tempeh
  30 gram sojabrokjes.
* Champignons kunnen niet in plaats van vlees worden gebruikt, omdat ze te weinig ijzer en eiwit bevatten.
* En dan nog een laatste tip, het is heel handig om een vegetarisch kookboek in huis te hebben, zodat u niet eenzijdig gaat eten.

= door Elisabeth Hollander

ONDERWIJS ANDERS BEKEKEN

De zwijgende leerling

VAN OUDSHER hebben de indianen uit het Andesgebergte hun eigen morele codes:
ama quilla (wees niet lui)
ama llulla (lieg niet)
ama shua (steel niet).
Anders dan de Nederlandse vertaling zou doen vermoeden, geeft de indiaan aan deze codes een positieve invulling.

- "Wees niet lui" betekent voor hen: je bent een mens, je hebt de aanleg om je eigen geschiedenis te maken, dus wees een persoonlijkheid;
- "Lieg niet" betekent positief gesteld: wees echt, wees waarachtig en;
- "Steel niet" betekent: eigen je het werk van een ander of het resultaat van dat werk niet toe, werk zelf!

Geen enkele van de morele waarden die deze codes dragen, nl: Wees een persoonlijkheid, wees waarachtig en werk, vindt de indiaan terug in de blanke samenleving. Immers:
* hij wordt niet erkend als persoon;
* hij wordt al eeuwenlang bedrogen en
* het resultaat van zijn werk is voor de blanke.

500 JAAR

Volgens de Vlaams-Braziliaanse kerkhistoricus Eduardo Hoornaert in zijn "Historische beschouwingen bij 500 jaar evangelisatie in Latijns Amerika" begonnen de Spaanse en Portugese missionarissen enthousiast met hun werk en maakten ze snelle vorderingen.

Maar binnen de tien jaar raakten ze ontmoedigd: "De missionarissen komen al snel tot de bevinding dat een indiaan zich niet echt bekeert. Een indiaan ontsnapt, liegt, bedriegt, glipt je tussen de vingers door. De missionarissen voelen zich verloren tegenover dit volk, dat ogenschijnlijk o zo volgzaam en attent is, maar waar ze nooit echt vat op kunnen krijgen".

De Europese missionarissen hebben immers vanaf het begin geen oog gehad voor de enorme vitaliteit en levenskracht van de indiaanse cultuur. Ze waren er alleen maar op uit deze zo snel mogelijk te vervangen door het Westerse Christendom, in hun ogen het enige ware geloof. Nooit hebben ze geluisterd naar wat de indiaan in te brengen had.

"Sommige missionarissen voelen zich zo gefrustreerd "schrijft Hoornaert," dat zij de Indianen "honden" beginnen te noemen of "varkens", de vieste namen. En teleurgesteld schakelen ze dan maar over op een andere taktiek. Ze beginnen de Indianen met geweld het eeuwige heil door de strot te duwen. Deze vorm van "evangelisatie" lukte uiteraard maar ten dele, wat moge blijken uit de bewaard gebleven opmerking van een indiaan tegen Las Casas: "Padre, ik ben al een beetje Christen, ik leerde al liegen".

POSTKOLONIAAL

Het belangrijkste instrument van deze geestelijke invasie was dus geweld en geestelijke terreur, wat volgens Paolo Freire resulteerde in een cultuur van het zwijgen. Helaas is dit instrument een onvervreemdbaar erfgoed gebleken in het hele opvoedingspatroon in Midden- en Zuid-Amerika. Van kleins af aan speelt het "bang maken" een grote rol in de opvoeding. Ook op Curaçao.

Zelfs de wiegeliedjes op Curaçao zijn angstaanjagend: Albert'i Shon Rika Tutuchi met alleen maar met één oog; "Un baka maluku" die iedereen die huilt komt opeten; om nog maar niet te spreken van die andere "baka maluku" met bange ogen uit het land van Fulang die er voor zorgt dat je vader, noch je moeder nog ooit zult zien; en wat te denken van de moeder die geen geld heeft, het kind in een doosje stopt en naar Nederland stuurt!

Prof. dr Rene Römer beschrijft in "Samenleven op een Caraïbisch eiland blz. 99 e.v. hoe het verbale contact met de ouders één van de zwakste punten in onze opvoeding is". Aangezien men zo min mogelijk door het kind gestoord wil worden, wordt er niet naar het kind geluisterd. De ouders zelf spreken het kind veelal aan in de gebiedende wijs: "Ga eten", "afblijven", "wees stil". Een wel opgevoed kind valt volwassenen niet lastig met zijn "ko'i kens" (flauwe kul) en het "bai hunga" (Laat ons met rust; letterlijk 'ga spelen') ligt de ouders in de mond bestorven, aldus Römer.

Dat men een kind al in de kleuterleeftijd zijn nieuwsgierigheid en daarmee zijn capaciteit om te leren kan "afdresseren", ontgaat deze ouders volkomen. En ook later wordt elke vraag naar "het waarom van de dingen afgedaan met: "omdat ik het zeg", en bij onverhoopt verder aandringen wordt het inzeggelijke brutale kind met een klinkende oorvijg tot zwijgen gebracht.

Ook het onderwijs in onze regio is bekend met dezelfde eigenaardigheden. Net als thuis is er op school waar veel leerkrachten maar één goede leerling en dat is de zwijgende leerling. Het uitgangspunt op veel scholen is dan ook: "Wie of wat je ook bent, we gaan er wat aan doen!" Om dat waar te maken bouwt de school een sterk gestructureerd systeem op, waarbinnen een aantal gevestigde waarden, zoals volgzaamheid, rust en orde, absolute voorrang hebben.

Hiertoe wordt het kind dan ook in een strenge rij geplaatst en leert het braaf stil te zitten. Armen waarmee het van alles had leren doen, moeten gekruist worden en de mond waarmee het had leren lachen en roepen moet nu dicht blijven. Waarom? "Omdat ik het zeg", is het stereotiepe antwoord van onze depositaire opvoeders. Wat noch de Spaanse missionarissen van 500 jaar geleden, noch de depositaire opvoeders.

Wat de Spaanse missonarissen van 500 jaar geleden, noch de depositaire opvoerders van nu begrijpen, is dat het bij opvoeding altijd op de eerste plaats om die ander gaat.

- De missionarissen waren er voor de indianen en de indianen niet voor de missionarissen;
- ouders zijn er voor de kinderen en de kinderen niet voor de ouders;
- leerkrachten zijn er voor de leerlingen en de leerlingen niet voor de leerkrachten.

Je zult je dus als opvoeder wel degelijk te verantwoorden hebben en dan niet met de valse openheid van de "vooruitstrevenden" onder de depositairen met hun bedriegelijke uitspraak: "Je mag me alles zeggen, maar je moet wel weten hoe je het zegt!" Niet alleen is volgens deze opvatting de vorm dus belangrijker dan de inhoud, maar hier ligt voor de argeloze leerling nog een listig addertje verscholen in het gras. Immers, "If you don't like the message, just try to kill the messanger", zeggen de Engelsen en dat is nu precies wat deze moderne depositaire leerkrachten onmiddellijk zullen doen.

Als de boodschap hen niet bevalt, is er altijd wel iets op de vorm aan te merken: "Jij ongemanierd kind. Ta falta respèt!" en the rest is (alweer) silence!!

= door Wim Rutgers =

Scholen, taal en literatuur rond de eeuwwisseling

Ook na de emancipatie in onderwijs geen gelijke kansen

IN DE POST-EMANCIPATIE maatschappij werd het onderwijs van eminent belang geacht, niet alleen voor een bepaalde stand of klasse, maar voor het hele volk. Een leesvereniging als La Precaución (1872) en een blad als Civilisadó (1871-1875) stichtten daarom zelfs eigen scholen. Dat was meer idealisme dan commercie. De bedoeling van de eerste was namelijk kinderen van minvermogenden kosteloos een beetje basisonderwijs te verschaffen.

De belangstelling blijkt ook uit een groot aantal artikelen zoals van advocaat A.M. Chumaceiro met zijn bekende brochure 'Een ernstig woord over een ernstig onderwerp' (1884). In de discussie stonden veelal de schooltaal - Papiamento of Nederlands - en de aanpassing aan de eilandelijke omstandigheden en behoeften van de leerlingen centraal. Er viel dan ook heel wat te verbeteren aan het gewone lager onderwijs.

Einde 1876, begin 1877 wijdde een auteur 'J' in *De Curaçaosche Courant* niet minder dan zes artikelen aan het basisonderwijs, waarin hij schreef dat er te veel scholen waren: beperking van scholen zou de kwaliteit verhogen, waar dan bovendien zoveel talen die op Curaçao nu eenmaal nodig zijn, beter gegeven zouden kunnen worden. Hij bestreed daarom het genoegen nemen met verbalisme, besprak niet alleen de moeilijkheid van het Papiamentstalige kind, maar ook het gebrek aan methode en aangepast lesmateriaal en gebrek aan belangstelling van de ouders om de kinderen wat langer op school te houden:

"Onmogelyk is het aan een kind, zelfs aan een jongeling, eene taal goed te doen kennen. Gemakkelyk daarentegen is het een kind de grammatica uit het hoofd te laten leeren. Aan het gemakkelyke wordt dus de voorkeur gegeven... Men gebruikt meestentyds als leesboeken, werken waarin van dooi, vorst, en yzel, sneeuw en hagel gesproken wordt, zaken waarvan een kind, dat nooit uit de tropische gewesten is geweest, zich geen denkbeeld vormen kan... Na het verlaten der school nemen zy geen boek in handen, lezen niets en studeren nog minder. Zy vergeten dan in een paar jaren dat weinige wat zy mogten geweten hebben".

Dat in de post-emancipatie maatschappij voorlopig nog lang niet iedereen gelijke kans maakte op goed onderwijs, wordt pijnlijk duidelijk als we het uitmuntende onderwijs dat in de internaten gegeven werd met dit basisonderwijs vergelijken. In scherpe tegenstelling tot het gebrekkige lager onderwijs stond in diezelfde tijd het particuliere. Dat beleefde de laatste decennia van de 19de eeuw een ongekende bloei. John de Pool schreef in zijn 1935 verschenen *Del Curaçao que se va* lyrisch en nostalgisch over de kwaliteiten van de in die jaren veelal door van het vasteland afkomstige 'exilados' en Curaçaoënaars gestichte en geleide internaten, zoals Colegio Vargas, Colegio Baralt, Colegio Colonial, Colegio Santo Tomás, Welgelegen en vele andere. Voor hem stond het vast, dat

"het hoge culturele en intellectuele peil... ongetwijfeld te danken was aan de onderlinge concurrentie tussen al deze scholen. De ene probeerde de andere te overtreffen in briljante examens, in pracht bij de feestelijke prijsuitreikingen..."

De Pool schreef dus niet over de gewone lagere scholen, maar over de internaten, niet over de overheidsverplichting om na de emancipatie van 1863 voor volksonderwijs te zorgen, maar over particuliere elitescholen voor gegoede jongeren uit het buitenland en van Curaçao zelf. Het hiervolgend is zeker niet bedoeld als een geschiedenis van dit onderwijs, het is niet meer dan een verkenning naar wat er op deze particuliere instituten aan letterkunde onderwezen werd.

De krant is opnieuw de eerste bron van informatie voor ons; daarnaast beschikken we over een aantal gedenkboeken in het algemeen of bij jubilea van soeurs, paters en fraters in het bijzonder, en een enkel tijdschrift-artikel, zoals over het collegium Neerlandicum. Dat is niet veel, het maakt niet meer dan een onvolledige reconstructie mogelijk. Welk beeld kunnen we ons nu nog vormen?

De onderlinge concurrentie tussen deze scholen zorgde ervoor dat men advertenties plaatste, dat de kranten reclame maakten door het schoolreglement en/of het onderwijsprogramma af te drukken, door aankondigingen te geven en in sommige gevallen uitvoerig verslag te doen van openbare examens en diploma-uitreikingen, waarin de kwaliteiten van de scholen vaak breeduit gemeten werden.

Dit soort verslagen, al waren ze vaak meer onkritische reclame dan journalistiek objectief, geven ons nu nog een beeld van wat het letterkunde-onderwijs in die dagen kennelijk behelsde, met welke literaire bagage de jeugd de school uiteindelijk verliet. Het gaat mij dus niet om de beschrijving van het onderwijs, maar alleen maar te kijken wat ik via de onderwijs-instituten over het letterkundige leven van die dagen aan de weet kan komen.

Werden de meeste particuliere scholen door buitenlanders opgericht, Collegium Neerlandicum was het gevolg van een eilandelijk initiatief. Het doel van deze elitegroep was het stichten van een middelbare school waar onderwijs gegeven werd dat recht van toelating aan een universiteit in Frankrijk, Engeland of Nederland verschafte. De drie talen zullen dus wel op niveau gegeven zijn.

De leraren waren buitenlanders en mensen van het eiland; de te onderwijzen talen werden bij voorkeur door 'native speakers' gedoceerd. Voor het vak Nederlands werd er door Colegio Vargas een Curaçaoënaar of Nederlander aangetrokken in de persoon van J.H.A. Quast en later Ds G.J. Simons. De zo bekende en algemeen geroemde dichter A.A. Wolfschoon was leraar op het Colegio Santo Tomás.

LEERLINGEN

Van het Colegio Vargas weten we van enkele jaren de leerlingen- aantallen, en wegens een dispuut in 1873 zelfs de complete leerlingenlijst. Dat stelt ons niet alleen in staat aantallen te zien, maar ook de verhouding tussen leerlingen van Curaçao en daarbuiten. De internen (dus de buitenlandse leerlingen) waren steeds in de meerderheid, maar het aantal Curaçaose jongelui op de school was zeker niet te verwaarlozen. De van veraf gelegen plantages afkomstige jongelui waren over het algemeen semi-intern.

De kosten van zo'n particuliere school waren aanzienlijk. Een externe in de hoogste afdeling van Colegio lessen konden die bedragen aardig oplopen. Dit soort cijfers wordt interessant als we die afzetten tegen een lerarensalaris uit die dagen. Een leraar verdiende in die tijd tussen achttienhonderd en drieduizend gulden per jaar; een onderwijzer 2de klasse tussen veertien en tweeëntwintighonderd gulden; een onderwijzer 3de klasse niet meer dan tussen achthonderd en zestienhonderd gulden. Maar er werden ook nog wel lagere bedragen genoemd.

De advertenties en programma's leren ons dat het onderwijs niet zo uitsluitend in de Spaanse taal gegeven was als wel eens wordt beweerd.

"Waar het Hollandsch nu toch al weinig genade vindt in de oogen der Curaçaoënaars, daar is de Openbare School de eenige plaats, waar de kinderen gedwongen worden, het grootste gedeelte van den dag Hollandsch te hooren en te gebruiken. De school moet dus als een der hoofdmiddelen om de Hollandsche taal in eere te doen houden en haar door de jeugd als voertaal bij het aanleeren der andere vakken te doen gebruiken, hoog gehouden worden door allen, die dit een hoofdvereischte vinden voor eene Hollandsche kolonie", aldus H. Michelsen die begin 20ste eeuw directeur was van de bekende Hendrikschool.

Diverse advertenties aan het begin van het schooljaar en de verslagen van de openbare, veelal in de avonduren afgenomen examens, zodat ieder die dat wilde aanwezig kon zijn, geven een indruk welke talen werden onderwezen. Dat was dan in de eerste plaats Spaans, daarnaast ook Engels, Nederlands, Frans en soms Latijn, Grieks en zelfs Hebreeuws als schoolvak. Was de gehanteerde voertaal overwegend Spaans, er was op sommige scholen wel degelijk een keuzemogelijkheid, want "ouders of voogden kunnen de taal kiezen waarin zy verlangen dat hunne kinderen of pupullen onderwezen worden", vermeldde J.A.H. Illidge in zijn prospectus van augustus 1871. Het betrof dus de onderwijstaal waarin de niet taalvakken gegeven zouden worden.

Uit de foto's die mevrouw Maritza Coomans-Eustatia me ter beschikking stelde, blijkt dat het bekende Colegio Santo Tomás (1886) bepaalde afdelingen had waarin alleen een bepaalde taal mocht worden gebruikt; zo was er een 'patio Español' en een 'patio Ingles'.

Het Collegium Neerlandicum (1865) constateerde dat de ouders "over 't algemeen de meeste waarde hechten aan het onderwijs in Fransch, Duitsch, Engelsch en Spaansch, terwijl het doceren van de zuivere uitspraak van het Nederlandsch als eerste eisch werd gesteld".

Op Colegio Vargas (1863) was de verhouding tussen studerenden Engels en Frans ten opzichte van Nederlands 3 : 1. In 1872 telde dit Colegio één les Latijn, twee Nederlands en Duits, maar niet minder dan vijf Spaans, zes Frans en zelfs negen Engels. Colegio Colonial kon in 1877 met moeite een klasje van twaalf leerlingen voor de Nederlandse taal vinden; de lessen Nederlands werden ook buiten het normale programma aangeboden en kostten twee gulden per maand extra voor een dagelijks extra uurtje oefenen onder leiding van docent J.H.A. Quast.

Het Colegio Brusse & Leon vermeldde ook nog Italiaans, en "het Latynsch en Grieksch, de Fabelleer, Rede- en Dichtkunst... worden ook onderwezen, wanneer er daarvoor genoegzame leerlingen zyn, voor welke vakken, volgens nader te maken, overeenkomst, afzonderlyk betaald wordt".

Op Colegio Santo Tomás bestond er een 'instrucción complementaria', waar onder meer "retórica, declamación oratoria, elementos de literatura..." onderwezen werden.

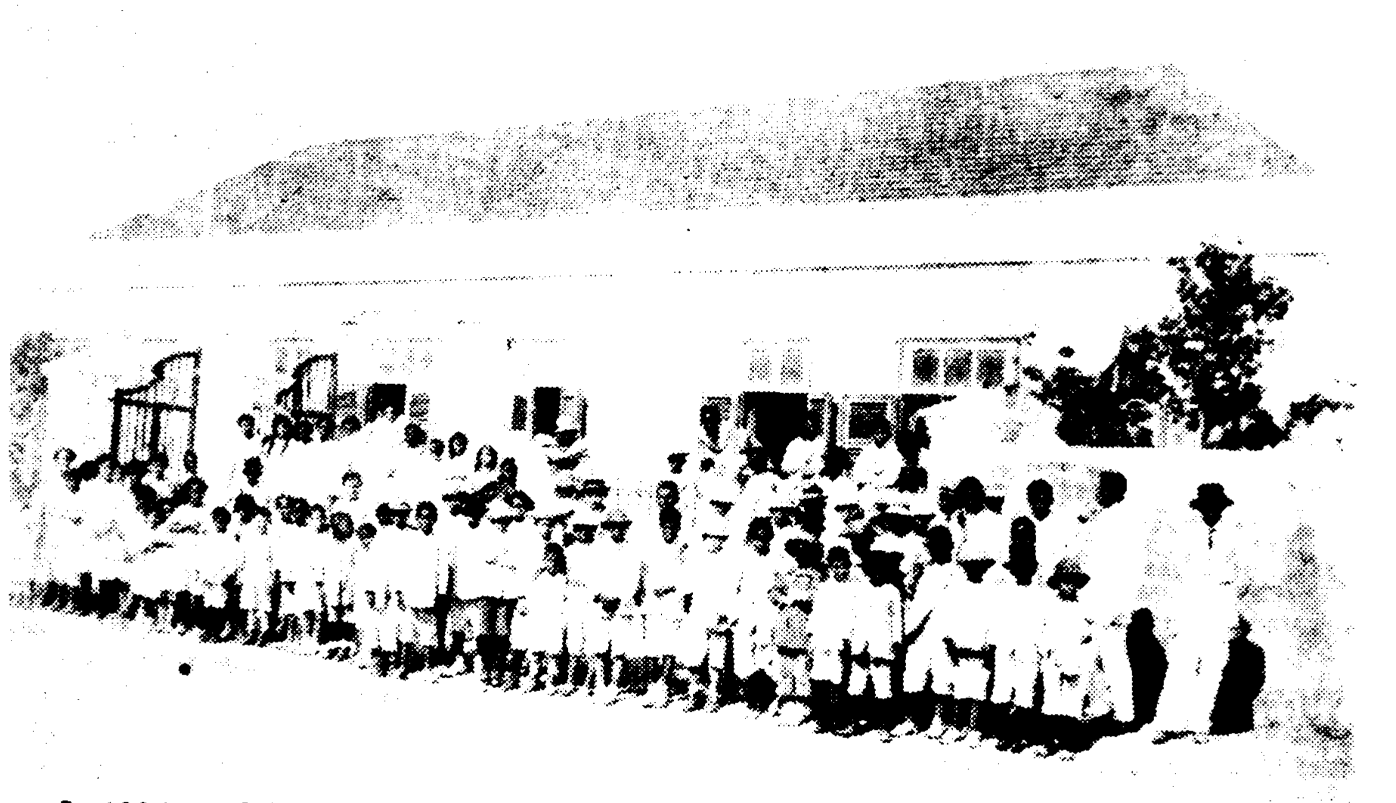
PAPIAMENTO EN ONDERWIJS

Was het onderwijs door het internationale leerlingenbestand van een veeltalig, vooral Spaans gebeuren, over het weren van het Papiamento op dit soort scholen was men het volstrekt eens.

Collegium Neerlandicum klaagde over de slechte beheersing van het Nederlands, omdat niet alleen de 'inlanders', maar ook de 'deftige families' altijd en bij elke gelegenheid 'vlug en gaarne' het 'patois' spraken. Illidge vermeldde in zijn prospectus van 1871 uitdrukkelijk, als reclame bedoeld kennelijk, "Het spreken van de landstaal wordt streng verboden".

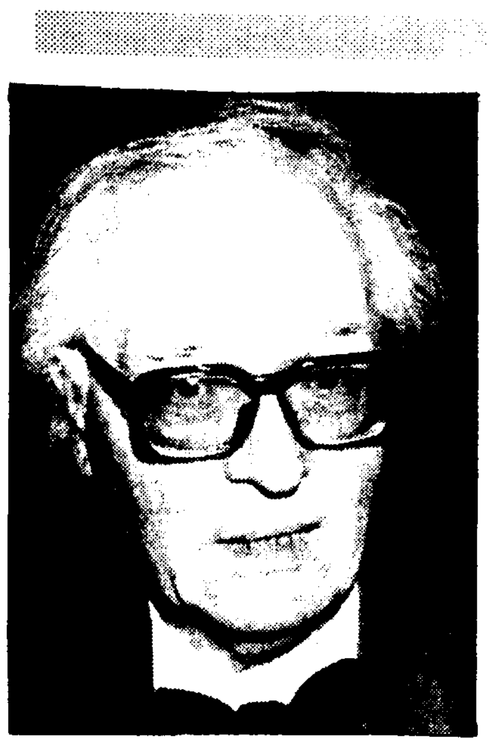
De Curaçaoënaar José R. Henriquez ging in zijn Colegio Colonial misschien wel het verst, toen hij bij de derde prijsuitreiking in 1879 niet alleen medailles uitreikte voor goed gedrag, maar ook voor degene die gedurende het gehele schooljaar het minst Papiamento had gesproken.

Gevorderde leerlingen bestudeerden niet alleen de grammatica maar ook retorica. Voorzover de wegens de onderlinge concurrentie nogal positieve kritiekloos-roemende krantenverslagen een betrouwbaar beeld geven, waren de opgaven niet bepaald gemakkelijk. De kandidaten werden gedegen getraind in de declamatie, want werd er in het dagelijks leven niet van iedere vooraanstaande een flinke portie 'elocuencia' geëist? De prijsuitreikingen waren voor de hele Curaçaose gemeenschap hoogtepunt van het gehele schooljaar, maar daarover een volgende keer.

In 1904 werd de Emmaschool, een openbare school geopend in Punda. De kwaliteit van het openbaar onderwijs kon het niet halen bij die van het onderwijs op de 'elite' scholen zoals b.v. het Colegio Vargas en het Colegio Santo Tomás.

Olivier Messiaen: religie als basis

OLIVIER MESSIAEN, die vorige week op 83-jarige leeftijd overleed, kan worden beschouwd als de grootste componist van Frankrijk van deze eeuw, met name op het gebied van kerkmuziek. Het werk van Messiaen is door kenners beschreven met kwalificaties die variëren van 'weelderig en contemplatief' tot 'mystiek en streng'. Hij schreef zijn eerste werk op 8-jarige leeftijd en laat een oeuvre na dat bestaat uit fuga's, cantates, missen en opera's. Zijn meest uitgebreide compositie: 'St. Franciscus van Assisië' ging in 1983 in première in de Parijse Opera. Als dirigent trad toen op de Japanner Seji Ozawa, de vaste dirigent van de Boston Symphony Orchestra.

Religie was de voornaamste drijfveer voor de muziek van Messiaen, zowel in zijn seculiere als meer gewijde muziek. Als jongeman legde hij de belofte af om zijn katholieke geloof als basis te laten dienen voor al zijn werken.

Messiaen was behalve componist ook bijna veertig jaar docent aan het Conservatorium van Parijs en hij liet een duidelijk stempel na op het werk van een aantal belangrijke musici van deze eeuw zoals Pierre Boulez en Karl Heinz Stockhausen. Boulez noemde Messiaen vorige week 'de grootste musicus van onze generatie'.

REEDS JONG

Olivier Messiaen was op 11-jarige leeftijd reeds een verdienstelijk pianist. Hij schreef zich toen in op het Parijse Conservatorium waar hij zich ging bekwamen in orgelmuziek, improvisaties en componeren en wist in alle drie de categorieën prijzen te behalen. In 1930 studeerde hij af en werd hij de vaste organist van de Kerk van de Drieëenheid in Parijs. Daar shockeerde hij de kerkgangers met zijn buitengemeen emotionele stijl bij het vertolken van psalmen. "Mijn muziek was veel minder gewelddadig dan de inhoud van de teksten die zij lazen", zei hij hierover.

Messiaen gebruikte elementen van de muziek van de Grieken, de Hindu's, uit China, Japan, Bolivia en Bali om zijn vertolkingen een meer exotisch karakter te geven. Hij was er stellig van overtuigd dat muziek onverbrekelijk verbonden was aan andere disciplines zoals filosofie, religie en folklore.

Hij maakte ook notities en klassificaties van het geluid van vogels en reisde de wereld rond met zijn bandrecorder om allerlei exotische geluiden vast te leggen en ze te gebruiken in zijn repertoire.

Samen met Andre Jolivet, Ives Baudrier en Daniel-Lesur vormde hij La Jeune France, een groep die zich beijverde voor het bevorderen van de Franse muziek.

Maar de Tweede Wereldoorlog onderbrak zijn muzikale aktiviteiten en in 1939 ging hij in dienst van het Franse leger. Na de invasie van de Duitsers schreef hij in een kamp voor krijgsgevangenen het werk 'Quartet voor het Einde van de Wereld', voor cello, clarinet en piano dat hij samen met drie medegevangenen uitvoerde en dat later een van zijn bekendste werken werd. In 1941 werd hij vrijgelaten en mocht hij zijn baantje als organist van de 'Trinité' weer opvatten. In 1948 werd hij docent aan het Parijse Conservatorium en in hetzelfde jaar maakte hij een reis naar de Verenigde Staten waar zijn invloed merkbaar werd bij diverse jonge componisten.

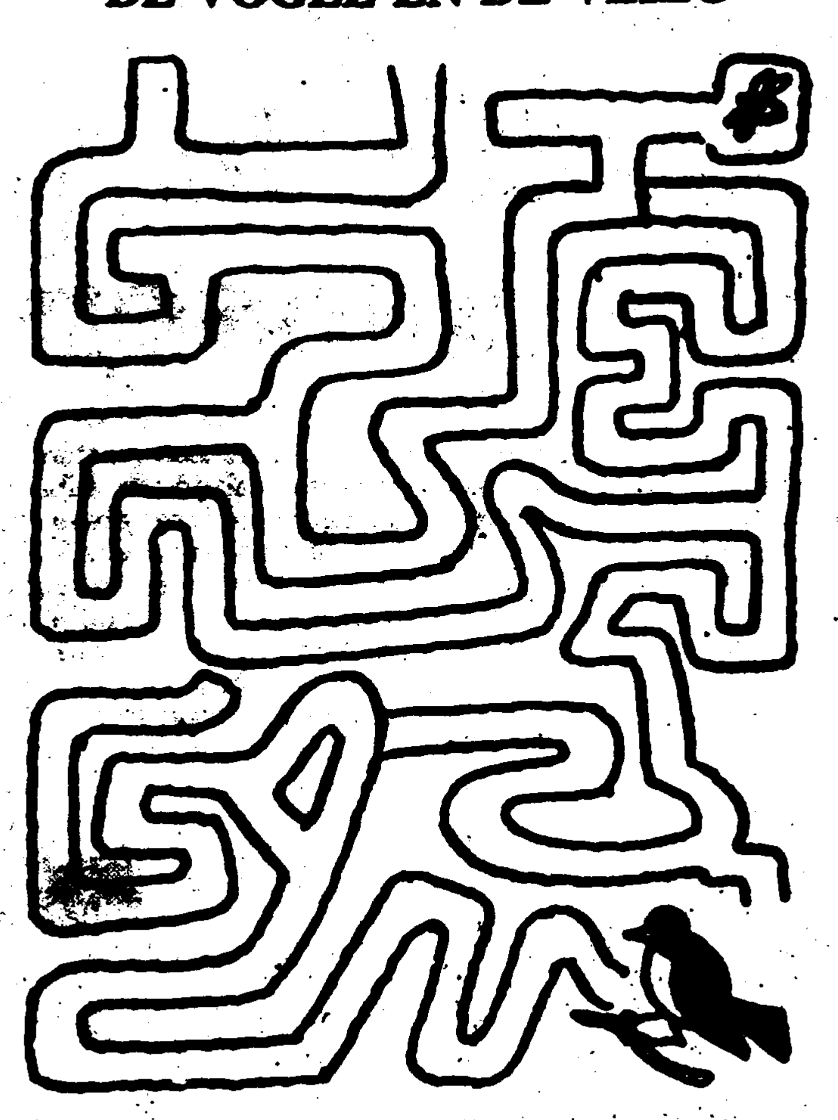
Zijn meest bekende werken zijn 'L'Ascencion' (1935), 'La Nativité du Seigneur' (1936), 'Le Banquet Céleste' (1936), 'Le Corps Glorieux' (orgelwerk 1939) 'Visions de Amen' (voor twee piano's, 1939), 'Oiseaux Exotiques' (1956) en 'Turangailila' (1946-48) een symfonie bestaande uit tien delen die beschouwd wordt als de meest overtuigende expressie van zijn geloof.

Ofschoon hij wereldberoemd werd tijdens zijn leven, beklaagde Messiaen zich erover dat het publiek zijn muziek niet begreep. "Mijn muziek gaat over het geloof tot mensen die geen geloof hebben, over vogels voor mensen die niet van dieren houden, over ritme voor mensen die er niets van begrijpen en over kleuren voor mensen die niets zien", zei hij in een interview vlak vóór zijn dood. Messiaen was getrouwd met de pianiste Yvonne Loriod, een van de voornaamste vertolkers van zijn werk.

Boek over bier

HOEWEL Tsjechoslowakije de bakermat van de pils is, de *ales* in Engeland favoriet zijn en Duitsland de meeste brouwerijen heeft, zijn de Belgische bieren de meest interessante. Geen ander land heeft zo'n rijke traditie of zoveel verschillende biersoorten. Niet voor niets is het enige gildehuis in Europa dat nog zijn oorspronkelijke bestemming heeft dat van de brouwers op de Grote Markt in Brussel. Iemand die daar aan de borst wordt gedrukt is Michael Jackson, publicist over spiritualiën en presentator van het programma *The beer hunter*. Als medewerker van *Holland Herald* kwam hij als jong journalist in Amsterdam en reisde al proevend rond door de Lage Landen. Was het eerste hoofdstuk van zijn *The New World Guide to Beer* (Bieratlas) al gewijd aan de Belgische bieren, nu is een omvangrijke publicatie verschenen dat enkele aan het bier in de Zuidelijke Nederlanden is gewijd onder de titel De Grote Belgische bieren. In de Vlaamse pers is het al 'een standaardwerk' genoemd en daar kunnen ze het weten...

DE VOGEL EN DE VLIEG

Welke weg moet de vogel vliegen om de vlieg te kunnen vangen?

Het kadootje voor Poetsje

- door Nel de Jong -

DE TWEE parkietjes boven op een cactus keken verbaasd naar beneden. Was dat kabouter Brr niet, die daar liep? Maar wat deed hij raar! In plaats van een vrolijk liedje te zingen en iedereen goeiedag te zwaaien liep het kaboutertje met gebogen hoofd door de mondi. Hij mompelde aan één stuk door en zag of hoorde niemand. Zelfs de twee parkietjes niet, toen die "Hé kabouter Brr!" schetterden.

Een muisje keek het kaboutertje ook al hoofdschuddend na. "Hij trapte op mijn staart en zei niet eens pardon", piepte hij verontwaardigd tegen zijn broertje. "Misschien is hij ziek" zei het andere muisje. "Hij houdt zijn hoofd zo ver naar beneden". "Ja ja", knikte een hagedisje, "En hij zegt van die rare dingen. Weet je, wat ik hem hoorde zeggen? Pillendoosje, stofmachine en vaasjes-schoonmaker".

De parkietjes en de muisjes keken het hagedisje met open bekjes aan. "Een pillenmachine?" zei een muisje. "Hij wil zeker nieuwe pilletjes maken voor de zieke dieren in de mondi". En hij rende weg om het zijn vriendjes te gaan vertellen. "Welnee", krijste een van de parkietjes, "Hij wil de hele mondi schoonmaken met een stof-schoonmaker". En hij schreeuwde naar een paar parkietjes, die net langs kwamen: "Hé, hebben jullie het laatste nieuws al gehoord? Over de stof-schoonmaker van kabouter Brr?"

En zo duurde het niet lang, of alle dieren hadden gehoord, dat kabouter Brr iets ging maken. Maar niemand wist precies, wat het was. De één had het over een vaasje met pillen, de ander over een stofzuiger en de derde wist zeker, dat het een doosje was, dat kabouter Brr schoon moest maken.

Maar toen een konijntje aan kabouter Brr vroeg, of het echt waar was, dat hij

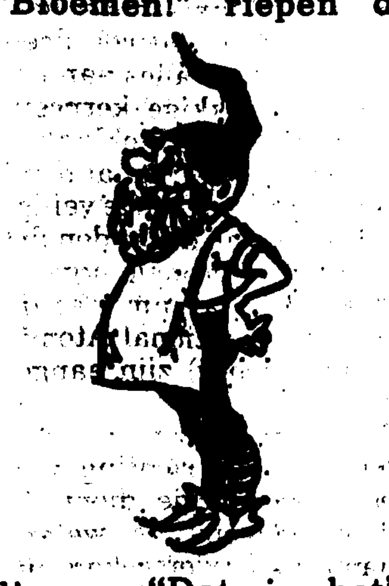

een pillenzuiger ging maken, keek het kaboutertje hem met grote ogen aan. "Een pillenzuiger?" vroeg hij verbaasd, "Wat is dat? En waarom moet ik zoiets gaan maken?" "Iedereen zegt het", zei het konijntje, "En een hagedisje heeft me verteld, dat je het zelf gezegd hebt".

Het kaboutertje begreep er niets van. "Nee hoor", zei hij. "Een pillenzuiger ga ik echt niet maken. Daar heb ik geen tijd voor. Morgen is Poetsje jarig en ik moet bedenken, wat ik haar zal geven. Dat is reuze moeilijk, hoor. Ik wou eerst een pillendoosje maken. Maar ze is nooit ziek en heeft geen pilletjes om in het doosje te doen. Toen wilde ik een stofmachine voor haar maken. Dan hoeft ze niet meer te stoffen. Maar dat is veel te moeilijk voor me". Kabouter Brr zuchtte ervan en het konijntje zuchtte al even hard mee. "Een vaasje schoonmaker, zo leuk. Maar ik kan toch ook niet met niets komen? Aiaiai, wat moet ik haar geven!"

"Geef haar maar een lekkere sappige plantenwortel", zei het konijntje likkebaardend. "Of een lekkere, dikke vlieg!" riep een spin, die in haar spinneweb zat en alles gehoord had. Maar kabouter Brr schudde zijn hoofd. "Dat is wel lekker voor konijntjes en spinnetjes", zei hij, "Maar kaboutertjes houden daar niet van". "Waar houdt Poesje dan van?" vroeg een muisje, dat er ook bij kwam zitten. "Ze houdt van schoonmaken en glimmende pannen in de keuken", zei kabouter Brr, "Enne... mooie spreien op de bedden, een zondagse muts en gehaakte kleedjes. Maar dat heeft ze allemaal al, dus dat kan ik haar niet geven".

Een hagedisje, dat op een boomstammetje vlakbij zat en alles gehoord had, keek het kaboutertje met glinsterende oogjes aan. "Ze houdt ook van bloemen", zei hij, "Dat heeft ze me zelf gezegd". "Bloemen!" riep kabouter Brr. "Bloemen!" riepen de

dieren. "Dat is het", knikte kabouter Brr blij. "Ik ga haar bloemen geven. De mooiste, die ik kan vinden ga ik voor haar plukken". "En ik zal je helpen", riep het konijntje. "Ik ook, ik ook!" schreeuwden de andere dieren.

En toen Poetsje de volgende morgen opstond wreef ze haar ogen uit van verbazing. Het hele kaboutershuisje stond vol ... had haar stoel ermee versierd. Ze stonden op tafel, op de kastjes en op de grond. Er waren rode bloemen, gele bloemen, oranje en paarse, witte, roze, grote en kleine. "Het lijkt wel een sprookjestuin", zuchtte Poetsje. Ze was er blij mee, dat iedereen een zoentje op zijn neus gaf. Het hagedisje kreeg er twee, omdat hij het bedacht had. En drie dagen lang heeft ... toen zijn neus niet gewassen, om de zoentjes te bewaren. Zo trots was hij er op.

Xingoe de hond

WEET JE HET NOG? Detta is bij haar jong Xingoe terug gekomen. Een slang, die elke nacht kuikentjes kwam stelen uit het kippenhok, is een poos onder de hut gebleven om een nieuw vel te krijgen. Maar op een dag kruipt de slang van onder de hut vandaan de zon in. Hoe beter het is, hoe levendiger het dier wordt.

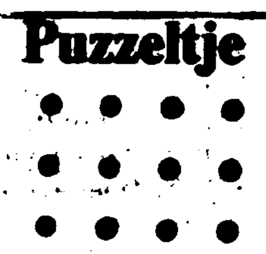
Daar komt Xingoe aan met een bot. Kapot bijten kan hij het niet, maar het is een kostbare schat en moet begraven worden. Vlak naast de slang begint hij te graven. Zacht sissend kronkelt ze in elkaar, klaar voor de aanval.

Maar vóór ze kan aanvallen, wordt ze door Detta bij haar staart gegrepen en door elkaar geschud. Dan wordt ze in een grote boog op de grond gegooid, weer opgepakt en opnieuw weg geslingerd. Haar ruggegraat is op meerdere plaatsen gebroken en ze kronkelt half dood door het stof. Voordat ze haar gif kan spuiten, geeft Detta haar de dodelijke beet vlak achter haar kop. Detta heeft nu niet alleen haar jong gered, maar ook zichzelf. Ze eet weer, want ze wil leven om voor Xingoe te zorgen. Langzamerhand went ze ook aan Andreas. Op een dag loopt ze kwispelend op hem toe, richt zich op haar achterpoten en legt haar voorpoten op zijn schouders.

Xingoe moet nu veel leren. Detta leert hem de kudde runderen en paarden bij elkaar te houden. Dat is niet gemakkelijk. De runderen zijn niet alleen groot, maar ook half wild. Ze kunnen hun koppen bliksemsnel buigen om met hun horens toe te stoten. En niet alleen de stieren zijn gevaarlijk. De koeien stormen er woedend op los, als ze denken, dat hun kalveren zich in gevaar bevinden. Alleen de paarden mogen tussen de runderen grazen. Hun fijnere oren en neuzen hebben het gevaar, dat rondom in het oerwoud dreigt, eerder in de gaten, weten de runderen. Als de paarden weg stormen, stellen de runderen zich in slagorde op. Maar de honden doen de koeien denken aan sluipende rovers, die kalveren verscheuren. Ze worden gestoten en getrapt, als ze dichterbij komen.

(wordt vervolgd)

Puzzeltje

HIER zie je twaalf stippen. Kun je zo, door er vier te verplaatsen, ze in zes rijen leggen, elk van vier? Je kunt het uitproberen door 12 centen of stenen voor je te leggen. Ga dan maar schuiven.

Wist je dat ???

DE ... meer verstand gekregen dan de ander en daar ... verder niets aan doen. Dat was, wat we tot nu toe dachten. Maar geleerde mannen hebben ontdekt, dat dat niet helemaal waar is. Je kunt je verstand wel degelijk iets erbij leren. Een van de manieren om dat te doen is de volgende: Je moet bijvoorbeeld hoofdstuk tes van je aardrijkskundeboek leren. Begin dan niet gelijk met "leren", maar lees het eerst even aan beetje door en bekijk de plaatjes erbij. Dan weet je al een beetje, waarover het gaat. Als je dan echt gaat leren, onthoud je de les veel gemakkelijker.

Hoe komt het toch, dat postduiven bijna altijd de weg naar huis terug vinden? Hoe ver weg je ze ook brengt. De geleerden hebben ontdekt, dat ze dat kunnen met hun reukzin. Misschien hebben ze nog meer hulpmiddeltjes. Maar de reukzin is een feit, dat zeker is. Als je bijvoorbeeld de wind in een volière met een fan omdraait, vliegen de duiven de verkeerde kant uit. Duiven met dicht gestopte neusgaten konden de weg naar huis niet meer vinden, terwijl duiven met open neusgaten dat wel deden.

Dieren in het wild lopen meer gevaar dan mensen. Daardoor komt het misschien, dat een mensenbaby de eerste maanden zo hulpeloos is, terwijl bijvoorbeeld een zebra-baby na een paar minuten al kan staan. Een paar uur later holt hij al met zijn moeder en de andere zebra's over de grasvlakte.

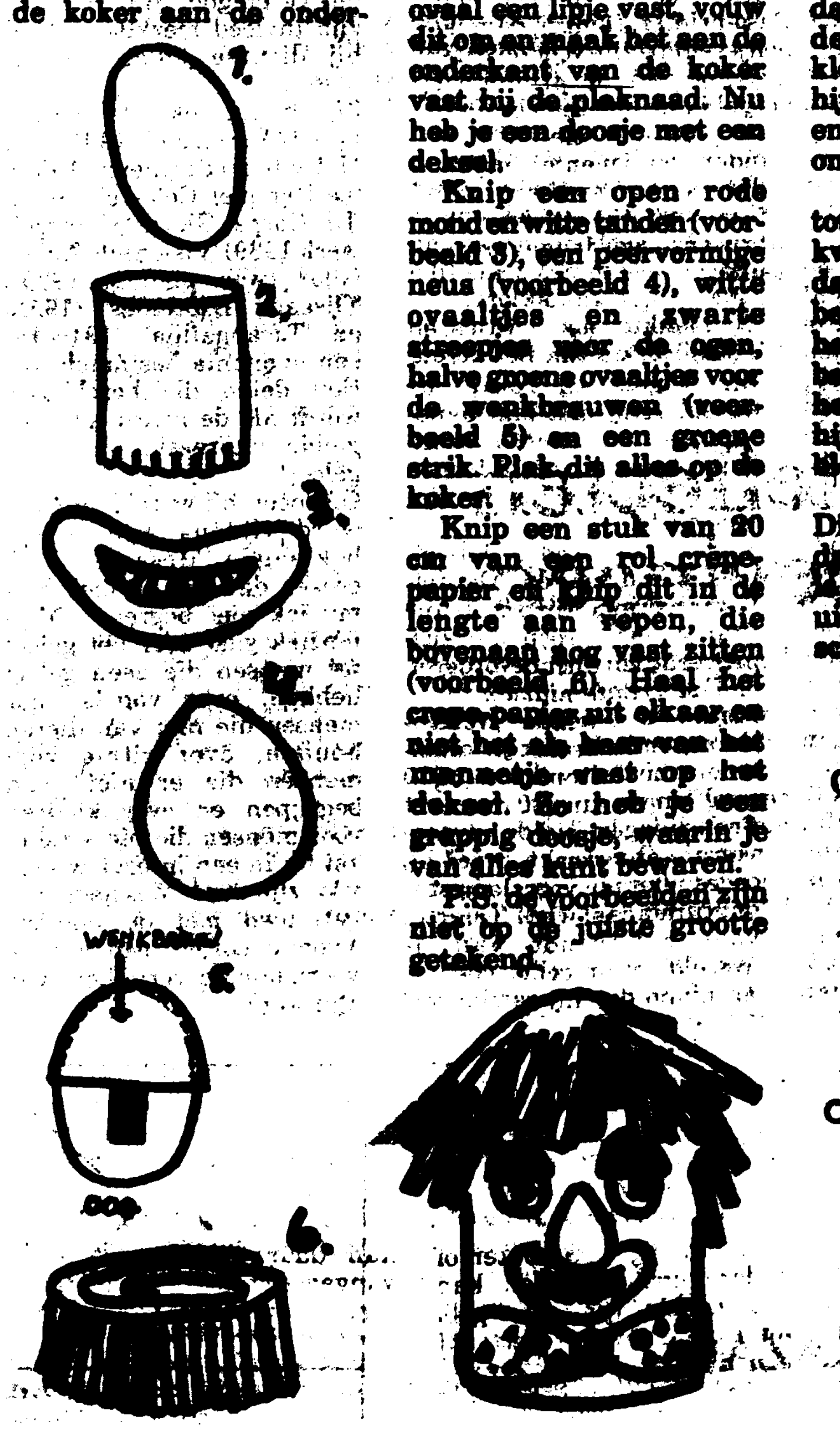
Om zelf te maken: Doosmannetje

KNIP UIT karton 2 ovalen van 20 cm lang en 13 cm breed (voorbeeld 1). Maak van een gekleurd stuk karton van 50x40 cm een koker en plak de naad met plakband dicht. Knip de koker aan de onderkant 3 cm in, telkens op een afstand van 1 cm (voorbeeld 2). Vouw de stukjes naar binnen en plak ze op een ovaal. Nu heb je al een doosje met een bodem. Maak aan het tweede ovaal een lipje vast, vouw dit om en maak het aan de onderkant van de koker vast bij de plaknaad. Nu heb je een doosje met een deksel.

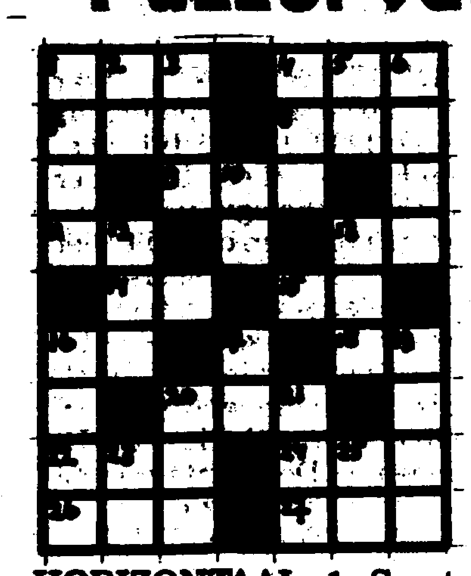
Knip een open rode mond en witte tanden (voorbeeld 3), een pelvormige neus (voorbeeld 4), witte ovaaltjes en zwarte streepjes voor de ogen, halve groene ovaaltjes voor de wenkbrauwen (voorbeeld 5) en een groene strik. Plak dit alles op de koker.

Knip een stuk van 20 cm van een rol crepepapier en knip dit in de lengte aan repen, die bovenaan nog vast zitten (voorbeeld 6). Haal het crepepapier uit elkaar en niet het als haar vast op het deksel. Zo heb je een grappig doosje, waarin je van alles kunt bewaren.

P.S. de voorbeelden zijn niet op de juiste grootte getekend.

Puzzel van de week

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Gaya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week:

Lyndra de Jongh
Cumana 79
Aruba

Zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

HORIZONTAAL: 1. Soort pudding; 4. Deel van een huis; 7. Plezier; 8. Eer; 9. Muzieknoot; 11. Familielid; 13. Overblijfsel van vuur; 14. Deel van een mast; 15. Bergruimte; 16. Klein kind; 18. Sint (afkorting); 20. Eet je vooral met Kerstmis; 22. Een zekere; 24. Eer; 26. Getal; 27. Schrijfgerei.

VERTIKAAL: 1. Vuur; 2. Lager Onderwijs (afkorting); 3. Indien; 4. Plaats voor zendaren; 5. Slee; 6. Hulpmiddel om beter te zien; 10. Oké; 12. Woonboot; 13. Visgerei; 16. Delen van de dag; 17. Achter; 19. Deel van de voet; 20. Plaats voor zondaren; 21. Klap; 23. Thans; 25. Muzieknoot.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 2. Aas; 5. Aal; 6. Lui; 7. Sla; 8. De; 9. Nu; 10. Arm; 11. Pa; 12. Bj.; 13. Ene; 15. Ere; 16. Vla; 17. Dra.

VERTIKAAL: 1. Hard appel; 2. Als; 3. Sla; 4. Nieuwjaar; 13. Eed; 14. Eva.

Uit de schoolkrant

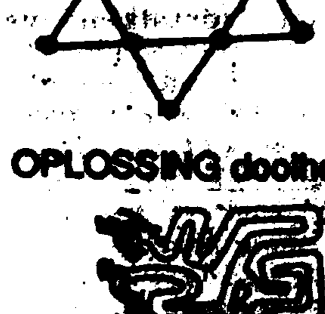

ER WAS eens een beertje. Hij woonde in een hol in een berg met zijn vader. Hij had geen broertje en geen zusje. Hij was zo alleen. Hij had geen vriendje. Op school lachte iedereen hem uit. Zijn vader vond het heel erg, maar hij werkte de hele dag. Soms mishandelden de grote beertjes het kleine beertje en dan had hij niks geen brood meer en geen tas en geen geld om eten te kopen.

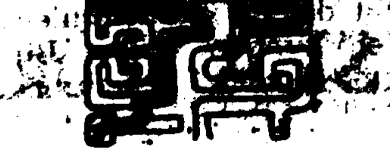
Dan moest hij wachten tot 's avonds, als zijn vader kwam. Toen, op een goede dag kwam er een nieuwe beer op school. Hij was heel aardig. En hij sloot beertje vriendschap met hem. En toen eindelijk had hij een vriendje. En zo ... vriendjes.

Dit droevige verhaaltje, ... uit klas 5b van de Marnixschool. Goed zo, Nailah!

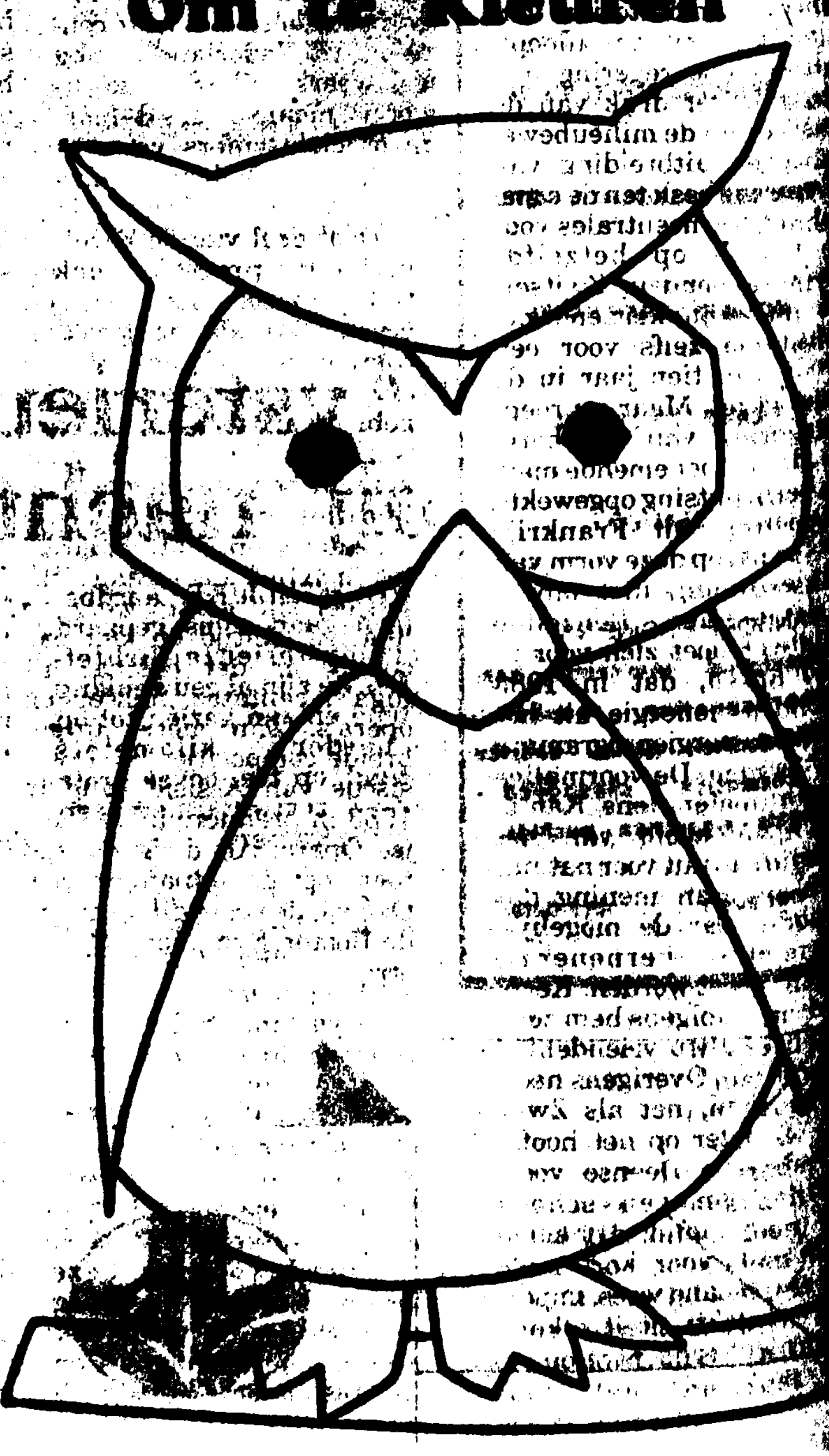
Oplossing puzzeltje:

OPLOSSING doolhof:

Om te kleuren

Door groeiende energiebehoefte en bezorgdheid over milieu

Ook in Europa wordt roep om kernenergie groter

= door ANP-verslaggever Carel Wiemers =

KARLSRUHE - De recente uitspraken van de Nederlandse minister van Economische Zaken Andriessen over de noodzaak van kernenergie kwamen niet uit de lucht gevallen. Meerdere Europese regeringen en beleidsmakers dringen nu aan op de inzet van meer kernenergie om te kunnen voorzien in de groeiende behoefte aan elektriciteit. Als tweede argument hanteren zij de bescherming van het milieu. De toenemende vervuiling van de lucht met stoffen, afkomstig van de verbranding van olie, steenkool en gas, vraagt volgens hen dringend om uitbreiding van de energieproduktie door de bouw van meer voor het milieu en de natuur 'schone' kerncentrales. Onlangs gehouden opinie- onderzoeken wijzen uit dat de bevolking haar aanvankelijke afkeer van deze vorm van energie-opwekking langzamerhand laat varen. Steeds meer mensen zien, zo blijkt uit de enquêtes, in dat kernenergie een aanvaardbare en verantwoorde manier van energiewinning is.

Het besef dringt door dat kerncentrales steeds veiliger worden, althans in de westerse landen. Voorts doen deze landen er alles aan om de krakkemikkige kerncentrales in de oostbloklanden zo snel mogelijk aan te passen aan de strenge veiligheidseisen van de landen die bij de internationale organisatie voor atoomenergie IAEA (International Atomic Energy Agency) zijn aangesloten.

Een ander argument dat mensen in de richting van meer kernenergie duwt, is dat er volgens de wetenschappelijke onderzoekers uitzicht is op een veilige verwerking van het kernenergieafval. Zowel het kernonderzoek- centrum in het Duitse Karlsruhe als het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) in Petten werken aan methoden, die ervoor moeten zorgen dat de komende generaties niet met een grote last van voor de Volksgezondheid en het milieu gevaarlijk kernafval worden opgezadeld.

MILIEU

"Het milieu vraagt om kernenergie", zei minister Andriessen onlangs in een interview met het vakbondsblad FNV Magazine. Om de uitstoot van koolstofdioxide (Co2), welke stof vrijkomt bij het verstoken van fossiele brandstoffen, te kunnen beperken, komt men niet onder kernenergie uit, zo meent de bewindsman. Zijn Duitse collega Jurgen Molleman liet zich recent in soortgelijke bewoordingen uit. Evenals Andriessen is de Duitse minister van Economische Zaken van mening dat binnen drie jaar een besluit moet worden genomen over uitbreiding van de capaciteit van kernenergie. Vrijwel tegelijkertijd hield premier Giulio Andreotti van Italië een pleidooi voor de hervatting van het nucleaire programma, wanneer het moratorium van vijf jaar eind dit jaar afloopt. De Italiaanse regering had destijds onder druk van de oppositie van de milieubeweging tegen uitbreiding van kernenergie besloten de capaciteit van kerncentrales voor een poosje op hetzelfde niveau te houden. Zwitserland had zijn kernenergieprogramma zelfs voor een periode van tien jaar in de ijskast gezet. Maar nu roept de regering van het bergland, dat in toenemende mate door kernsplitsing opgewekte elektriciteit uit Frankrijk importeert, op deze vorm van energiewinning niet langer uit te bannen. Eenzelfde ommekeer doet zich voor in Denemarken, dat in 1985 besloot kernenergie uit het nationale energieprogramma te schrappen. De voormalige milieuminister Jens Kampmann, nu hoofd van het Deense instituut voor natuurbeheer, is van mening dat opnieuw naar de mogelijkheid van kernenergie gekeken moet worden. Kernsplitsing is volgens hem zelfs de meest milieu vriendelijke energiebron. Overigens heeft Denemarken, net als Zwitserland, boter op het hoofd, zo meent de Deense voorvechter van een schoon milieu. Zijn land, dat kernenergie tot voor kort resoluut van de hand wees, importeert wel elektriciteit, afkomstig van kerncentrales in Zweden.

Finland denkt er niet aan de in de toekomst benodigde energie te halen uit kolen- of olie gestookte centrales, die de lucht aardig kunnen bevuilen en een bedreiging kunnen vormen voor de vele bossen en meren die het land telt. De Finse minister Kauko Juhantalo van Handel en Industrie kondigde nog niet zo lang geleden de bouw van een derde kernenergie- centrale in het land aan. In een brief aan het parlement liet de Spaanse regering onlangs weten er inmiddels van overtuigd te zijn dat kernenergie een goedkopere en schonere bron van energie is dan gas, steenkool of olie. Zij overweegt dan ook kernenergie in te zetten om de groeiende behoefte aan elektriciteit op te kunnen vangen.

De schok die het ongeluk met de kerncentrale in Tsjernobyl in 1986 vooral onder de bevolking van Europa teweeg bracht, is aan het verflauwen. Onderzoeken die vlak na de ramp met de Russische reactor werden gehouden, hielden een overduidelijke afwijzing van kernenergie in. Recentere onderzoeken wijze op een kentering. Een onlangs gehouden enquête van het Duitse Allersbach opnie-onderzoek instituut toont aan dat 61 procent van de bevolking in Duitsland zijn steun geeft aan de voortzetting van de huidige kernenergie-produktie. Bijna eenderde van de ondervraagden stemt voor uitbreiding van de capaciteit. Oppositie is nog steeds aanwezig, maar die is in vergelijking met de voorstanders gering. Het onderzoek noemt een percentage van 28 dat de bestaande kerncentrales het liefst gesloten wil zien. Meer dan de helft van de deelnemers aan het onderzoek is van mening dat de opwekking van kernenergie minder schadelijk voor het milieu is dan bijvoorbeeld kolen gestookte centrales. In Nederland is nog veel weerstand tegen kernenergie, maar volgens de laatste officiële cijfers van het Energie- en Milieu- onderzoekcentrum in Leiden is een groot deel van de bevolking (70 procent) ook bepaald geen voorstander van kolencentrales. Een Fins onderzoek dat onlangs werd gehouden, toont aan dat de bevolking niet afwijzend staat tegenover het gebruik van kerncentrales. Bijna de helft steunt het regeringsprogramma op dit punt. Fransen zijn nog grotere voorstanders van kernenergie. Een enquete onder de bevolking van Frankrijk wees recent uit dat 57 procent het nationale kernenergie-programma goedkeurt.

NOODZAAK

Buiten Europa is men nog meer overtuigd van de noodzaak van kernenergie. Recente opinie-onderzoeken in Japan en de Verenigde Staten leverden percentages van respectievelijk 67 en 70 op van mensen die kernenergie zien als een belangrijk middel om in de energiebehoefte te voorzien. Als argument daarbij geldt de bescherming van het milieu.

Het gebruik van kernenergie voor de elektriciteits- voorziening is het afgelopen jaar opnieuw toegenomen. Uit recente cijfers van Pris, het informatiecentrum van het IAEA in Wenen, blijkt dat het afgelopen jaar vier nieuwe kerncentrales, namelijk in Bulgarije, China, Frankrijk en Japan, op het elektriciteitsnet zijn aangesloten. Daar zal het niet bij blijven, want er zijn nu meer dan 76 kernreactoren in aanbouw. Deze komen bij de 420 kerncentrales die nu in gebruik zijn. Er zijn verschillende landen die voor hun elektriciteits- produktie voor meer dan de helft afhankelijk zijn van kernenergie. In dit opzicht spant Frankrijk in de wereld de kroon. Meer dan 72 procent van zijn elektriciteitsbehoefte haalt het land uit zijn 56 kernreactoren. Of dit nog niet genoeg is, bouwt Frankrijk op het ogenblik 5 nieuwe eenheden.

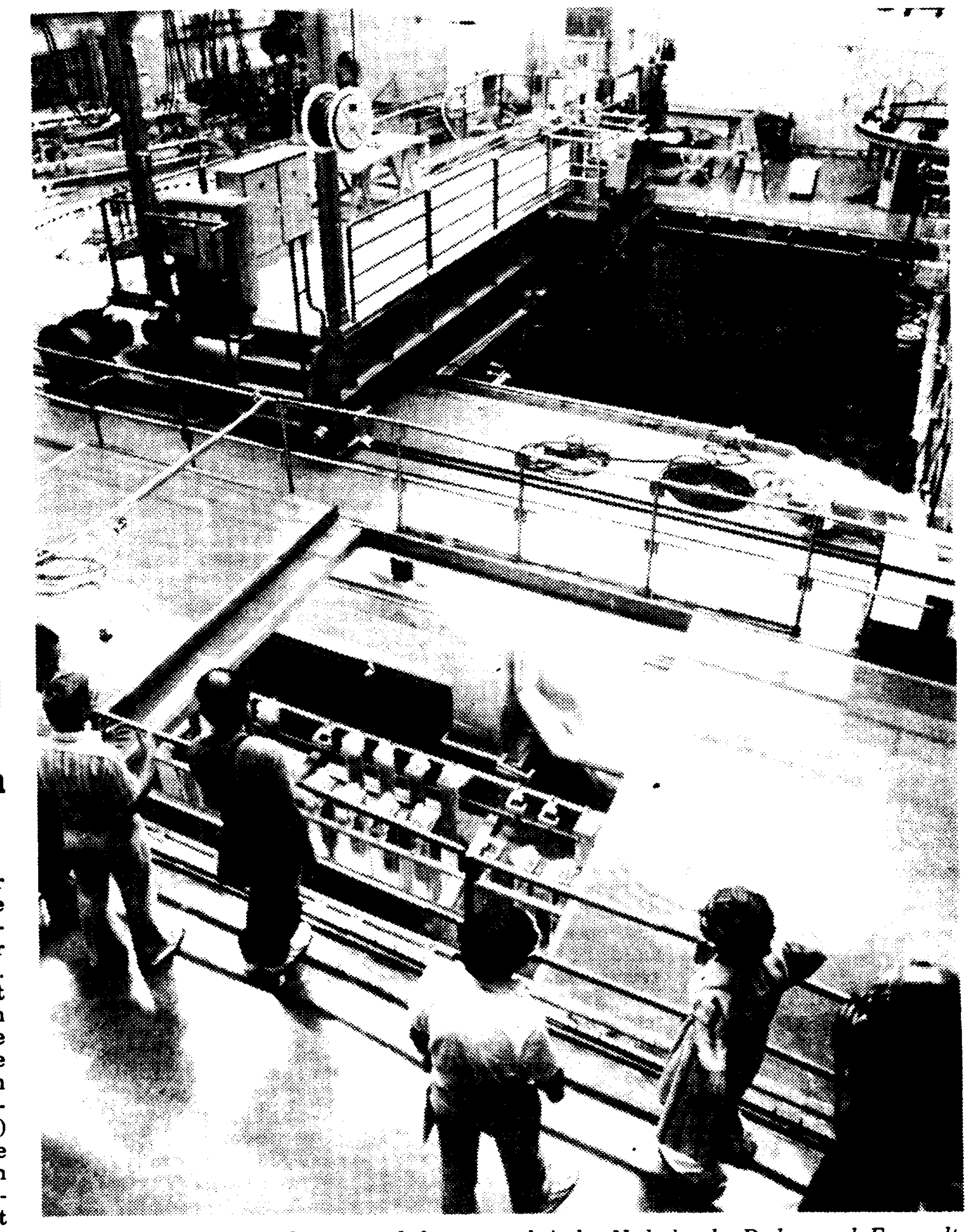
Het buurland België doet weinig onder voor de Fransen. Dit land haalt bijna 60 procent van zijn elektriciteit uit kernenergie. Daarna volgen Zweden met ruim 50 procent, Hongarije (48,4 procent), Zuid-Korea (47,5 procent) en Zwitserland (40 procent). Nederland, dat over twee kerncentrales beschikt, staat op de lijst met een bescheiden 4,9 procent. Ofschoon de Verenigde Staten van alle landen in de wereld over de meeste kernreactoren beschikken, haalt het land slechts 21,7 procent van zijn benodigde elektriciteit uit kernenergie. Amerika telt nu 111 reactoren en heeft er nog 3 in aanbouw. Op de tweede plaats komt Frankrijk met 56 eenheden en 5 onder constructie. De gemeenschap van onafhankelijke staten (GOS) heeft de beschikking over 45 centrales. In de voormalige Sovjetunie bouwt men thans 25 nieuwe eenheden. Het percentage van de elektriciteits-opwekking uit kernenergie is daar op het ogenblik nog slechts 12,6. In Japan, welk land nu over 42 kernenergie-bronnen beschikt en 10 in aanbouw heeft, ligt dit hoger (23,8 procent).

Micro-mechanica in printerchip

IN EEN NIEUWE printer van Texas Instruments, de DMD 2000 Travel Information Printer, is een bijzonder stukje technologie verwerkt. Het gaat om een chip die niet alleen werkt op basis van micro-electronica, maar die ook een opmerkelijk staaltje micro-mechanica in zich huist. Die chip wordt Deformable Mirror Device (DMD) genoemd. De geïntegreerde schakeling is voorzien van in de chip ingebakken lichtmodulatoren, die bestaan uit microscopisch kleine siliciumspiegeltjes. Die spiegeltjes kunnen elk afzonderlijk met behulp van elektrische signalen gekanteld worden.

Licht uit een lichtbron kan door deze spiegeltjes worden afgebogen, zodat uiteindelijk één pixel oftewel beeldpunt van een totaal beeld wordt gevormd. Deze nieuwe technologie kan worden gebruikt voor elektro-fotografisch printen, maar kan ook worden toegepast voor optische gegevensverwerking of bijvoorbeeld in monitoren. De toepassing van de kantelbare spiegeltjes vormt volgens Texas Instruments een doorbraak in de micro-mechanica. Op basis van deze technologie zijn dezelfde als van de micro-electronica: er zijn minder onderdelen nodig en de storingsgevoeligheid is veel kleiner. Ook heeft dit soort voorzieningen veel minder energie nodig om te kunnen werken.

De DMD-printer van T.I. is speciaal bedoeld voor de reissector. Het apparaat zal worden toegepast als Automatic Ticket and Boarding Pass-printer. Dankzij de spiegeltjes-chips zijn voor de aandrijving van de printer in vergelijking met een normale laserprinter tien keer minder componenten nodig, zodat een levensduur van 2,5 miljoen tickets door de fabrikant wordt gegarandeerd.

Kijkje in het reactorgebouw van de kerncentrale in het Nederlandse Dodewaard. Er wordt ook in Nederland weer druk gediscussieerd over het gebruik van kernenergie.

Symposium over beeldvorming met MRI

De inwendige mens kan nu beter worden bekeken

HIJ WORDT wel het speeltje van de radiodiagnosten genoemd, de MR, MRI of MRS. Drie verschillende benamingen voor het 'beestje' dat de inwendige mens aardig te kijk weet te zetten. Dat iemand ermee binnenste buiten kan worden gekeerd, is wat te veel gezegd, maar dat de plaatjes veel aan het licht kunnen brengen is wel waar. Werkers met deze techniek steken de loftrompet over dingen die met echografie, CT-scan en röntgen niet gezien worden. De grote vraag blijft echter of het peperdure apparaat een aanvulling dan wel een vervanging van de andere technieken kan zijn. De bedoeling is het laatste, want daar is het de financierende overheid om begonnen, maar een eerlijke radiodiagnost zal zeggen dat hij de röntgenfoto in ieder geval niet zal kunnen missen.

Geen vervanging dus, zegt radiodiagnost dr Albert Lemmens, maar een aanvulling. De nieuwe techniek, die met de hulp van radiogolven en een magnetisch veld een beeld geeft van het binnenste van de mens, maakt een snelle ontwikkeling door. Specialisten lijken steeds happiger te worden op de plaatjes die hun meer dan tot nu toe de weg wijzen naar het zieke orgaan. Ondanks de duurte van het apparaat, is het aantal in Nederland b.v. in een paar jaar tijd van enkele MR-apparaten gegroeid tot zo'n 25 stuks.

Het apparaat dat ten dienste staat van de diagnostiek van de dokter kan ook waarde opleveren voor de patiënt. Niet alleen omdat iets sneller wordt gevonden, maar ook omdat het onderzoek minder belastend is. Zo hoeft in de meeste gevallen geen contrastvloeistof te worden ingebracht en als dat al noodzakelijk is, kan het via een prikje in de arm. Bij MR of MRI, dat staat voor magnetische resonantie imaging, wordt de te onderzoeken persoon in een magneetveld geschoven, waardoor het lichaam voor een klein deel -de te onderzoeken plek - wordt gemagnetiseerd. Op het lichaam of er omheen komt een antenne te liggen, waarmee het mogelijk is om radiogolven uit te zenden. De kleine magnetisatie in het lichaam zendt een radiosignaal terug dat wordt opgevangen door dezelfde antenne. Je kunt zoiets vergelijken met een radiozender en ontvanger. Een computer kan daarna uit de opgevangen signalen een afbeelding maken van een doorsnede van het lichaam.

MR richt zich in eerste instantie op die ziektebeelden die met de bestaande beeldvormende technieken niet of niet goed zijn af te beelden. Dat geldt onder andere voor hersenaandoeningen, ziekten van het centrale zenuwstelsel zoals multiple sclerose en tumoren als bottumoren en tumoren in de onderbuik. In andere gevallen is MT minder belastend voor de patiënt, zoals in de diagnostiek voor hart- en vaatziekten. In die richting wijst het momenteel lopende promotie-onderzoek van drs P.Sallevelt. Bij het in beeld brengen van een bepaalde vaataandoening (een verwijding van de aorta) is de MR te verkiezen boven de gangbare methode, het maken van een hartfilm door inspuiten van contra-vloeistof via een katheter (angiografisch onderzoek). Dat vraagt een ziekenhuisopname, terwijl dat bij het MR-onderzoek niet nodig is. Ook bij onderzoek aan ruggemerg (de ruggemergprik kan achterwege blijven) en kniegewricht (geen kijkoperatie nodig) wint MR het van de tot nu toe meest gebruikelijke methode.

Bij MRS, magnetische resonantie spectroscopie, worden de opgevangen radiosignalen, afkomstig van bijvoorbeeld spieren, lever of hoofd, niet gebruikt om een beeld te maken, maar om te onderzoeken of bepaalde stoffen in die organen voorkomen. Soort en hoeveelheid van de stof 'vertelt' iets over het functioneren van de organen. Hoe gevoelig zoiets is blijkt uit het feit dat je in het hoofd kunt zien of iemand (alcohol) gedronken heeft. Dr A. Heerschap van de afdeling radiodiagnostiek van het academisch ziekenhuis Nijmegen, zegt hoge verwachtingen te hebben van deze nieuwe methode die een beter inzicht in sommige ziekteprocessen kan geven. Zo blijkt MRS te gebruiken om goedaardige van kwaadaardige gezwellen te onderscheiden. Het wegnemen van ziek weefsel via een operatie zal dan niet meer nodig zijn.

***

De omzet van het Zwitserse farmacieconcern ROCHE is in het eerste kwartaal van dit jaar met 26 procent gestegen tot 3,27 miljard frank (f 4 miljard). Het concern verwacht over geheel 1992 opnieuw een aanzienlijke winststijging. Vorig jaar steeg de nettowinst met 56 procent tot 1,48 miljard frank (f 1,82 miljard) bij een omzetgroei van 18 procent tot 11,45 miljard frank (f 14 miljard).

Mysterieuze lichteffecten bij nachtelijke bevingen

NACHTELIJKE aardbevingen gaan soms gepaard met mysterieuze lichteffecten. Ze zijn al eeuwenlang bekend en zijn gezien tot op honderden kilometers afstand, op zee, boven grote zout- of zoetwatermeren en rond moerassen.

Tot nog toe werden deze wonderbaarlijke verschijnselen toegeschreven aan het gedrag van mineralen in de breukzone in de aardkorst. Maar volgens de jongste wetenschappelijke inzichten gaat het hier om *sonoluminiscentie*, een lichteffect dat wordt opgeroepen door geluidgolven in water. In het laboratorium worden deze effecten al tenminste vijftig jaar bestudeerd, maar het verband met aardbevingen in de natuur was tot nog toe nooit gelegd. Volgens onderzoekers van het Centrum voor Aardbevingsonderzoek in Memphis, Tenessee, zouden 'aardbevingslichten' kunnen ontstaan door moleculaire reacties in water, dat hevig geschud is door de drukgolven die bij een aardbeving optreden. Zo'n drukgolf is op te vatten als een door een aardbeving veroorzaakte geluidsgolf, die optreedt in een vloeibaar medium en daar, zo blijkt uit laboratoriumproeven, tot speciale lichteffecten kan leiden.

Als in een vloeistof een gasof dampbelletje ontstaat, dat vervolgens heel hard wordt samengedrukt, raakt het gas daardoor plaatselijk zozeer verhit dat de gasmoleculen uiteen kunnen vallen. Bij terugkeer naar de oorspronkelijke molecuul-toestand komen fotonen (lichtdeeltjes) vrij. Het *sonoluminiscentie-spectrum* van water (H2O) blijkt een emissiepiek te vertonen in het ultraviolet (bij een golflengte van 310 manometer), die volgens de onderzoekers veroorzaakt wordt doordat het 'aangeslagen' hydroxilradicaal (OH) terugkeert naar zijn grondtoestand. Naast deze speciale piek zag men een nog onbegrepen continuum over de hele bandbreedte van het zichtbare deel van het spectrum.

Zuiver water geeft een *sonoluminiscentiespectrum* in het blauw tot blauw-witte gebied. Door de aanwezigheid van opgeloste zouten of andere onzuiverheden kan dat verschuiven naar geel tot rood. Zeewater vertoont een duidelijke natriumpiek bij 589 nanometer.

ONDUIDELIJKHEID OVER BENODIGDE INVESTERINGEN

Gevolgen privatisering nog niet te overzien

TEGENSTANDERS van de overdracht van een groot gedeelte van de aandelen van het toekomstige telecommunicatiebedrijf van Curaçao aan PTT-Telecom, zijn van plan om a.s. maandag weer te gaan demonstreren tegen dit voornemen. Velen zullen zich afvragen of deze manifestatie gepast is, nu de overheid kenbaar heeft gemaakt de verkoop van de aandelen aan de PTT nader te zullen bespreken in een dialoog met vakbonden en bedrijfsleven. Anderen menen dat de decentralisatie van Landsradio vorige maand, de onderhandelingspositie van Curaçao dermate heeft verkracht, dat een dialoog niet meer tot stand zal brengen dan het verlichten van de ergste schade. Over één aspect zullen allen het eens zijn en dat is dat men door het langdurige geharrewar de grote lijnen uit het oog dreigt te verliezen. Ondergetekende had hetzelfde gevoel. Vandaar deze poging om de zaken op een rij te zetten.

= door Bernadette Heiligers =

Landsradio - PTT: nog teveel vragen blijven onbeantwoord

Voor de volledigheid is het wellicht nuttig om zeer in het kort terug te gaan naar het ontstaan en de ontwikkeling van deze Landradio. Deze instelling is ontstaan in 1908, toen luitenant ter zee Van Anrooij de eerste radiozend- en ontvanginstallatie van de Nederlandse Antillen in het Riffort plaatste. In 1927 werd de Telefoondienst (die daarvóór geëxploiteerd werd door de particulier M.J. de Pool-Araujo) bij de Landsradiodienst gevoegd en ontstond de Landsradio- en Telefoondienst. In 1952 werden de telefoondiensten van de verschillende eilandgebieden zelfstandig als gevolg van de Eilandenregeling. De naam van de instelling werd toen Landsradio- en Telegraafdienst.

Tot aan het begin van de zeventiger jaren leidde de Landsradio een zeer *low-profile* bestaan. Interinsulaire en internationale verbindingen verliepen met Hoge Frequentie via een zendstation bij Groot Kwartier en een ontvangstation te Zapateer. Dit verbindingsnet werd echter aan een grondige modernisering onderworpen onder het bewind van de eigenzinnige, naar dynamische Bovenwindse minister Leo Chance. Enkele voorbeelden: Er werd een zeekabel gelegd tussen Curaçao, St. Maarten en St. Thomas met een capaciteit van 160 kanalen. St. Thomas kan beschouwd worden als een van de belangrijkste knooppunten van alle belangrijke zeekabels. De verbinding met Venezuela werd tot stand gebracht via een zogeheten troposcatter met 120 kanalen, waarna de verbinding met Europa voor een belangrijk deel kon worden voortgezet via de Columbuskabel tussen Venezuela en Spanje. Curaçao, Aruba en Bonaire werden via straalverbinding met elkaar verbonden, evenals St. Maarten, Saba en St. Eustatius. In 1978 werd begonnen met de bouw van het eerste grondstation te Vredenberg op Curaçao en op St. Maarten, waardoor satellietverbindingen mogelijk werden. Een deel van de verbindingen met de Verenigde Staten lopen via dit station. Dit alles werd gefinancierd door de Centrale overheid, door plaatselijke banken en door de Europese Investeringsbank.

CONTROVERSIEEL

De aanpassing aan de eisen des tijds heeft de Landsradio- en Telegraafdienst geen windeieren gelegd. Langzaam maar zeker begonnen de investeringen hun vruchten af te werpen, niet in de laatste plaats door toedoen van de voormalige direkteuren Ir. H. J. Eikelenboom en E.V Pascal, lic. Er vond weer een naamswijziging plaats: sinds 1973 heet dit instituut sinds 1973 Landsradio Telecommunicatiedienst Nederlandse Antillen. Ondanks het voortdurende *low-profile*-karakter, hebben de betere resultaten van dit bedrijf sommige betrokkenen de ogen geopend. Eén van de eerste mensen met vooruitziende blik was de invloedrijke Claude Wathey van St. Maarten. In 1988 splitste Wathey het kabinet Liberia een controversiële minister door de maag, in de persoon van de heer L.C. Gumbs. Deze voormalige politieke tegenstander van Wathey werd in dat jaar door Wathey voorgedragen als kandidaat voor de functie van minister van Verkeer en Vervoer, ondermeer belast met Landsradio. De heer Gumbs was in die zin controversieel, dat hij kort daarvóór de voormalige minister Leo Chance gewipt was als Chef Bovenwindse Eilanden van Landsradio. Spoedig zou blijken dat minister Gumbs door Claude Wathey naar Willemstad was afgevaardigd om de decentralisatie van Landsradio ter hand te nemen.

STRUKTUUR

Eerst leek het allemaal zo'n vaart niet te lopen. Gumbs bracht een kennismakingsbezoek aan zijn vroegere superieuren bij de Landsradio: algemeen direkteur E. Pascal, lic. (de heer Eikelenboom was inmiddels vertrokken), adjunct direkteur Ing. N. Vinck, adjunct direkteur mr G.Lichtveld en adjunct direkteur drs. I. Arendell. Kort daarop informeerde hij deze direktie dat hij een consultant van de International Telecommunications Union zou aantrekken met als taak ondermeer 'to recommend on the most favourable and efficient telecommunication structure, organization and operation', zoals vermeld in de bijbehorende 'terms of reference'. Niemand keek daar van op. Want in tegenstelling tot wat velen denken, dateren de gedachten over de privatisering van Landsradio al van eind jaren zeventig. In die tijd ging men uit van het praktische standpunt dat een oplossing moest worden gezocht voor het gebrekkige functioneren van een commercieel gerichte dienst als de Landsradio binnen het overheidsbestel. Daarbij moet echter gezegd worden dat het geenszins de bedoeling was om aandelen in particuliere handen te laten gaan. In grote lijnen speelde men met de gedachte om de Landsradio los te koppelen van de overheid door één N.V. op te richten waarin de verschillende eilandgebieden verhoudingsgewijs zouden participeren. De toenmalige direktie van de Landsradio was het daarmee eens en had daar zelf een blauwdruk voor opgesteld (rapport Visie Direktie Landsradio).

DECENTRALISATIE

Maar plotseling werden alle schijnbewegingen aan de kant gezet en ging men over tot de kern van de zaak. Minister Gumbs riep zonder vooroverleg een 'Commissie decentralisatie' in het leven met als taak de decentralisatie van Landsradio voor te bereiden. De direktie van de Landsradio ontving een schriftelijke mededeling dat directielid Lichtveld door de minister in de commissie was benoemd. De andere leden waren de uit Ierland afkomstige heer Mullen van de International Telecommunications Union, en de heer Efraim Cijntje die zich steeds sterker profileerde als adviseur van de minister in telecommunicatie- aangelegenheden. Een paar belangrijke punten springen bij deze gang van zaken in het oog:

* De commissie had niet tot taak om de voor- en nadelen van de decentralisatie te overwegen, doch om de decentralisatie voor te bereiden.
* In die periode had geen enkel eilandgebied, ook niet St. Maarten, zelfs maar de wens geuit om de Landsradio te decentraliseren.
* De voordelen van decentralisatie zijn nimmer formeel noch overtuigend genoemd. Tot nu toe is dit enkel het gevolg van een staatkundig streven, dat politiek niet naar behoren is onderbouwd.
* Er was (en is tot de dag van vandaag) geen enkele excercitie gemaakt om de eilanden te laten participeren in één sterke entiteit die de internationale telecommunicatie centraal ter hand zou nemen.
* Ook voorgaande rapporten uit 1980, 1983 en 1985, wringen zich in alle bochten om de gevolgen van een eventuele decentralisatie door een sterk centraal beleid op te vangen.

Kortom, het resultaat van de studie van de Commissie decentralisatie leek een doorzichtige poging om een politiek streven van een zakelijke dekmantel te voorzien.

Het duurde niet lang voordat Landsradio directeur Pascal zijn functie neerlegde. Op zijn telefonische en schriftelijke pogingen om minister president mevr. Liberia Peters inzicht te verschaffen in de gang van zaken, kreeg hij geen reactie. In een brief van november 1988 aan de minister president heeft hij het rapport van de 'Commissie Decentralisatie' grondig ontleed. Daarin toont hij aan hoe krampachtig de opstellers van het rapport getracht hebben om aan het politieke decentralisatiestreven van de overheid tegemoet te komen, terwijl zij de uiteenlopende kwalijke gevolgen van dit streven trachten op te vangen door uitgeoefend door zijn samenwerking met de eilandelijke telefoonbedrijven Telem (St. Maarten) en Telbo (Bonaire) van deze decentralisatie afhankelijk te stellen. Alles wijst erop dat de decentralisatie uiteindelijk op ondoordachte wijze is afgehandeld. De *letter of Intent* zegt bijvoorbeeld dat samenwerkingsprotocollen moeten worden gemaakt voor die zaken die de eilanden zelf niet autonoom kunnen behartigen. Zo zijn er nog geen regelingen getroffen om de complicaties op te vangen die de decentralisatie teweeg brengt op het gebied van de afrekening met Buitenlandse Telecommunicatie Carriers en de afrekening tussen de eilanden ondergebouwen, de satelliet grondstations en de moderne digitale apparatuur die de straalverbindingen tussen de 5 eilanden verzorgt. Wat zijn deze goederen waard? En hoe zit het met de rechten (Irrevocable Rights of Use) die de Telecommunica-tie Administratie van de Nederlandse Antillen verworven heeft in buitenlandse verbindingen?

PRIVATISERING

Deze laatste vraag brengt ons weer terecht bij de PTT. Op pagina 2 van de 'Nota Realisatie Decentralisatie Landsradio gepaard gaande met integratie met Setel NV', staat immers dat de PTT de waarde van het Landsradio

Een kleine drieduizend mensen namen deel aan de mars door de vakbonden georganiseerd om te protesteren tegen de verkoop van 49 procent van de aandelen van Landsradio aan PTT/Telecom.

de versplinterde eenheidjes toch binnen een soort onderling verbonden geheel te brengen. Uiteindelijk vond hij dat hij geen verantwoordelijkheid meer kon dragen voor een beleid dat over zijn hoofd heen door de minister werd gevoerd.

Na het vertrek van de heer Pascal benoemde minister Gumbs de voormalige Chef Technische Dienst bij Setel, de heer Bernadina, tot algemeen direkteur bij Landsradio na een geruchtmakende sollicitatieprocedure. Mr G.Lichtveld, adjunct direkteur Algemene Zaken, bleef zich openlijk uitspreken tegen de naar zijn mening oneigenlijke manier waarop de decentralisatie van Landsradio werd doorgedrukt. Dit leidde na enige omwegen uiteindelijk tot zijn ontslag, waarna de directie werd aangevuld met de heren Medema en Concencion, die respectievelijk de functie van adjunct direkteur Algemene Zaken en adjunct direkteur Commerciële Zaken zijn gaan bekleden.

STROOMVERSNELLING

Sinds die periode scheen het proces tot decentralisatie van Landsradio in een stroomversnelling te raken, niet in de laatste plaats aangemoedigd door de Nederlandse PTT-Telecom. Aangezien Landsradio na het vertrek van Lichtveld niet over juridische adviseurs beschikte op het gebied van de internationale telecommunicatie, maakte men steeds vaker gebruik van de expertise van PTT experts. De PTT heeft op de centrale overheid druk ling. De complicaties op het administratieve vlak zullen nog de geringste zijn. Veel ingrijpender is het feit dat een versplintering van de eigen basis (Landsradio) wellicht tot hogere tarieven zullen leiden. De buitenlandse carriers hadden tot voor kort immers alleen te maken met één Telecommunicatie administratie, ongeacht voor welk eiland hun telefoonverkeer bestemd was. Aangezien elk eiland sinds de decentralisatie in principe zelfstandig is op het internationale telecommunicatie vlak, kunnen zij een deel opeisen van het stukje internationale verbinding vanaf het eiland van ingang, te weten Curaçao of St. Maarten. Afgezien van de vraag hoe de verdeelsleutel en interne afrekening geregeld wordt, ligt het voor de hand dat dit tot hogere tarieven zal leiden. Immers hoe kleiner de eenheden, hoe hoger de tarieven. Om die reden - en ook ten behoeve van de efficiëntie - verleent de PTT op eigen grondgebied in Europa wel zijn medewerking aan het streven naar een verdere integratie van de Internationale Telecommunicatie en het tarievenstelsel in dat wereldeel.

Verder is de overheid op de resultaten van het geplande referendum over de Staatkundige Structuur vooruit gelopen, door alvast de Internationale Telecommunicatie van de Nederlandse Antillen te verdelen. Het is niet duidelijk hoe die verdeling eigenlijk in elkaar zit. Ook is het niet duidelijk van wie de zeekabel is, evenals de kapitaal helpt bepalen. Op zich zou dat geen probleem zijn, ware het niet dat de PTT in dit geval ook de koper is. Want niet alleen de decentralisatie van Landsradio is vooruitlopend op het referendum een feit geworden; ook de onderhandelingen met de PTT Telecom voor de aankoop van 49% van de aandelen zijn in een zeer vergevorderd stadium. In principe is niets in te brengen tegen de participatie van een particulier bedrijf in Landsradio. Als een particuliere participatie ons land in staat stelt om meer en betere vruchten van onze Internationale Telecommunicatie te plukken zonder het maatschappelijke belang van dat bedrijf voor de gemeenschap uit het oog te verliezen, dan is dat ten zeerste aan te bevelen. De vraag is echter of dat hier het geval is.

TEGENSTRIJDIGHEDEN

In de eerste plaats hebben de Curaçaose politici hun onderhandelingspositie met de PTT om onbegrijpelijke redenen ondergraven door de decentralisatie van de Landsradio door te drukken. Daarnaast is het bizar om eerst zijn eigen basis op zuiver politieke gronden te versplinteren, om daarna bedrijfsmatige argumenten zoals schaalvergroting aan te voeren. Zeer povertjes is de argumentatie waarom de overheid de PTT boven andere kandidaten heeft uitverkoren. Argumenten als *know-how*, algemene bekendheid, schaalvergroting e.d. zijn in feite eerder in het nadeel dan in het voordeel van de PTT. Het is bekend dat de

PTT, met alle respect, zelf in Europa tot de kleintjes behoort. Voorts bestaat er grote onduidelijkheid over de vraag waarom per sé 49% van de aandelen van Landsradio zullen worden verkocht. Nergens staat met zoveel woorden beschreven waarop dit percentage gebaseerd is.

Tegenstrijdig zijn ook de getallen die genoemd worden in verband met toekomstige investeringen. Minister De Paula kondigde in de Statenvergadering ter behandeling van de decentralisatie aan, dat voorlopig geen grote investeringen op telecommunicatie gebied nodig zijn, behalve de uitbreiding van het aantal kanalen voor Libscomb. De *Pilot Group*, die door de overheid benoemd is om te werken aan de decentralisatie, integratie, privatisering en participatie, heeft onlangs echter investeringen aangekondigd van 400 miljoen gulden in 10 jaar tijd. Dit betekent een jaarlijkse gemiddelde investering van 40 miljoen gulden voor de komende 10 jaar. Dit bedrag contrasteert scherp met de belangrijkste investeringen die de Landsradio tot nog toe heeft gedaan. Het vierde grondstation op Curaçao bijvoorbeeld, dat momenteel in voorbereiding is, zal ten hoogste 6 miljoen gulden bedragen. Een nadere uitleg van de 400 miljoen is dus zeker gewenst. Voor de goede orde dient hierbij aangetekend te worden dat lokale banken doorgaans zelf contact opnemen met de Landsradio om in aanmerking te komen voor financiering van Landsradio' projecten. Ook de Europese Investeringsbank heeft gelden beschikbaar voor de internationale Telecommunicatie, terwijl de Landsradio bij de terugbetaling in het verleden nimmer in gebreke is gebleven.

Ten slotte dient men rekening te houden met het feit dat de beslissingsbevoegdheid van het nieuwe bedrijf volgens de huidige afspraken voor een zeer belangrijk deel in handen zal zijn van de PTT. Deze invloed kan een rol spelen bij de beslissing of al dan niet gebruik zal worden gemaakt van vreemd kapitaal. Zo niet, dan zal het aandelenpakket misschien ten gunste van de PTT moeten worden aangepast, om de aanwending van eigen middelen van die zijde te compenseren.

BELANGEN

De grote beslissingsbevoegdheid van de PTT wordt gerechtvaardigd door het argument dat dit bedrijf met deze participatie grote risico's loopt. Deze risico's vallen echter in het niet bij de zeer ingrijpende gevolgen voor de hele Antilliaanse gemeenschap, indien de samenwerking met de PTT onverhoopt mocht tegenvallen. Voorts is die beslissingsbevoegdheid zorgwekkend als we rekening houden met de soms tegenstrijdige belangen van de PTT en wat er van de Landsradio is overgebleven. Eén voorbeeld: Landsradio heeft momenteel alleen 30 kanalen beschikbaar voor directe communicatie met Duitsland. Voor de aanvullende communicatie die via PTT verloopt, betaalt Landsradio momenteel een 'transit fee' van 400.000,= per maand aan de PTT. Om die reden heeft Landsradio apparatuur besteld om het aantal kanalen te vermenigvuldigen. Deze apparatuur vergt een eenmalige investering van 350.000 gulden. Stel nu dat het bedrijf reeds is geprivatiseerd en dat de PTT reeds de toegezegde beslissingsbevoegdheid heeft. Aangezien de PTT geen liefdadigheidsinstelling is, bestaat de kans dat een beslissing hieromtrent in het nadeel van de Landsradio zal uitvallen. De PTT zal immers bevorderen dat zoveel mogelijke verbindingen via het PTT netwerk zullen worden gerouteerd, wat niet altijd in het voordeel van de Telecommunicatie van onze eilanden zal zijn. Tenslotte, maar zeker niet in de laatste plaats, valt de inbreng van de afzonderlijke eilanden in het niet bij het geplande overkoepelende orgaan dat die zaken ter hand zal nemen die voor de efficiëntie (!) centraal geregeld zullen worden. In een dergelijke centrale struktuur kan de PTT met zijn 49% in elk van de 5 eilandelijke bedrijfjes niet veel in de weg worden gelegd.

CONCLUSIE

Iedere burger die vrijwillig of noodgedwongen van plan is om het leven dit mooie eiland te slijten, moet wel door deze ontwikkelingen verontrust zijn. Niet alleen vanwege de grote bedragen die ermee gemoeid zijn, maar ook vanwege de verergering van de vertrouwenscrisis die door een en ander is ontstaan en de daarmee gepaard gaande verdere afbrokkeling van onze democratie. In dat verband is het vreemd dat de Vaste Kamercommissie voor Nederlands Antilliaanse Zaken, die zeer gevoelig is voor signalen die zouden kunnen duiden op onbehoorlijk bestuur in de Nederlandse Antillen, geen onderzoek heeft ingesteld naar deze gang van zaken en naar de rol die de PTT hierbij heeft gespeeld. Dit ondanks een dringend schrijven van de vakbond voor Landsradio-personeel STTK op 5 maart j.l. Het valt zeer te betwijfelen of de manifestatie van de vakbonden hierin enige verandering zal brengen. Het zou wellicht nuttiger zijn als de vakbonden alle dubieuze elementen van deze zaak puntsgewijs en duidelijk aan de kaak zouden stellen en op gerichte oplossingen zouden aandringen. Daarbij zullen zowel de overheid als de vakbonden het hinken op twee gedachten achterwege moeten laten en een duidelijk standpunt moeten innemen over de rol van de Internationale Telecommunicatie in ons land. Men kan Internationale Telecommunicatie beschouwen als een instelling waarbij de maatschappelijke functie een vooraanstaande rol speelt, of als een bedrijf waarbij zakelijke doeleinden op de voorgrond staan. Maar een maatschappelijke kip die gouden eieren moet leggen, dreigt op de lange duur af te takelen tot een mager, halfslachtig scharminkel.

Protest tegen abortus-protest

De joodse gemeenten in Italië hebben het Vaticaan gevraagd "in de naam van de joods-christelijke dialoog" een demonstratie van uiterst behoudende katholieken tegen **abortus** bij het voormalige concentratiekamp Auschwitz te verhinderen, zo is in kerkelijke kring vernomen.

Een vertegenwoordiging van de nationale unie voor een christelijk Europa, een militante uiterst behoudende katholieke organisatie, heeft het plan naar Auschwitz te gaan om te protesteren tegen de nieuwe "volkerenmoord" van de abortus. Zij wil daarbij ook demonstreren bij het karmelietessenklooster in het kamp.

In een boodschap aan het Vaticaan wijst de voorzitter van de joodse gemeenten, Tullia Zevi, erop dat zo'n vorm van misbruik van Auschwitz de uitvoering in gevaar brengt van het akkoord tussen de R.K. Kerk en het Joods Wereldcongres over de verplaatsing van het klooster naar een gebouw buiten het concentratiekamp.

"Het gaat hier vooral om de vingervlugheid"

Goochelaar Tom Presti houdt vooral van het fijnere werk

Als Charlie de Clown, het bekende tv-kinderprogramma van Tele Curaçao.

WANNEER JE hem zo ziet geef je hem zeker geen vijfenveertig jaar. Tom Presti, geboren als Tom Hagenaar heeft een jongensachtige uitstraling. Geboren op Curacao, uit een Bonairiaanse moeder en een Nederlandse vader, raakte de kleine Tom al heel snel gefascineerd door het goochelvak en hij weet daar heel gezellig en onderhoudend over te vertellen.

"Eigenlijk gebeurde het op school, we hadden daar een onderwijzer, meneer Monsanto en die deed voor ons een paar goocheltrucs. Ik vond dat zo geweldig, dat ik meteen besloot ook goochelaar te worden. Ja, er waren natuurlijk nog veel meer kinderen in de klas die dat ook wel zagen zitten, maar die schakelden al gauw weer over op iets anders. Politieagent, piloot, enzovoort, dat heb je op die leeftijd. Maar bij mij was het serieus en dat is altijd zo gebleven. Vanaf mijn 7e jaar begon ik te oefenen en nog eens te oefenen in vingervlugheid, want daar komt het in mijn vak natuurlijk op aan".

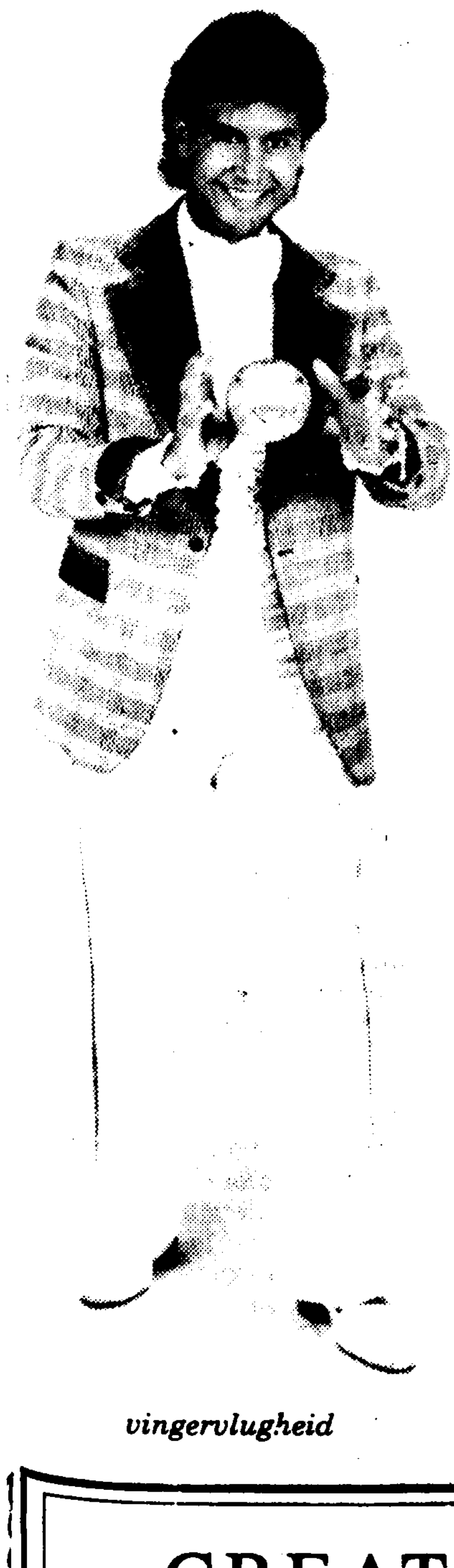
= door Freda Torringa =

Maar wanneer begon Presti professioneel op te treden, tegen betaling dus? "Dat was op mijn 15e jaar, ik heb daar nog een prachtige foto van, ik zag er toen zeer exotisch uit, oosters...". Hij lacht en laat de bewuste foto zien. "Onherkenbaar he? Ja, ik was n.l. op mijn dertiende jaar in kontakt gekomen met een jongen die iets ouder was dan ik, Nelson Debrot en samen hadden we al heel wat in kleine kring opgetreden. Ik ben toen, op mijn veertiende naar Nederland gegaan, en ik heb hem niet meer ontmoet. In het vak is hij niet doorgegaan....".

Jij treedt veel op voor kinderen, maar doe je het ook voor volwassenen?
"Natuurlijk treedt ik vaak op voor kinderen. Ik goochel niet alleen, ik werk ook met marionetten, ik ben Charlie de Clown, je weet wel van de TV en ik vind kinderen altijd een heel dankbaar publiek. Toch is het goochelen niet echt iets voor kinderen alleen. Tegenwoordig is het vooral in de States zo, dat iedere nachtclub, hotel, restaurant enzovoort, vaak gebruik maakt van goochelaars, ik denk hierbij aan *tablemagic*, maar ook aan het grotere werk. Neem bijvoorbeeld die twee Duitse jongens, Siegfried en Roy, die laten in een club in Las Vegas roofdieren verschijnen en verdwijnen. Daar is dan ook een heel theater speciaal voor gebouwd. Dat is niet kinderachtig hoor. Als je weet wat dat kost. Zelf heb ik, en dat zullen de mensen hier nog wel weten, eens een auto weggetoverd. Zulke grote dingen vergen natuurlijk een heleboel voorbereiding, dat begrijp je wel".

Wat doe je het liefst?
Tom fronst even de wenkbrauwen. "Ja, wat doe ik het liefst. Ik vind zo'n grote truc prachtig, maar toch gaat mijn voorkeur uit naar het fijnere werk, waar het echt op vingervlugheid aankomt. Wat mij daarin erg boeit, is het psychologische aspect. Je moet de mensen, die konstant op je vingers kijken, afleiden van hetgeen je aan het doen bent. Daar komt dus psychologie aan te pas... Ik vind ook *table magic* erg leuk om te doen. Zo zag ik in de States eens een straatgoochelaar, hij had een koffertje bij zich met twee segmenten en hij deed trucs met munten. Gewoon zo maar op de hoek van de straat, of in de gangen van de Metro. Die man was echt te gek. Hij merkte dat ik naar hem bleef kijken terwijl de meeste mensen allang weer waren doorgelopen. 'U bent vast ook goochelaar', zei hij tegen mij, dat kan ik zien aan de manier waarop u staat te kijken. Ik knikte en vroeg waarom hij op straat werkte en niet in een club of theater. Hij zei: "Weet je wel wat ik minimaal op een dag verdien op deze manier? vierhonderd dollar..." en dat dus iedere dag, minimaal. Vaak heb ik het dubbele. De man woonde dan ook in een kast van een huis en had alles wat zijn hartje begeerde. Bill Mc.Queen, zo heette hij".

"Fred Kaps was voor mij de grootste..."

vingervlugheid

Niets voor jou, op straat goochelen?
"Oh, op zich zou ik er niets op tegen hebben, zeker niet in dit klimaat, maar ik verdien nu eenmaal goed mijn brood".

Wie bewonder je het meest in jouw werk?
"Allereerst natuurlijk Fred Kaps, hij is al jaren geleden overleden. Hij is drie keer wereldkampioen geweest en ik vond hem geweldig. Ik kon naar die man blijven kijk, dat ging echt nooit vervelen. Toch zou ik niet willen wat hij deed. Dat is mij te statisch, alleen met kaarten en kaarsjes, of zoals Richard Ross met klokjes....nee, ik moet steeds iets nieuws, want anders ben ik binnen een maand uitgekeken. Fred Kaps heb ik ontmoet in 1966, dat was bij de overdracht ALM/KLM. Ook Toby Rix was daar en de cabaretière Adèle Bloemendaal. Ik heb gehoord dat zij op Bonaire een soort Academie voor kleinkunst wil oprichten. Ik ben benieuwd wat dat moet worden. Maar waar hadden we het over, O ja, Fred Kaps dus. Dat is een van mijn idolen en waar ik ook zeer veel respect voor heb is David Copperfield. Dat is een van de beroemdste, maar dan ook echt beroemdste goochelaars ter wereld. Hij had een week of wat geleden een speciaal programma op CBS of een ander Amerikaanse tv-network. Daarin heeft hij toen gevlogen. Ja, echt gevlogen. Als een vogel, maar hij draaide ook helemaal om zijn as en hij nam zelfs iemand uit het publiek mee de lucht in, hoe vind je dat".

Doen ze zoiets nou met magnetisme? Jij hebt toch ook een truc met een zwevende dame?
Tom lacht geheimzinnig. "Die zwevende dame, daar verklap ik niets over. Maar magnetisme, dat kun je wel uit je hoofd zetten. Denk je eens in wat een sterke magneten je daarvoor nodig zou hebben".

Als jongeman in een opvallend Oosters costuum.

Maar wat gebeurt er dan?
Hij kijkt me schoolmeesterachtig aan. "Juist, alle metalen voorwerpen in de zaal en zelfs het hele gebouw gaan vliegen. Magnetisme kan dus niet. Wat dan wel? Als ik het wist, dan zou ik het nog niet zeggen. Ik heb het nu dus over die zweefact van David Copperfield. Wel weet ik dat hij het niet zelf heeft bedacht. Het is een techniek, die uitgevonden is door iemand van het *Magic Kingdom* van Disney World, en die heeft het in eerste instantie bedacht voor wijlen Orson Welles. Het is iets volkomen nieuws op goochelgebied en David Copperfield heeft er onvoorstelbaar veel geld voor betaald. Het is nu zijn grootste truc geworden".

"Magische kunst moet mensen dichter bij elkaar brengen"

Werk je wel eens met spiegels?
"Nou nee". Hij neemt een slokje van zijn drankje en vervolgt: "Spiegels werden vroeger veel gebruikt in de goochelwereld, want je had toen op het toneel nog niet zoveel licht. Tegenwoordig maakt men nog weinig gebruik van spiegels, want met de huidige voortreffelijke belichting, heb je die niet nodig. Met spiegels werken is ouderwets, zo zou je het kunnen noemen. We leven in een computertijdperk en dat heeft ook zijn stempel gedrukt op ons vak. Ons vak evalueert tegelijk met de voortgang der techniek. Ik lees ook veel vakliteratuur om bij te blijven. Wat dat betreft moet ik hetzelfde doen als zeg maar een arts of een computerdeskundige. Veel lezen om bij te blijven. Ik ben lid van de *Society of American Magicians* de SAM. De oprichter, dat is wel leuk om te vermelden, was de beroemde boeienkoning Houdini en David Copperfield is er ook lid van. Wij hebben ook een blad dat maandelijks verschijnt en dat heet MUM, *Magic Unity Might*, dat betekent zoveel als magische eenheid zou...en vul de rest zelf maar verder in. Bijvoorbeeld: 'zou alle mensen op de wereld dichter bij elkaar kunnen brengen'. Wanneer wij een goochelcongres hebben merk je dat altijd weer, die verbroedering. We zitten dan soms tot diep in de nacht bij elkaar, blank, zwart, bruin, dan zijn we met zijn allen een. Ik zei het al, tot diep in de nacht zijn we elkaar bepaalde technieken aan het leren, een heel vermoeiende dag en nacht trouwens en je moet meestal 's morgens om 7 uur weer op. Maar een geweldige ervaring".

Jij bent natuurlijk al in heel wat landen geweest om op te treden?.
"Ik heb uiteraard op alle Antilliaanse eilanden gewerkt, verder in de States, Venezuela, de Dominicaanse Republiek, Noorwegen, Nederland, Zwitserland en ga zo maar door. Ik ben in 1988 voor de FISM naar Nederland geweest. Die FISM is een organisatie die om de drie jaar een goochelaarsconcours organiseert. Daar is Ace Palmer toen wereldkampioen geworden. Heel gek, want hij won met *tablemagic*. Om precies te zijn met micro magie, zo noemen ze dat. Hij deed iets met cups en munten en dobbelstenen, maar voor dit concours had hij als variant kuikentjes gebruikt, dat was hartstikke leuk. Vorig jaar, dat was in Zwisterland, heeft er voor het eerst een Rus meegedaan en die heeft ook meteen het wereldkampioenschap in de wacht gesleept. Over drie jaar gaat de FISM naar Japan en daar hoop ik dan natuurlijk ook te zijn. Maar het is wel een dure grap", zegt hij bedenkelijk.

Daar moet toch wel een sponsor voor te vinden zijn?
"Ja, ik hoop zeker dat ik tegen die tijd wat sponsors kan krijgen. De KLM heeft me trouwens al toegezegd dat ik gratis tickets krijg en nu maar hopen dat tegen die tijd de KLM nog dezelfde direktie heeft. In ieder geval, de KLM heeft mij altijd al geweldig geholpen. Met tickets en met extra kilo's, want overvracht kost ook kapitalen. Ja, je mag best even vermelden, dat ik de KLM zeer, zeer dankbaar ben daarvoor".

'De zwevende dame' een van de spectaculaire trucs van goochelaar Tom Presti.

Wat ik nog zou willen weten, je wordt morgen 45 jaar en je zit al dertig jaar in het goochelvak. Ga je nog een speciale jubileumvoorstelling geven?
"Allereerst wil ik even zeggen dat ik het erg leuk vind om precies bij mijn jubileum geinterviewd te worden voor de Napa. Het ligt inderdaad in de bedoeling om binnen afzienbare tijd iets groots te gaan doen in het auditorium van het ITC, maar wat het worden gaat blijft nog even geheim. Wel kan ik je zeggen, dat het minstens zo spectaculair wordt als toen ik die auto liet verdwijnen. Het zullen een paar avonden worden met heel speciale acts. Ik ben zeker van plan er ook een zweefnummer in te doen en ik heb nog een heleboel andere dingen op papier staan. Je komt maar kijken".

"Over de zwevende dame zal ik niks verklappen"

Kook mee met May

Vleesballen

Deze week hebben wij een recept voor vleesballen voor 6 personen. U heeft hiervoor nodig (voor 30 ballen):

2 pond gemalen biefstuk
1 gesnipperde middelgrote ui
1 fijn gesneden knoflook teen
1/4 theelepel chili poeder
zout naar smaak
peper van de molen
30 geblancheerde amandelen
plantaardige olie

Voor de saus heeft U nodig:
2 eetlepels olijfolie
1 kleine ui gesnipperd
1 pond tomaten, ontveld, ontpit en klein gesneden
2 eetlepels tomaten puree
1 fijn gesneden knoflook teen
1 geraspte appel
300 ml. rode wijn
150 ml. droge sherry
2 kleine rode chili pepers (voorzichtig) klein gesneden
25 gr. rozijnen
1/2 theelepel kaneel
zout
peper van de molen
50 gr. gevulde olijven
1 eetlepel gehakte geblancheerde amandelen.

BEREIDINGSWIJZE:
Meng de gemalen biefstuk met de uien, knoflook, chili poeder zout en peper.
Van het vleesmengsel 30 gelijke ballen draaien. Druk een enkele amandel in elke vleesbal. 4 Uur koud laten worden in de ijskast.

DE SAUS
De olie verhitten en ui zichtjes bakken (3 min.).
Alle overige ingrediënten toevoegen. Behalve de olijven en de amandelen. 6-7 minuten doorkoken. Amandelen, olijven toevoegen.

De vleesballen op 6 barbecue pinnen rijgen. Insmeren met olie on onder de gril of op de barbecue bakken 8-10 min. Serveren met de saus.
Eet smakkelijk

MAY

Onder de loupe

door Victor Hafkamp

Mozartjaar voorbij, maar nog componisten genoeg

=door Victor Hafkamp

NU HET JAAR van Mozart achter de rug is, komen andere bekende componisten weer eens meer in de aandacht van de muziek- en postzegel-liefhebbers. Een groot aantal landen gaf vorig jaar zegels uit ter gelegenheid van de 200ste sterfdag van Wolfgang Amadeus. Zelfs Turks Cyprus, een internationaal niet erkend gebied, beeldde op een zegel van 1500 pond de grote Oostenrijkse muziekvirtuoos af. Zoals bekend vond Nederland hem geen zegel waard. De Nederlandse PTT Post heeft om die reden al heel wat nijdige reacties ontvangen van filatelisten en muziekliefhebbers uit eigen land.

Oostenrijk telt heel wat meer beroemde toonkunstenaars dan Mozart alleen. De meesten zijn in de loop der jaren al eens op Oostenrijkse zegels afgebeeld. Wat minder aansprekend zijn mogelijk Karl Millöcker en Carl Zeller, maar liefhebbers van operette lopen met het duo weg. Millöcker componeerde de operette 'Der Bettelstudent' (de bedelstudent) en Zeller oogstte roem met zijn operette 'Der Vogelhändler' (de vogelhandelaar). Toevallig zijn beide operettecomponisten 150 jaar geleden geboren. Voor Oostenrijk ging het kennelijk wat te ver voor ieder van beiden een aparte zegel te laten verschijnen. Vandaar dat er een zegel verscheen van zes schilling met scènes uit beide genoemde operettes. Eerder kwam in Oostenrijk een blok uit voor de 150ste verjaardag van de 'Wiener Philharmoniker', het beroemde Weense muziekgezelschap.

Misschien zijn ze niet zo rijk gezaaid als in Oostenrijk, maar ook Frankrijk heeft zijn beroemde componisten. De Franse post geeft sinds enkele jaren zegels uit met portretten van beroemdheden van een bepaalde kunstrichting. De dichters en schrijvers waren vorig jaar aan de

beurt, voor 1992 zijn zes zegels gereserveerd voor componisten uit Frankrijk of collega-kunstenaars, die lang in Frankrijk hebben gewoond. Dat laatste geldt althans voor César Franck, een in Luik geboren Belg, die inderdaad het grootste deel van zijn leven in Frankrijk doorbracht,

Hij is één van de zes beroemde componisten. De andere vijf zijn: Erik Satie, Florent Schmitt, Arthur Honegger, Georges Auric en Germaine Tailleferre. De zegels — allemaal van 2.50 francs — komen ook uit in postzegel-boekjes (carnets), voorzien van twee vignetten, getekende portretten van de zes en muziekinstrumenten. Arthur Honegger werd in februari in Duitsland al op een zegel van 100 pfennig afgebeeld. Honegger werd overigens geboren in Le Havre en stierf in Parijs, maar had niettemin de Zwitserse nationaliteit. In Zwitserland is hij daarom ook al eens op een zegel geportretteerd.

Twee eeuwen geleden werd in Pesaro (Italië) de bekende componist Gioachino Rossini geboren. San Marino gaf onlangs twee zegels uit (750 en 1200 lire) met Rossini's portret op jonge resp. oudere leeftijd en met scènes uit zijn bekende opera's 'Bianca e Falliero' en 'Il barbiere di Seviglia' (De barbier van Sevilla). Een deel van een aanplakbiljet, waarop de opera-uitvoering wordt aangekondigd, completeert de ontwerpen. Bulgarije eerde Rossini op een zegel van 50 stotinki.

Ook Egypte leverde zijn bijdrage aan uitgiften van zegels met componisten. In maart kwam daar een zegel uit van 10 piasters met het portret van de musicus Sayed Darwish, en muzieknoten van het begin van het lied 'Koum ya massri, masr daeman betnadik', in het Nederlands: 'Sta op Egyptenaar, Eypte roept je altijd'.

Numisfilatelisten, verzamelaars van zegels met de afbeeldingen van munten, zullen — evenals de muntenverzamelaars zelf — met interessse uitkijken naar de Nederlandse zegel die 19 mei uitkomt en die het eeuwfeest van het koninklijk genootschap voor munt- en penningkunde als thema heeft. De zegel (van 70 cent) is van de hand van de Ier Connor Clarke en toont de afbeelding van de Romeinse godin van het geld, Moneta. Het

Italiaanse woord voor geld is 'moneta'. Vandaar dat die godin nog altijd de meest genoemde onder haar gelijken is. Op het ontwerp zijn verder nog de oude alchimistische symbolen voor goud, nikkel en zilver te zien. De zegel in de kleuren geel, zeeblauw, zwart en zeegroen en violet is in een oplage van 11.6 miljoen stuks gedrukt.

Op 12 mei komt in Nederland eerst nog de Europaserie uit, dit jaar met als thema de 500ste verjaardag van de ontdekking van Amerika door Columbus. De zegels zouden oorspronkelijk op 7 juli uitkomen, maar de Nederlandse PTT Post heeft de uitgifte om commerciële redenen aanzienlijk vervroegd. PTT Post Nederland doet namelijk mee aan de grote internationale postzegel- expositie die eind mei in Chicago wordt gehouden en het Columbusjaar wat filatelistische luister moet bijzetten. De Nederlandse posterijen verwachten niet ten onrechte dat de Amerikaanse bezoekers van de 'World Columbian Expo 92' veel interessse voor de Nederlandse Europa-uitgifte zullen hebben.

KASTELEN

In Engeland verscheen vorige maand een serie van vier zegels met hoge frankeerwaarden. De zegels hebben afbeeldingen van bekende Britse kastelen: Carrickfergus (één pond sterling), Caernarfon (1.50 p.), Edinburgh (2 p.) en Windsor (5 p.). Het zijn zogenaamde permanente of definitieve zegels. De ontwerpen zijn gebaseerd op foto's van de Hertog van York zelf. De zegels zijn gedrukt volgens een nieuw procedé. Bij de produktie van deze nieuwe serie — ze zijn nu in een andere drukvorm in gebruik — werd een speciaal soort inkt gebruikt, waardoor — net als bij een hologram — het hoofd van de vorstin van kleur kan verschieten. Tot dusverre werd dat procedé uitsluitend gebruikt voor bankbiljetten in hoge waarden. Het nieuwe procedé is ingevoerd om vervalsingen tegen te gaan. Het loont tegenwoordig alleen nog de moeite van vervalsers om zegels met hoge frankeerwaarden vakkundig na te maken.

Voor de liefhebbers van kastelen op postzegels wijs ik nog op de inmiddels lange Italiaanse permanente serie met kastelen. De serie wordt met een zekere regelmaat aangevuld. In maart kwam er weer een exemplaar van

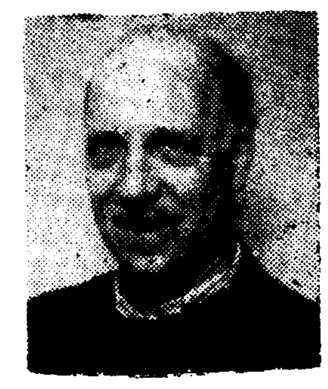

850 lire bij met het kasteel van Arechi. Ook Hongarije heeft een kastelenserie, waarvan elk jaar een aanvulling uitkomt. Op een zegel van 15 florint van eind maart is het kasteel van de familie Festetics uit Keszthely te zien.

NIEUWE STAATJES

In vorige rubrieken schreef ik al over de nieuwe uitgiften van de nieuwe, onafhankelijke staatjes in Europa. Slovenië en Kroatië brachten hun eigen zegels uit, maar het reclame-apparaat is daar nog niet zo opgezet dat er een redelijk overzicht bestaat van het aantal dat sinds de losmaking van Joegoslavië uitkwam.

Anders is dat met Estland, Letland en Litouwen, die een Duitse agent hebben benoemd. Litouwen gaf onder meer zegels uit die wijzen op

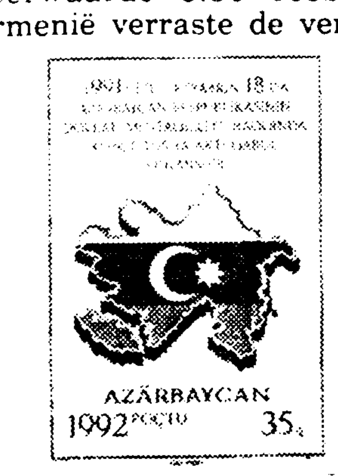
zijn toetreding tot de Verenigde Naties en zijn deelname aan de Olympische Zomerspelen. Op de zegel van 100 kopeken voor de toetreding tot de VN zien we het logo van de volkerenorganisatie, de vlag van Litouwen en het wapen van

het land. Op de zegel van 280 kopeken voor de Zomerspelen is het logo van Barcelona '92 afgebeeld. Ook Letland kwam met zegels voor de Olympische Zomerspelen: drie stuks.

AZERBEIDSJAN

In het Gemenebest van onafhankelijke staten lijken al die onafhankelijke staten aan te sturen op een eigen uitgiftebeleid voor postzegels. Rusland gaf al zijn eerste zegels voor de Winterspelen uit. Inmiddels zijn in Rusland ook twee blokjes verschenen. Eén heeft als thema 'Natuurbescherming' en toont een tijgerin met haar jongen (frankeerwaarde 3.50 roebel). Armenië verraste de verza-

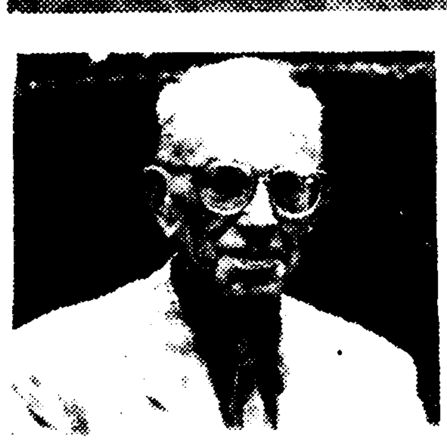

melaars eind vorig jaar met een eerste 'eigen' zegel ontworpen door een Nederlander: de Amsterdamse kunstenaar Will van Sambeek. Azerbeidsjan gaf onlangs nu ook zijn eerste eigen zegel uit. Het is er een van 35 q. (vermoedelijk kopeken) met een kaartje van de Kaukasische staat in de kleuren van de nationale vlag.

Mocht u uitgekeken zijn op een collectie zegels van de 'oude' landen, dan staan er weer nieuwe gebieden voor u open.

'Natuurlijk' beter worden

Genezen van wonden

— door dr M. de Grood —

IEDEREEN LOOPT wel eens een wondje op. Hij verbindt het al dan niet en meestal is het in enkele dagen weer genezen. Pas als we met grote wonden te maken krijgen of met wonden, die niet willen genezen, gaan we er eens over nadenken hoe dat komt. En dan pas kom je er achter, dat wondgenezing een ingewikkeld proces is.

Bij iedere wond hebben we te maken met een weefselverscheuring, waarbij er altijd weefseldeeltjes zodanig gekwetst worden, dat ze afsterven. Op de tweede plaats komen bij iedere weefselverscheuring van buiten af bacteriën in de wond, die in het gekneusde weefsel een goede voedingsbodem vinden.

Ons lichaam beschikt over middelen om dit proces te lijf te gaan en een schone bodem te vormen, waarop zich weer nieuw weefsel kan nestelen. Direct na een verwonding zult u zien, dat de huid rond de wond wat opzwelt, doordat zich uit het bloed eiwitten afscheiden, die de wondvlakte bedekken. Tegelijkertijd worden uit het bloed witte bloedcellen afgescheiden, die de afgestorven weefseldeeltjes opruimen en de binnen gedrongen bacteriën in zich opnemen en onschadelijk maken. Dat is dan het stroperige wondvocht, wat u in iedere wond ziet verschijnen.

Dit wondvocht droogt in en vormt zich een korst, die de wond afdekt en bacterievrij houdt. Onder deze korst begint dan vanuit de gezonde huid weer nieuwe huid te groeien, waarin ook de wanden van de haarfollikels en de afgescheurde zweetklieren een rol spelen. U kunt dit ook zien bij een grotere wond; het lijkt alsof vanuit de wondvlakte geef nieuwe huid begint te groeien.

Is de huid weer hersteld, dan valt de bestaande wondkorst vanzelf af. De wondkorst is dus eigenlijk een natuurlijk verband voor een wond en het is niet goed die korst te verwijderen. 'Een wond moet alleen gelaten worden', is al een oud en wijs gezegde in de geneeskunde.

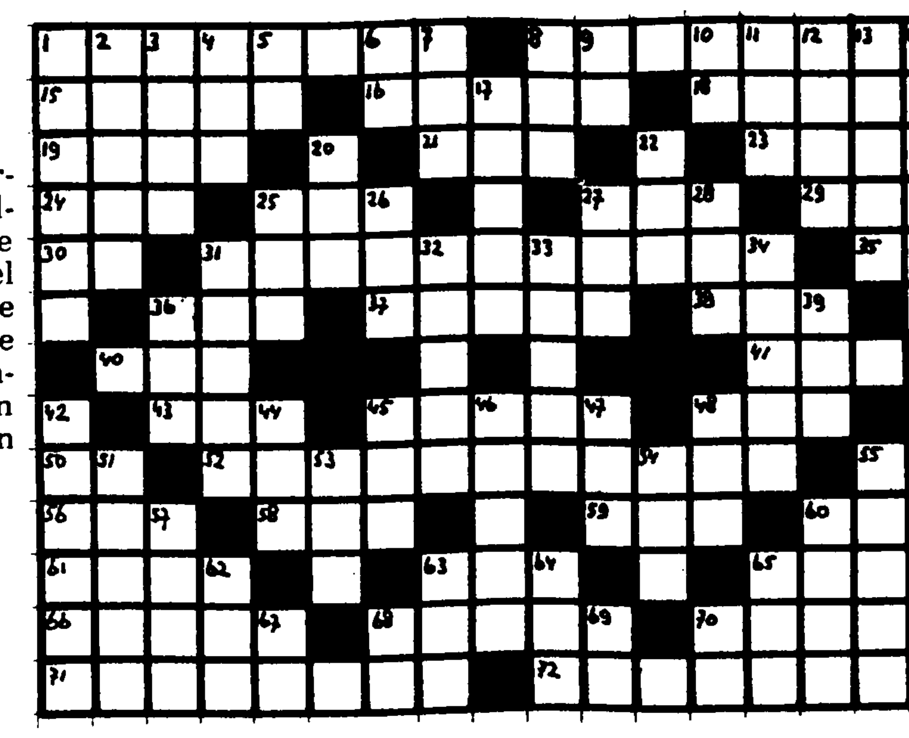
Wat is dus de beste wondbehandeling? Algemeen is het gebruik om een kleine wond met jodium, betadine of mercurochroom (zg. rode jodium) te desinfecteren en er dan een verbandje op te doen (dekverband) om het verder binnen dringen van bacteriën tegen te gaan en de korstvorming te bevorderen. U kunt dit eerste verband na 3-5 dagen verwijderen. Er zal dan al wel een korstvorming zijn opgetreden. U laat deze zitten en u kunt een beschermend verbandje of pleister over die korst aanbrengen. Dit laat u rustig 7-10 dagen zitten en dan zal alles wel genezen zijn.

Bij die grotere wonden zal het nodig zijn, dat de dokter de beschadigde wondranden wegneemt en door hechtingen bijeen brengt, maar de genezing verloopt verder zoals hier boven is beschreven. Het spreekt vanzelf dat zeer uitgebreide en diepere wonden een speciale nabehandeling vereisen, o.a. wat betreft het voorkomen van tetanus-infecties.

Er is een aantal factoren, die een goede wondgenezing in de weg staan: een slechte voeding van de huid (het 'open been' bij oudere mensen), suikerziekte of doorligwonden (decubitus). Hier zijn speciale maatregelen op hun plaats.

Een wond kan ontstoken raken, doordat de binnen gedrongen bacteriën toch de overhand krijgen. Tekenen van een wondinfectie zijn roodheid, zwelling en pijn aan de wond; u kunt in dat geval beter een arts inschakelen, die u kan adviseren wat te doen.

KRUISWOORDPUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Grondstof voor kaasbereiding; 8. Verlichtingsmiddel; 15. Bende; 16. Schepper; 18. Deel van een trap; 19. Zwemvogel; 21. Open plek in het bos; 23. Voortreffelijkheid; 24. Deksel; 25. Ontkenning; 27. Soort brood; 29. Boom; 30. Voegwoord; 31. Tevreden stellen; 35. Omroepvereniging in Nederland; 36. Groet; 37. Plaats in Zwitserland; 38. Elektrisch geladen deeltje; 40. Vervoermiddel; 41. Soort; 43. Gesteente; 45. Loopstok; 48. Voorzetsel; 50. Slee; 52. Koken; 55. Militair; 56. Onderricht; 58. Werkschuw; 59. Dier; 60. Duw; 61. Vlug; 63. Plaats in Drente; 65. Aanlegplaats; 66. Zedenleer; 68. Vogel; 70. Hoog gebouw; 71. Voorexamen; 72. Aantocht.

VERTIKAAL: 1. Roven; 2. Vervoermiddel; 3. Bol; 4. Gelofte; 5. Militaire Politie; 6. Titel; 7. Dunne plank; 8. Bijbelse figuur; 9. Slee; 10. Motorraces; 11. Soort papegaai; 12. Verstand; 13. Man van adel; 14. Worstelgreep; 17. Gedroogde vrucht; 20. Bijwoord; 22. Jong dier; 25. Zelfkant; 26. Ik; 27. Onbepaald voornaamwoord; 28. Steen; 31. Plaats in Utrecht; 32. Keur; 33. Plaats in Noord Brabant; 34. Europeanen; 36. Tijdsduur; 39. Vochtig; 42. Kopstem; 44. Speelgoed; 45. Sneeuwschoenen; 46. Uitbouw; 47. Ten laste van; 48. Wapen; 49. Bundel garen; 51. Interest; 53. Liefkozing; 54. Deel van de mond; 55. Soort stof; 57. Teken; 60. Gelijk aan waarde; 62. Europeaan; 63. Lidwoord; 64. Vreemde munt; 65. Sleepnet; 67. Vogel; 68. Persoonlijk voornaamwoord; 69. Muzieknoot; 70. Voorzetsel.

WINNAAR VORIGE WEEK

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

M.A. Henriquez
Jan Sofat 223
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORİZONTAAL: 1. Sein; 4. Gepraat; 10. Eppe; 14. Are; 15. Ares; 16. Laat; 18. Art.; 19. Redelijk; 22. Maarsen; 24. Eris; 25. Den; 27. Glit; 28. Erg; 29. Kavel; 31. Tam; 33. Ei; 34. Onder; 37. Tenue; 40. En; 42. V.N.; 43. Eel; 44. Nar; 45. Te; 46. A.d.; 47. Steil; 49. Liter; 51. Es; 52. Een; 54. Menig; 56. Oer; 59. Deen; 62. Top; 63. Best; 66. Knellen; 69. Briesen; 71. Eel; 72. Peer; 74. Doos; 75. Ede; 76. Reep; 77. Tendens; 78. Orel.

VERTIKAAL: 1. Sara; 2. Ere; 3. Ieder; 4. Grijs; 5. Eek; 6. P.S.; 7. Al; 8. Aam; 9. Taag; 11. Pasta; 12. Pre; 13. Etna; 15. Ali; 17. Tal; 20. Ergo; 21. Lev.; 23. Rite; 25. Dar; 26. Net; 28. Einde; 29. Kelim; 30. Lenig; 32. Meter; 33. Eva; 35. Net; 36. Dee; 38. Nat; 39. Ure; 41. Nes; 47. Snel; 48. Let; 49. Lip; 50. Rose; 53. Edele; 55. Nok; 57. Etser; 58. Aker; 60. Elp; 61. Neet; 63. Bros; 64. Eis; 65. Knel; 67. Nee; 68. Nee; 69. Bon; 70. Ede; 73. Rn.; 74. De.